

รายงานการวิจัย

การเสริมศักยภาพสถาบันอุดมศึกษาขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
จัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

**The Promotion of Higher Education Institute for Community Potential Development
on Natural Resources and Environment Dispute Resolution Process**

โดย

รศ.ดร. ณิชภัทร น้อยน้ำใส
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (ABC)

กิตติกรรมประกาศ

การเสริมศักยภาพสถาบันอุดมศึกษาขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา จัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณสุข และสุขภาวะชุมชนในแต่ละพื้นที่ ที่นำไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำลำพระเพลิง ลำตะคอง และลำเชียงไกร เป็นอุปสรรคปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การวิจัยสำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (ABC) ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้สนับสนุน การทำกิจกรรม และอำนวยความสะดวกในการวิจัย คณะทำงาน นักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท - เอก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดนครราชสีมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ที่กรุณาให้ความสะดวกในการ ดำเนินการวิจัย และทำงานร่วมในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณหน่วยงานและบุคคลดังกล่าว ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ณภัทร น้อยน้ำใส

สารบัญ

	หน้า
การสังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษสิ่งแวดล้อม	1
ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนครราชสีมา	1
ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมจำแนกตามเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ	5
ความขัดแย้งด้านผลกระทบดินเค็มเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร	5
ความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง	6
ปัญหาความขัดแย้งด้านพื้นที่อนุรักษ์เขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำพระเพลิง-ลำมูลบน	11
สรุปภาพรวมของประเด็นความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม	12
การพัฒนารูปแบบ วิธีการ และแนวทางการจัดการการเรียนรู้ “พื้นที่ต้นแบบพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมชุมชน”	15
การจัดการเรียนรู้ “พื้นที่ต้นแบบพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร”	15
การสร้างความร่วมมือระหว่างกลไกที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	36
รูปแบบวิวัฒนาการการร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา	36
สภาพองค์กรชุมชนกับการขับเคลื่อนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	37
การพัฒนาระบบการวิจัยที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษากับกลไกหน่วยงานในพื้นที่	39
แนวคิดการจัดการศึกษาด้วยงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่	39
การศึกษาและพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัย	44
กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชน	45
โครงการศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตเมือง	61
กรณีประเด็นดินเค็ม โรงเรียนวัดสระจรเข้ ตำบลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา	75
เอกสารอ้างอิง	82
ภาคผนวก	83

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 เวทีสาธารณะรับฟังปัญหาพื้นที่ดินเค็มเขตพื้นที่อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	5
ภาพที่ 2 พื้นที่น้ำท่วมในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา	7
ภาพที่ 3 สภาพการปิดกั้นขวางทางน้ำลำตะคอง	7
ภาพที่ 4 การประชุมแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินรอบอ่างเก็บน้ำลำตะคอง	7
ภาพที่ 5 สภาพพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน	11
ภาพที่ 6 พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแผงม้า	12
ภาพที่ 7 การอบรมการให้ความรู้ด้านการจัดการดินเค็ม	22
ภาพที่ 8 กิจกรรมชุมชนต้นแบบตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน	22
ภาพที่ 9 การชุมนุมต่อต้านการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างกรณีบุกรุกที่สาธารณะ	31
ภาพที่ 10 ผังแสดงทิศทางการจัดการที่ดินในระบบภูมินิเวศภาคประชาชน	31
ภาพที่ 11 ขั้นตอนการเกิดความขัดแย้ง	33
ภาพที่ 12 ตัวแบบการจัดความขัดแย้ง	33
ภาพที่ 13 รูปแบบทั่วไปการจัดการความขัดแย้ง	34
ภาพที่ 14 การระดมความคิดระหว่างนักวิชาการและแกนนำภาคประชาชนในการสรุปบทเรียน	34
ภาพที่ 15 กรอบแนวคิดของกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมแบบทางเลือก	35
ภาพที่ 16 ผังความคิดการพัฒนาศักยภาพชุมชนของสถาบันอุดมศึกษา	39
ภาพที่ 17 โครงสร้าง “ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา”	45
ภาพที่ 18 การเก็บข้อมูลประเด็นปัญหา บ้านดั่งลิ้น อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา	48
ภาพที่ 19 แผนที่มือแสดงแนวเขตการสร้างรั้วไฟฟ้า	49
ภาพที่ 20 กิจกรรมสร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันกระทิง	49
ภาพที่ 21 การเสวนาเรื่อง “คืนสัตว์ เพิ่มป่า สูเขาแผงม้าเพื่อความยั่งยืน”	50
ภาพที่ 22 การประชุมหารือปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลไทยสามัคคีและเขาแผงม้า อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	50
ภาพที่ 23 แผนที่แนวเขต และพื้นที่ป่าถูกทำลายเพื่อทำไร่มันสำปะหลังบริเวณเขาแผงม้าและรอยเท้ากระทิง	51
ภาพที่ 24 แผนที่แสดงแนวเขต และพื้นที่ป่าถูกทำลาย	51
ภาพที่ 25 การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยเครื่องมือ GPS และแผนที่มือ	52
ภาพที่ 26 การรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน	54
ภาพที่ 27 รูปแบบพื้นที่การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้รศกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูง	57
ภาพที่ 28 การลงพื้นที่การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสร้างความเข้าใจในกลุ่มแกนนำ	58

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 29 กิจกรรมการเข้าพบนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา	58
ภาพที่ 30 ประชุมหารือประเด็นปัญหาลำตะคอง ที่โป่งประทุน อำเภอปากช่อง	59
ภาพที่ 31 การถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียร่วมระหว่างกรองไร่้อากาศและพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม	60
ภาพที่ 32 คั่นเบรระบบน้ำเสียร่วมระหว่างค้กไขมัน กรองไร่้อากาศและพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม	60
ภาพที่ 33 โครงการการร่วมมือการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร	70
ภาพที่ 34 โครงการอบรมการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร	70
ภาพที่ 35 โรงเรียนเกษตรกร ผัก ตามหลักการบริการจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร	71
ภาพที่ 36 กิจกรรมการเปิดเรียนของกลุ่มเกษตรกรบ้านวังหิน “โรงเรียนเกษตรกร ผัก”	71
ภาพที่ 37 กิจกรรมการบูรณาการการเรียนการสอนส้กษาร่วมประเด็นปัญหามลพิษทางอากาศ	72
ภาพที่ 38 ประชุมปรึกษาหารือ อปท. และแกนนำภาคประชาชนจากผลการวิจัย	73
ภาพที่ 39 ประชุมของคณะทำงานโครงการร่วมกับอาจารย์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และศึกษานิเทศก์	76
ภาพที่ 40 การสนทนาเรื่องปัญหาพื้นที่ดินเค็มในลุ่มน้ำลำเชียงไกร	76
ภาพที่ 41 โรงเรียนสระจะเช้ ตำบลสระจะเช้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา	77
ภาพที่ 42 นักเรียนโรงเรียนวัดสระจะเช้ กำลังทำกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดินเค็ม	77
ภาพที่ 43 การจัดกิจกรรมแผนฟื้นฟูดินเค็มและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน	79
ภาพที่ 44 การบรรยายให้ความรู้ด้านดินเค็ม	81

สารบัญตาราง

[illegible]

รายงานฉบับสมบูรณ์

“การเสริมศักยภาพสถาบันอุดมศึกษาขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา จัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษ สิ่งแวดล้อม

ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณสุข และสุขภาวะชุมชนในแต่ละพื้นที่ ที่นำไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำลำพระเพลิง ลำตะคอง และลำเชียงไกร เป็นอุปสรรคปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

1.1 ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนครราชสีมา

ความขัดแย้งของชุมชนจากประเด็นการแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ด้านทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และที่ดิน ปัญหาเหล่านี้ครอบคลุมความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐ-หน่วยงานรัฐ หน่วยงานรัฐ-เอกชน รวมทั้งหน่วยงานรัฐ-ประชาชน และประชาชน - ประชาชน โดยเฉพาะการแก่งแย่งทรัพยากรสมบัติที่เป็นมรดก สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด สภาองค์กรชุมชนระดับตำบลซึ่งมีความใกล้ชิดกับปัญหาในพื้นที่ จำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาแต่ละประเด็นเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ตอบโจทย์ปัญหาของสังคมได้ ประเด็นดังกล่าวสามารถดำเนินการศึกษาจากข้อมูลทางตรงด้วยการสำรวจ และการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง การสำรวจสภาพปัญหาของจังหวัดนครราชสีมาในครั้งนี้ คณะทำงานศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้สุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลในแต่ละตำบลซึ่งครอบคลุมทั้ง 32 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และประเด็นปัญหาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาวะชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาในแต่ละด้านสรุปได้จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 660 คน เกินกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาทั้งหมดส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมาคือ มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 21 – 30 ปี และ 11 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.38 และ 10.61 ตามลำดับ นอกนั้นมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.57 บทบาทในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (หรือเกษตรกรหมู่บ้าน) ข้าราชการครู และประชาชนทั่วไป ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรดินและที่ดินส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.18 ให้ความสำคัญปัญหาการใช้ปุ๋ยเคมี และยากำจัดศัตรูพืชเพื่อเร่งผลิตผล รองลงมาปัญหาการปนเปื้อนสารพิษในดิน ความเสื่อมโทรมของดิน และดินเค็ม ด้านการบุกรุกที่ดินทำกิน ปัญหาการชะล้างพังทลายก็เป็นปัญหาสำคัญ สำหรับปัญหาทรัพยากรน้ำ ปัญหาเด่น ได้แก่ ปัญหากล้วยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง การใช้น้ำเพื่อการเกษตร ส่วนปัญหามลพิษทางอากาศผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย ซึ่งขัดแย้งกับการร้องเรียนของประชาชนได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการก่อเหตุรำคาญจากฝุ่นละออง และกลิ่นเหม็นรำคาญ สำหรับปัญหาขยะมูลฝอยเห็นว่าเป็นปัญหามานกลาง ร้อยละเอ็ดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา			
	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	เล็กน้อย (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)
ด้านทรัพยากรดินและที่ดิน				
การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ (n = 660)	67 (10.15)	286 (43.33)	184 (27.88)	123 (18.64)
คุณภาพของดินเพื่อการเกษตร (n = 660)	87 (13.18)	365 (55.30)	155 (23.48)	53 (8.03)
การใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืชเพื่อเร่งผลผลิต (n = 660)	252 (38.18)	250 (37.88)	130 (19.70)	28 (4.24)
ปัญหาดินปนเปื้อนสารพิษ (n = 660)	163 (24.70)	239 (36.21)	180 (27.27)	78 (11.82)
ปัญหาดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินทรายจัด (n = 660)	134 (20.30)	204 (30.91)	226 (34.24)	96 (14.55)
ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (n = 660)	138 (20.91)	248 (37.58)	202 (30.61)	72 (10.91)
ปัญหาการกัดเซาะพังทลายของดิน (n = 660)	36 (5.45)	152 (23.03)	246 (37.27)	226 (34.24)
ปัญหาบุกรุกที่ดินทำกิน (n = 660)	39 (5.91)	87 (13.18)	187 (28.33)	347 (52.58)
ปัญหาที่รกร้างว่างเปล่าไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ (n = 660)	21 (3.18)	106 (16.06)	217 (32.88)	316 (47.88)
ปัญหาการถือครองสิทธิ์ (n = 660)	57 (8.64)	129 (19.55)	173 (26.21)	301 (45.61)
ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรดินและที่ดิน (n = 6,600)	994 (15.06)	2,066 (31.30)	1,900 (28.79)	1,640 (24.85)
ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า				
ปัญหาไฟไหม้ป่า (n = 660)	11 (1.67)	39 (5.91)	217 (32.88)	393 (59.55)
ปัญหาสัตว์ป่าถูกลักลอบล่า/ การค้าสัตว์ป่า (n = 660)	41 (6.21)	88 (13.33)	175 (26.52)	356 (53.94)
ปัญหาป่าชุมชนถูกบุกรุก (n = 660)	19 (2.88)	62 (9.39)	130 (19.70)	449 (68.03)
ปัญหาตัดไม้ทำลายป่า/ การบุกรุก (n = 660)	36 (5.45)	56 (8.48)	170 (25.76)	398 (60.30)
ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า (n = 2,640)	107 (4.05)	245 (9.28)	692 (26.21)	1,596 (60.45)

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา (n = 660)			
	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	เล็กน้อย (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)
ด้านทรัพยากรน้ำ				
ปัญหาอุทกภัย (n = 660)	135 (20.45)	188 (28.48)	196 (29.70)	141 (21.36)
ปัญหาภัยแล้ง/ ฝนทิ้งช่วง (n = 660)	184 (27.88)	288 (43.64)	159 (24.09)	29 (4.39)
ปัญหาน้ำเพื่อการใช้สอย/ การเกษตร (n = 660)	178 (26.97)	251 (38.03)	158 (23.49)	73 (11.06)
ปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม (n = 660)	87 (13.18)	198 (30.00)	223 (33.79)	152 (23.03)
ปัญหาน้ำเพื่อการดื่มกิน (n = 660)	75 (11.36)	186 (28.18)	182 (27.58)	217 (32.88)
ปัญหาบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติ (n = 660)	20 (3.03)	94 (14.24)	192 (29.09)	354 (53.64)
ปัญหาโรงงานปล่อยน้ำเสียสู่สาธารณะ (n = 660)	10 (1.52)	76 (11.52)	136 (20.61)	438 (66.36)
ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ (n = 4,620)	689 (14.91)	1,281 (27.73)	1,246 (26.97)	1,404 (30.39)
ด้านคุณภาพอากาศ				
ปัญหากลิ่นเหม็นจากโรงงานอุตสาหกรรม (n = 660)	21 (3.18)	82 (12.42)	118 (17.88)	439 (66.52)
ปัญหาการเผาขยะภายในครัวเรือน (n = 660)	44 (6.67)	122 (18.48)	282 (42.73)	212 (32.12)
ปัญหาฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรม/ ผู้ประกอบการ (n = 660)	15 (2.28)	64 (9.41)	212 (32.12)	456 (69.20)
ปัญหาควันจากการเผาหรือจากโรงงานอุตสาหกรรม/ ผู้ประกอบการ (n = 660)	16 (2.42)	59 (8.94)	126 (19.09)	459 (69.55)
ปัญหาอากาศเสียจากยานพาหนะ (n = 660)	40 (6.06)	105 (15.91)	246 (37.27)	269 (40.76)
ภาพรวมปัญหาด้านคุณภาพอากาศ (n = 3,300)	136 (4.12)	432 (13.09)	896 (27.15)	1836 (55.64)
ด้านคุณภาพเสียง				
ปัญหาจากโรงงานอุตสาหกรรม/ ผู้ประกอบการ	7 (1.06)	67 (10.15)	114 (17.27)	472 (71.52)
ปัญหาจากยานพาหนะ	40 (6.06)	126 (19.09)	251 (38.03)	243 (36.82)
ภาพรวมปัญหาด้านคุณภาพเสียง (n = 1,320)	47 (3.56)	193 (14.62)	365 (27.17)	715 (54.17)

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา (n = 660)			
	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	เล็กน้อย (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)
ด้านขยะมูลฝอย				
ปัญหาจากการทิ้งขยะไม่ถูกที่	126 (19.09)	205 (31.06)	221 (33.48)	108 (16.36)
ปัญหาจากการจัดการขยะไม่ถูกหลักสุขาภิบาล	114 (17.27)	193 (29.24)	235 (35.61)	118 (17.88)
ปัญหาจากขยะที่เป็นของเสียอันตราย	48 (7.27)	168 (25.45)	202 (30.61)	242 (36.67)
ปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอันตราย	42 (6.36)	106 (16.06)	148 (22.42)	364 (55.15)
ภาพรวมปัญหาด้านขยะมูลฝอย (n = 1,320)	330 (12.50)	672 (25.45)	806 (30.53)	832 (31.52)

ที่มา : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัด, 2554

สำหรับผลการติดตามตรวจสอบปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่มีการร้องเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุด ปี พ.ศ.2555 คือ ปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น รองลงมา ได้แก่ ปัญหาเรื่องฝุ่นละออง น้ำเสีย และมลพิษทางน้ำ เสียงดัง ขยะมูลฝอย และสารเคมีอันตรายอื่นๆ ตามลำดับ สำหรับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหาดินเค็ม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำมากที่สุดเนื่องจากดินเป็นดินปนทรายไม่อุ้มน้ำ ตลอดจนปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร หรือเพื่อธุรกิจการค้า เป็นต้น สำหรับปัญหาความเสื่อมโทรมคุณภาพน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 29 ของแหล่งน้ำทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

จากรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรม จังหวัดนครราชสีมา ครั้งที่ 3/2556 วันที่ 9 สิงหาคม 2556 การตรวจสอบพื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรืออยู่ในพื้นที่ป่า พื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน มีราษฎรบุกรุกยึดถือครอบครอง จำนวน 8,151 ราย 10,725 แปลง เนื้อที่ 85,625 ไร่ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 29 ป่า ซึ่งกรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรับไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว และยังเหลือป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 12 ป่า ที่ยังสภาพป่าซึ่งไม่ได้มอบให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปดำเนินการ โดยกรมป่าไม้ได้มีโครงการสำรวจถือครองตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 พื้นที่สาธารณประโยชน์ ที่ สสส. ทุ่งอกริมคลัง ที่กร้างว่างเปล่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา หรืออยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ การดูแลรักษาพื้นที่เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานจากอำเภอ 32 อำเภอ พบว่า มีพื้นที่ถูกบุกรุก จำนวน 63,532 ไร่ พื้นที่ราชพัสดุ มีการบุกรุก จำนวน 11 แปลง เนื้อที่ 138,057 ไร่ อยู่ในท้องที่อำเภอปากช่อง สีคิ้ว และวังน้ำเขียว สำหรับพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดให้เกษตรกรของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 1.4 ล้านไร่

1.2 ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมจำแนกตามเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ

1.2.1 ความขัดแย้งด้านผลกระทบจากดินเค็มเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร

พื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 3,192 ตารางกิโลเมตร ใน 12 อำเภอ 66 ตำบล 652 หมู่บ้านอยู่ระหว่างละติจูดที่ $14^{\circ}59'46.44''$ - $15^{\circ}27'29.92''$ องศา เหนือและลองจิจูดที่ $101^{\circ}22'48.95''$ - $102^{\circ}22'59.11''$ องศาตะวันออก ต้นกำเนิดจากเทือกเขาสันปันน้ำระหว่างลุ่มน้ำมูลและลุ่มน้ำป่าสัก ไหลผ่านอำเภอด่านขุนทด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และไหลลงบรรจบแม่น้ำมูลก่อนถึง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ประเด็นปัญหาเป็นพื้นที่ดินเค็มสาเหตุเนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่บริเวณแอ่งโคราชรองรับด้วยชั้นเกลือหิน และกิจกรรมการทำเกลือสินเธาว์จนส่งผลกระทบเชิงลบเกิดปัญหาการแพร่กระจายความเค็มออกนอกพื้นที่ การลักลอบปล่อยน้ำเค็มลงสู่พื้นที่เกษตรกรรม การรั่วซึมของน้ำเกลือผ่านคันทำนาโดยไม่ได้ตั้งใจของเกษตรกร และการลักลอบทำนาเกลือ ล้วนก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดปัญหาดินเค็มและน้ำเค็ม ซึ่งไม่สามารถทำการเกษตรได้ และเกิดการร้องเรียนของผู้เสียหายตามมา แต่เนื่องจากสภาพธรรมชาติในพื้นที่มีปัญหาดินเค็มอยู่แล้ว จึงเกิดปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อเท็จจริงได้ว่าการทำนาเกลือจะทำให้เกิดการแพร่กระจายดินเค็ม หรือหลุมยุบจากการทรุดตัวของดินเป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

ภาพที่ 1 เวทีสาธารณะรับฟังปัญหาพื้นที่ดินเค็มเขตพื้นที่อำเภอโนนไทย จ.นครราชสีมา

ปัญหานาเกลือ และกิจกรรมจากการใช้ประโยชน์จากน้ำเค็มในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร สร้างความเดือดร้อนให้กับเกษตรกร จนกลายเป็นประเด็นปัญหานักออกของจังหวัดหลายสมัย แม้กระทั่งการพยายามของสถานประกอบการที่จะปรับเปลี่ยนอาชีพจากการทำนาเพาะปลูกเป็นอาชีพประมงในพื้นที่ได้ถูกนำมาดำเนินการเพื่อแทนที่การทำนาเกลือที่ถูกร้องเรียนจากชาวบ้านละแวกใกล้เคียงแต่ปัญหาก็ไม่สามารถยุติได้ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนยังร้องเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา จากการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการผลิตเกลือสินเธาว์และการเลี้ยงกุ้งพื้นที่อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา วันศุกร์ที่ 3 มิถุนายน 2554 ณ ห้องประชุม 2 อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการผลิตเกลือสินเธาว์และการเลี้ยงกุ้งพื้นที่อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอให้มีการพิจารณาแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนจากการผลิตเกลือสินเธาว์หรือประกอบกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา สรุปดังนี้

1. ประเด็นปัญหาจากชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ที่ดินทำกินไม่สามารถจะทำนาได้ น้ำเสียจากการทำนาเกลือไหลเข้าสู่ที่นา

2. สิ่งที่ชาวบ้านต้องการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ให้ที่ดินกลับมาปลูกข้าวได้ ให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางงบประมาณฟื้นฟูดินเค็ม และอาชีพของชาวบ้าน ให้เขียนแผนพัฒนาแก้ไขดินเค็มในแผนพัฒนาระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โรงงานผลิตเกลือสินเธาว์ควรทำตามกฎระเบียบ 25 ข้อ ให้หน่วยงานลงมาตรวจสอบและใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

3. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่ผลิตเกลือสินเธาว์ในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเกิดจากการขาดน้ำ ให้มีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในประเด็นที่ว่า "ทำไมชาวนาทำนาไม่ได้" สภาพพื้นที่ไม่มีการใช้ประโยชน์มานานแล้ว การทิ้งถิ่นฐานของชาวบ้านทำให้เกิดสภาพดินเสื่อมโทรม ให้อุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาเข้าตรวจสอบโรงงานผลิตเกลือทุกเดือน

4. ความคิดเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพังเทียม ได้แก่ ให้โรงงานปฏิบัติตามกฎระเบียบให้ครบถ้วน จัดทำโครงการฟื้นฟูดินเค็ม ขอความร่วมมือทุกหน่วยงานและผู้ประกอบการหางบประมาณทำทางน้ำชลประทานในพื้นที่

5. ความคิดเห็นของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกัน จัดทำข้อมูล วิเคราะห์สภาพดิน และหาอาชีพเสริมในพื้นที่ในแต่ละสภาพ จัดระบบการบริหารในรูปแบบสหกรณ์

6. ความคิดเห็นของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ให้ทางหน่วยงานในพื้นที่จัดงบประมาณศึกษา และแก้ปัญหาแบบบูรณาการไม่ใช่ต่างคนต่างแก้ ในการแก้ปัญหาทุกหน่วยงานควรให้ความร่วมมือกันและทางอำเภอจะเป็นศูนย์กลางให้ข้อมูลและประสานงานร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2.2 ความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง

พื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 3,451.05 ตารางกิโลเมตร ใน 6 อำเภอ 74 ตำบล 665 หมู่บ้าน อยู่ระหว่างละติจูดที่ $14^{\circ}22'55.48''$ - $15^{\circ}6'9.65''$ องศาเหนือ และลองจิจูดที่ $101^{\circ}16'32.97''$ - $102^{\circ}15'58.10''$ องศาตะวันออก ลำตะคองเป็นลำน้ำสาขาที่สำคัญสายหนึ่งของแม่น้ำมูลมีต้นน้ำอยู่บริเวณเทือกเขาตงพญาเย็น ตอนใกล้บรรจบกับเทือกเขาชันกำแพงในท้องที่อำเภอปากช่อง ลำน้ำตอนต้นน้ำไหลผ่านหุบเขา ชายเขาและที่สูง ลักษณะภูมิประเทศมีความลาดชัน และที่ราบแคบ ๆ ริมลำน้ำ ลำน้ำไหลผ่านเขาเขื่อนลั่นและเขาถ่านเสียด ไหลผ่านท้องที่อำเภอสีคิ้ว ลงสู่อ่างเก็บน้ำลำตะคอง มีที่ราบสองฝั่งลำน้ำต่อเนื่องกันตลอด ผ่านท้องที่อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมืองนครราชสีมา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ แล้วไหลลงแม่น้ำมูล ความยาวลำตะคองตลอดสายประมาณ 220 กิโลเมตร ในบริเวณก่อนที่ลำตะคองจะไหลผ่านท้องที่อำเภอเมือง มีลำบริบูรณ์แยกออกทางฝั่งซ้าย ทางทิศเหนือที่บ้านโคงกระมีแนวเกือบขนานกับลำตะคอง ผ่านท้องที่อำเภอเมืองนครราชสีมา แล้วไปบรรจบกับลำตะคองตามเดิมที่บ้านกันผมในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ก่อนที่ลำตะคองจะไหลลงแม่น้ำมูลเพียง 3 กิโลเมตร ลำบริบูรณ์มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร ที่ราบสองฝั่งลำตะคองและลำบริบูรณ์ตอนที่อยู่ในท้องที่อำเภอเมืองนครราชสีมา มีความกว้างประมาณ 5-8 กิโลเมตร นับเป็นที่ราบที่กว้างใหญ่และสำคัญที่สุดในลุ่มน้ำนี้ (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร. 2555) ประเด็นปัญหาของพื้นที่ลุ่มน้ำจะเกี่ยวกับพื้นที่น้ำท่วมและคุณภาพชีวิตของชุมชน ปัจจุบันลักษณะทางกายภาพของลำตะคองเป็นลำน้ำธรรมชาติขนาดเล็ก เมื่อไหลลงมาจากผืนป่าตงพญาเย็น-เขาใหญ่ จะใสสะอาด แต่เมื่อผ่านเขตเมือง คุณภาพน้ำเริ่มมีปัญหา เพราะไหลผ่าน 15 ชุมชน คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาก และช่วงที่ไหลผ่านชุมชนขนาดใหญ่ พบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรม กว่า 200 แห่ง รวมทั้งร้านอาหารนับสิบแห่ง ตั้งอยู่สองฟากฝั่งลำน้ำ บางแห่งได้บุกรุกเส้นทางของน้ำ สถานที่ราชการ และชุมชน ลักลอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำตะคองส่งผลกระทบต่อเชิงลบนด้านปัญหาคุณภาพชีวิตชุมชน เศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นปัญหาความขัดแย้งส่วนใหญ่จะเกิดระหว่างประชาชนกับภาคเอกชน

ภาพที่ 2 พื้นที่น้ำท่วมในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ภาพที่ 3 สภาพการปิดกั้นขวางทางน้ำลำตะคอง

ภาพที่ 4 การประชุมแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินรอบอ่างเก็บน้ำลำตะคอง

กรณีอ่างเก็บน้ำลำตะคองเป็นแหล่งน้ำที่ใช้หล่อเลี้ยงชาวโคราชเริ่มเน่าเสีย ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา สั่งการด่วนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไข หลังตรวจพบผู้ประกอบการร้านอาหารบุกรุกที่ดินเพื่อการก่อสร้างกว่า 30 ไร่ เมื่อเวลา 14.00 น. วันที่ 10 สิงหาคม 2556 ที่ห้องประชุมมูลนิธิท้าวสุรนารี ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา นายวินัย บัวประดิษฐ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเป็นประธานตามระเบียบวาระการประชุมคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางดินราชพัสดุ เพื่อประกอบกิจการร้านอาหารบริเวณอ่างเก็บน้ำลำตะคอง ครั้งที่ 2/2556 โดยมีคณะทำงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ปลัดจังหวัดนครราชสีมา สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา นายอำเภอปากช่อง ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำตะคอง ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงนครราชสีมาที่ 2 และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมประชุม โดยนายวินัย บัวประดิษฐ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า การพิจารณาแก้ไขปัญหามลพิษทางดินราชพัสดุ เพื่อประกอบกิจการร้านอาหารบริเวณอ่างเก็บน้ำลำตะคอง ตามที่คณะทำงานฯ (กลุ่มย่อย) ได้ดำเนินการตรวจสอบ วิเคราะห์ผลกระทบ พร้อมกับการออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียจากการประกอบกิจการร้านอาหาร และกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติที่จะมีผลกระทบจากการจัดให้เช่า โดยบริเวณพื้นที่ที่มีการบุกรุกเพื่อประกอบกิจการร้านอาหารดังกล่าว อำเภอปากช่อง ได้ทำการสำรวจมีผู้บุกรุกเพื่อประกอบกิจการร้านอาหาร ตั้งแต่กิโลเมตรที่ 79 ถึงกิโลเมตรที่ 80 และกิโลเมตรที่ 82 ถึงกิโลเมตรที่ 84 เนื้อที่ประมาณ 30 ไร่ จำนวน 41 ราย แต่ไม่ได้รวมร้านอาหารด้านฝั่งซ้าย

ชาลกรุงเทพมหานคร จากการที่มีผู้ประกอบการร้านอาหารสร้างสิ่งปลูกสร้างติดกับลำตะคอง ทำให้สถานการณ์น้ำของอ่างเก็บน้ำลำตะคองประสบปัญหาตื้นเขิน คุณภาพน้ำเริ่มเน่าเสีย มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณโดยรอบเป็นที่พักอาศัย คอกปศุสัตว์ โรงแรม ร้านอาหารต่าง ๆ เป็นต้น การปล่อยน้ำลงลำตะคองโดยไม่ผ่านการบำบัด ได้เพิ่มความวิกฤตให้แก่สภาพน้ำของอ่างเก็บน้ำลำตะคองมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมาโดยรวม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องบูรณาการในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สำหรับบริเวณร้านอาหารรอบอ่างเก็บน้ำลำตะคองควรจะได้พิจารณาแก้ไขปัญหาจัดระเบียบให้เรียบร้อย ให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้กฎระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีนโยบายแก้ไขปัญหาบุกรุกที่ดินราชพัสดุบริเวณประกอบการร้านอาหารดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาได้สั่งการไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาบุกรุกดังกล่าว หากไม่สามารถผลักดันให้อพยพออกไปได้ก็อาจนำมาจัดให้เช่าตามระเบียบของกรมธนารักษ์ได้ แต่ต้องพิจารณาเรื่องผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุขด้วย เพื่อไม่ให้มีการปล่อยน้ำเสียจากการประกอบกิจการร้านอาหารลงสู่ลำตะคอง ดังนั้น จึงต้องกำหนดเงื่อนไขในการจัดให้เช่า กำหนดให้ผู้เช่าปรับปรุงเรื่องของการรักษาสภาพแวดล้อม การบำบัดน้ำเสีย สิ่งปฏิกูลให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนต้องปรับปรุงทัศนียภาพปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบบริเวณให้สวยงาม เช่น ป้ายชื่อร้าน พื้นที่จัดสวน จัดระเบียบการจอดรถ

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบึงพุฒา อำเภอเมืองนครราชสีมา บึงลำโพง และบึงบ้านเขว้า เป็นแก้มลิงสำหรับการระบายน้ำจากตะคองช่วงฤดูฝน เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาและสำนักชลประทานที่ 8 จัดงบประมาณ 80 ล้านบาท สร้างแก้มลิงบึงพุฒาบรรเทาภัยแล้งและแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี การก่อสร้างโครงการแก้มลิง บึงพุฒา บ้านพุฒา ตำบลพุฒา อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นแนวคิดที่ทางจังหวัดนครราชสีมา และสำนักชลประทานที่ 8 นครราชสีมา ได้ร่วมกันกำหนดและดำเนินการแผนงานก่อสร้างขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาภัยแล้งที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและวิกฤตอย่างหนักเมืองช่วงปี 2548 โดยได้เริ่มดำเนินโครงการในระยะแรกมาตั้งแต่ปี 2548 โดยใช้งบประมาณของทางจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 ล้านบาท มาขุดลอกพื้นที่บึงพุฒาจำนวน 500 ไร่ ที่จากเดิมเป็นบึงเก่าไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากมีวัชพืชขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพดินเค็ม ส่งผลให้น้ำในบึงคุณภาพต่ำ ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ทางจังหวัดจึงได้จัดสรรงบประมาณส่วนนี้มอบให้ทางสำนักชลประทานที่ 8 ดำเนินการขุดลอกบึงพุฒา ซึ่งมีพื้นที่เหมาะสมที่จะกักเก็บน้ำ เนื่องจากเป็นที่ลุ่มและเป็นจุดศูนย์รวมน้ำมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ถึง 2,000 ไร่ โดยการก่อสร้างในระยะแรกแล้วเสร็จเมื่อปี 2549 ที่ผ่านมามีพื้นที่กักเก็บน้ำ 500 ไร่ ซึ่งสามารถกักเก็บน้ำที่ไหลลงมาจากพื้นที่ อ.สีคิ้ว อ.สูงเนิน และ อ.ปักธงชัยที่อยู่ใต้เขื่อนลำตะคอง ได้สูงสุดถึง 1.2 ล้าน ลบ.ม. ซึ่งน้ำที่กักเก็บไว้ในบึงพุฒาจะถูกระบายไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค ในพื้นที่ 3 ตำบล ประกอบด้วย ต.พุฒา อ.เมือง ต.โนนเมือง อ.เมือง และต. กำปิง อ.โนนไทย จำนวน 42 หมู่บ้าน 1,300 ครัวเรือน ได้รับประโยชน์ แต่เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ.2549 ที่ผ่านมามีเกิดอุทกภัยในพื้นที่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา อย่างหนัก เนื่องจากเกิดพายุหนักและมีปริมาณฝนมาก ส่งผลให้น้ำในพื้นที่ อ.สีคิ้ว และอ.สูงเนิน ไหลบ่าลงลำน้ำลำตะคอง จนแก้มลิงบึงพุฒาระยะแรกไม่สามารถที่จะกักเก็บน้ำไหว ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาอย่างหนัก ทางกรมชลประทาน จึงได้จัดสรรงบประมาณจำนวน 37 ล้านบาท เพื่อให้ทางสำนักชลประทานที่ 8 นครราชสีมา ขยายการก่อสร้างโครงการแก้มลิง บึงพุฒาในระยะที่ 2 เพิ่มเติมเพื่อให้เป็นแหล่งรองรับและเก็บกักน้ำนอง สามารถป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำท่วมในลุ่มน้ำย่อยลำตะคอง รวมทั้งเป็นแหล่งน้ำต้นทุนไว้ใช้ในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง และสามารถช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนพัฒนาระบบระบายน้ำไปสู่ลุ่มน้ำย่อยลำเชียงไกร และใช้ในการอุปโภค-บริโภคของราษฎรในพื้นที่ตำบลพุฒา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งลดปัญหาดินเค็มได้ในระยะยาว และเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการทำประปาในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งหากโครงการ

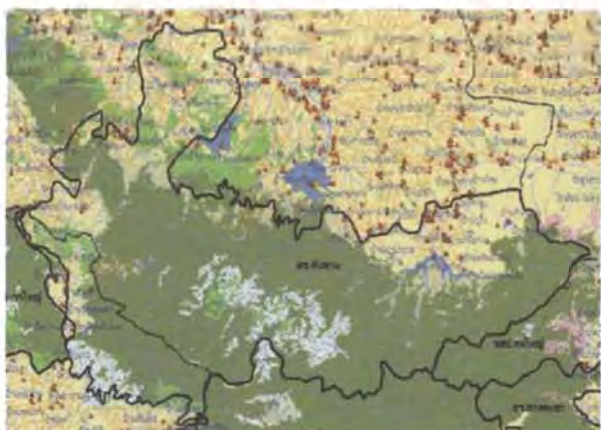
ดังกล่าวแล้วเสร็จสมบูรณ์จะสามารถกักเก็บน้ำไว้ให้ประชาชนในพื้นที่ อ.เมือง และ อ.โนนไทย ได้ใช้ในการอุปโภค-บริโภค รวมถึงใช้ในการเกษตร ได้อย่างพอเพียง รวมถึงยังสามารถช่วยป้องกันปัญหาอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นตำแหน่งที่ตั้งเขตอุตสาหกรรมสุรนารี ด้านทิศเหนือ ติดกับตำบลมะเริง ตำบลพะเนา และตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ ติดกับตำบลท่าอ่าง และตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลพระพุทธรักษา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลโพธิ์กลาง และตำบลไชยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบทางตรงจากเขตอุตสาหกรรมสุรนารี นครราชสีมา ครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 78.54 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ศึกษา 2 อำเภอ 7 ตำบล ได้แก่ อำเภอเมือง นครราชสีมา ประกอบด้วย ตำบลหนองบัวศาลา ตำบลหนองระเวียง ตำบลห้วยทะเล ตำบลมะเริง ตำบลโพธิ์กลาง และตำบลไชยมงคล อำเภอโชคชัย ได้แก่ ตำบลด่านเกวียน จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา 12,464 หลังคาเรือน จำนวน 27,983 คน (กรมการปกครอง, 2555) ลักษณะของพื้นที่ศึกษาด้านทิศตะวันตกจะมีลักษณะภูมิประเทศที่สูงกว่าทิศตะวันออก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ลุ่ม มีลำน้ำไหลผ่านจากตะวันตกลงสู่ตะวันออก ได้แก่ ห้วยมาบจาน ห้วยมาบดวน ห้วยหนองแหน และคลองชลประทาน การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ทำการเกษตร ได้แก่ ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย และทำนา ลักษณะทางภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษาในบริเวณอำเภอเมืองนครราชสีมา และอำเภอโชคชัย ตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งสภาพพื้นที่ คือ บริเวณพื้นที่ทางทิศตะวันตกของเขตอุตสาหกรรมสุรนารีมีลักษณะพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ระดับความลาดชัน 2-5 % ลาดเอียงจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีลำน้ำมาบจาก และลำน้ำมาบดวนไหลผ่านจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ขึ้นไปทางเหนือและไหลผ่านไปทางทิศตะวันออกตอนบนของพื้นที่ศึกษา ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกตอนบนจนถึงตอนล่างจะมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ระดับความลาดชัน 0-2 % มีคลองส่งน้ำชลประทานไหลผ่านทางทิศใต้ขึ้นไปทางเหนือ อยู่ด้านหลังเขตอุตสาหกรรมสุรนารี ในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมืองนครราชสีมา แหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่รอบเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา สามารถแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำออกเป็น 2 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำลำตะคอง และลุ่มน้ำลำช่องโค ซึ่งลุ่มน้ำลำช่องโค จะอยู่ ทางตอนกลางไปทางทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา เป็นลำน้ำสาขาลำมูล มีหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำ 1 ตำบล คือ ตำบลหนองระเวียง มีอ่างหนองแหน ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำผิวดิน บึงหนองบัวศาลา บึงชะอม และบึงหนองตาคง ที่เป็นแหล่งน้ำใช้ในชุมชน จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตมากขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นและก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมให้กระจุกตัวในรูปแบบของนิคม และเขตอุตสาหกรรมซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียในการบริหารจัดการ ตามแนวคิดในการรวมกลุ่มประเภทอุตสาหกรรม สำหรับพื้นที่ภายในเขตอุตสาหกรรมสุรนารีทั้งหมด ประมาณ 3,000 ไร่ พื้นที่ว่างที่ยังคงมีอยู่ประมาณ 1,000 ไร่เศษ ซึ่งมีบริษัททั้งหมดที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี 78 บริษัท บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ทั้งหมด 51 บริษัท ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นประเภทกิจการชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องขยะอันตราย การปล่อยน้ำเสียและอากาศเสียส่วนใหญ่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน ทำให้เกิดการสะสมสารพิษทั้งในแหล่งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และมลพิษในอากาศ นอกจากนี้แล้วโรงงานต่าง ๆ มีการใช้ระบบน้ำบาดาล เมื่อปี พ.ศ. 2548 จังหวัดนครราชสีมาเกิดภาวะขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค เนื่องจากฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ทำให้เกิดภัยแล้งอย่างรุนแรง ปัญหาน้ำเน่าเสีย ไม่เพียงพอต่อการใช้อุปโภค ทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย ระบบทางเดินหายใจของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณเขตอุตสาหกรรม โดยเฉพาะโรคระบบทางเดินหายใจ

ชุมชนบ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นชุมชนเก่าแก่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ และทำสวนผัก เกษตรกรมีสภาพเศรษฐกิจดี เนื่องจากมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพตลอดปี มีลำบริบูรณ์ไหลผ่าน และมีคลองชลประทานอีก 2 คลองไหลผ่าน นอกจากนี้ยังมีคลองระกำใหญ่ และระกำเล็กไหลผ่าน ทำให้พื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างอุดมสมบูรณ์มีน้ำใช้ตลอดปี เนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รับน้ำอาจทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยในบางปีช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะช่วงปลายเดือนกันยายน ต้นเดือนตุลาคมของทุกปี สภาพน้ำใต้ดินค่อนข้างมีสภาพเป็นน้ำกร่อยส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืช ผัก ผลไม้ ของเกษตรกร สภาพดินมีความเค็มเล็กน้อยแต่จากสภาพที่มีลำน้ำและคลองชลประทานไหลผ่านทำให้สามารถปลูกพืชได้หากมีการปรับสภาพดินเล็กน้อย เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกผักจะปรับปรุงดินด้วยแกลบดิบและอินทรีย์วัตถุ มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชค่อนข้างมาก ปลูกผักแบบเข้มข้น เกษตรกรบางรายปลูกปีละประมาณ 2 - 3 ครั้ง โดยเฉพาะการปลูกหอมแบ่งต้องใช้สารเคมีเข้มข้นมากและบ่อยครั้งทำให้เสี่ยงต่อผู้บริโภค

1.2.3 ปัญหาความขัดแย้งด้านพื้นที่อนุรักษ์เขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำพระเพลิง-ลำมูลบน

พื้นที่ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 4,180.59 ตารางกิโลเมตร ใน 12 อำเภอ 76 ตำบล 762 หมู่บ้าน อยู่ระหว่างละติจูดที่ $14^{\circ}12'50.47''$ - $15^{\circ}11'30.37''$ องศาเหนือ และลองจิจูดที่ $101^{\circ}28'53.57''$ - $102^{\circ}28'3.29''$ องศาตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง มีเทือกเขาบรรทัด และพนมดงรักเป็นแนวยาวอยู่ทางทิศใต้ มีระดับความสูงประมาณ 300-1,350 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำมูลและลำน้ำสาขาต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อนุรักษ์คิดเป็นร้อยละ 28.48 ของพื้นที่ลุ่มน้ำมูล การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากจะเป็นพื้นที่ป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 49.30 และนาข้าวร้อยละ 22.10 และพืชไร่ ร้อยละ 12.30

ภาพที่ 5 สภาพพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน

ภาพที่ 6 พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแผงม้า

ปัญหาความขัดแย้งด้านพื้นที่อนุรักษ์เขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำพระเพลิง-ลำมูลบน มีความแตกต่างแต่ละโซนพื้นที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทชุมชนในการดำรงชีวิต การตั้งถิ่นฐาน และลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ สรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาการมีเอกสารสิทธิ์ของที่ดิน โดยมีผู้รักษากฎหมายและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการออกเอกสารสิทธิ์ หรือประกาศควบคุม อาทิ เขตทหาร เขตป่าสงวน เขตอุทยานแห่งชาติ เขตทางสาธารณะ ซึ่งในการอ้างอิงแนวเขต ของแต่ละหน่วยงาน ต่างก็ใช้แผนที่ของตนเองเป็นหลักในการอ้างอิง ทำให้เกิดปัญหาแนวเขตที่ดินทับซ้อน เกิดปัญหาเอกสารสิทธิ์และที่ดินของชาวบ้านที่ไปทับซ้อนกับเขตอนุรักษ์ด้วย

2. การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลานในปัจจุบันมีการทับซ้อนพื้นที่ที่ประชาชนครอบครองอยู่เดิม ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากชาวบ้านในท้องถิ่นมีการซื้อขายจ่ายโอนไปกันหลายทอด โดยชาวบ้านที่ซื้อต่อกันมาไม่ทราบว่าเป็นในเขตของอุทยาน เพราะส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาทำมาหากิน และบ่อยครั้งก็จะถูกภาครัฐดำเนินคดี ข้อหาบุกรุกเขตป่า และปัญหาบางส่วนเกิดจากการที่ชาวบ้านไม่มีที่ทำกินจึงเข้าไปบุกรุกที่ดินของอุทยาน แต่ก็มีความจำเป็นที่ชาวบ้านอยู่กันมาก่อนประกาศเป็นเขตอุทยาน ซึ่งสภาพพื้นที่ถูกขายโอนกันมาหลายมือส่วนใหญ่กลายเป็นไร่ สวน หรือที่อยู่อาศัย ไม่เหลือร่องรอยของสภาพป่า ส่วนหนึ่งของพื้นที่บ้านดงลิ้น อำเภอบรรพตพิสัยที่ตั้งถิ่นฐานซ้อนทับเขตอุทยานทับลาน ซึ่งมาจากการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากการได้รับผลกระทบจากอ่างเก็บน้ำลำมูลบน

3. ประเด็นปัญหาการขยายพันธุ์ของประชากรกระทิงที่มีจำนวนมากในบริเวณเขาแผงม้าทำให้กระทิงออกหากินพืชไร่ของชาวบ้านเกิดผลกระทบในเชิงลบกับชุมชน และการลักลอบฆ่ากระทิง การบุกรุกทำลายป่าของชาวบ้านเพื่อปลูกพืชทางการเกษตรที่พื้กออาศัยและสถานที่พักผ่อนรีสอร์ท

4. ประเด็นปัญหาการขาดแคลนน้ำของชุมชนตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาในฤดูแล้ง ซึ่งปัญหาเกิดจากการประปาส่วนภูมิภาคสูบน้ำในอ่างเป็นแหล่งน้ำดินทำระบบประปาส่งต่อไปในเขต

ชุมชนอำเภอห้วยแถลง ทำให้ชาวบ้านตำบลหินดาดมีน้ำไม่พอเพียงต่อการอุปโภคบริโภค และการอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินซ้อนทับกับที่ดินเขตป่าสงวนของคนนอกพื้นที่

1.3.สรุปภาพรวมของประเด็นความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม

ความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สถานการณ์ความไม่ลงรอยกัน ความขัดแย้งทางความคิด และการกระทำซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล กลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคล บุคคล หรือกลุ่มบุคคลกับองค์กร ประกอบด้วยกรณี ปัญหาการแพร่กระจายดินเค็ม (ความขัดแย้งของสถานประกอบการนาเกลือกับเกษตรกร) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ (หน่วยงานรัฐกับประชาชน) ปัญหาแหล่งน้ำ (ผู้ประกอบการ - ประชาชน - หน่วยงานรัฐ) ความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุมาจากการแข่งขันเพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำกัด (Competition for limited sources) บุคลากรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร มักจะเผชิญปัญหาที่เกี่ยวกับการแก่งแย่งเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรขององค์กรที่มีค่อนข้างจำกัด เช่น ในเรื่องของงบประมาณวัสดุ หรือทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

สาเหตุของความขัดแย้งมีหลายประการ คือ

1. เนื่องจากความแตกต่างกันในการรับรู้ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงทำให้เข้าใจไปคนละด้าน อันเป็นสาเหตุทำให้การตัดสินใจและพฤติกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย
2. เป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการของคนในองค์กรแตกต่างกันออกไป ทำให้คนเหล่านั้นเลือกวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน ยังผลให้เกิดความขัดแย้งในที่สุด
3. ค่านิยมของคนในองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของค่านิยมจะทำให้วิถีแห่งความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติแตกต่างกันออกไปหรือยากที่จะทำให้เกิดความกลมกลืนกัน อันจะนำไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด
4. โครงสร้างขององค์กรเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างแบบระบบราชการ ทั้งนี้เพราะการจัดโครงสร้างขององค์กรอาจจะไปขัดกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมของคนบางพวกบางกลุ่มได้เช่น ในกรณีลำดับชั้นบังคับบัญชา อาจไปบั่นทอนความอิสระในความคิด ริเริ่มของคนหรือการแบ่งงานกันทำ ทำให้คนต้องจำเจอยู่ในงานที่มีขอบเขตจำกัดและนำไปสู่การสร้างความไม่เป็นเจ้าของในองค์กร หรือกรณีการเน้นความลับในทางราชการทำให้เกิดความต่างในข้อเท็จจริงระหว่างสมาชิกการเน้นกฎระเบียบทำให้สมาชิกรู้สึกอึดอัด ไร้อิสระภาพ เป็นต้น

5. การเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตัวบุคคล โครงสร้างหรือเป้าหมายขององค์กรจะนำไปสู่ความขัดแย้งทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมกระทบต่อการยอมรับ และผลประโยชน์ของคนในองค์กร

6. พฤติกรรมส่วนบุคคล มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของบุคคลจะนำไปสู่สัมพันธภาพในองค์กร ดังนั้นถ้าพฤติกรรมของคนไม่แตกต่างกันมากโอกาสเกิดความขัดแย้งก็น้อยลง

โดยทั่วไปแล้วมนุษย์เราย่อมมีความขัดแย้งกับผู้อื่นเสมอ รวมกระทั่งตัวเราเองบางครั้งก็มีความรู้สึกขัดแย้งในสิ่งที่ตนเองคิด หรือการกระทำที่ตัดสินใจกระทำไปแล้ว คน ครอบครัว กลุ่มบุคคล องค์กรทุกแห่งจะต้องยอมรับว่าความขัดแย้งมีอยู่จริง โดยที่แต่ละคน ครอบครัว กลุ่มบุคคล และองค์กร ต่างก็มีผลประโยชน์ที่ขัดกันแย้งกัน และความเห็นที่แตกต่างกันซึ่งองค์กรก็มักจะไม่นิยมรับว่ามีความขัดแย้งรวมถึงการไม่ยอมรับแม้กระทั่งความเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นไม่ว่าที่ใด ๆ และเมื่อใดย่อมมีความขัดแย้งเสมอไม่มีข้อยกเว้นซึ่งในการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปก็ย่อมจะต้องพบกับความขัดแย้งอยู่เป็นนิจตั้งแต่ขัดแย้งระหว่างคนในครอบครัว ในชุมชน หรือในชนชั้น และเมื่อทราบอย่างนี้แล้วจึงต้องพยายามไม่ให้เกิดความขัดแย้งในเบื้องต้นหรือในกรณีที่เกิดแล้วก็พยายามจำกัดเขตให้อยู่ในวงแคบไม่ให้ลุกลามใหญ่โตและท้ายที่สุดจะต้องพยายามทำให้ความขัดแย้งนั้นกลายเป็นคุณมากกว่าเป็นโทษ ผู้ที่มีบทบาทใกล้ชิดเกี่ยวข้องขัดแย้งจะต้องดิ้นรนเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การเจรจา การเข้าถึงข้อมูลด้านสภาวะจิตใจของคู่กรณีจำเป็นมากในการเตรียม

กระบวนการในการแก้ปัญหาประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ประเด็นปัญหา (Issues) เป็นการเข้าถึงรายละเอียดความเป็นมาของประเด็นปัญหาที่สร้างความขัดแย้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) โดยยึดหลักที่รู้สึกว่าคุณทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบริบทของความขัดแย้ง (Context of dispute) เป็นกรอบประเด็นที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นความขัดแย้งนโยบาย (Policy) พิจารณานโยบายของรัฐ หรือหน่วยงาน หรือองค์กรเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้ผู้มีอำนาจ และประชาชนเกิดความมั่นใจและตัดสินใจร่วมกันหาทางออกของความขัดแย้ง

สามารถกล่าวในภาพรวมการแก้ปัญหาความขัดแย้งในประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมี ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

1.1 ผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายต้องไม่ปฏิเสธการตีความในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ การตัดสินใจของผู้มีอำนาจจะทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ไปสู่การปฏิบัติ ต่อไป

1.2 ผู้มีอำนาจ หรือเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องไม่ละเลย การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายให้อำนาจไว้จะต้องกระทำโดยไม่ล่าช้า เพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

1.3 ผู้มีอำนาจ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องพัฒนาระดับความรู้ความเชี่ยวชาญ และการตัดสินใจบนฐานของกฎหมายจะต้องมีมาตรฐานในการจัดการแก้ไขปัญหาสิทธิสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ประเด็นที่ 2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างกลไกที่มีพลังในการขับเคลื่อน กลไกที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ การรับฟังความคิดเห็นที่ชัดเจน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ดังนั้น การแก้ปัญหาจะต้องเปิดเวทีประชาชน ให้ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปพิจารณา หรือสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนต่อไป

2.1.2 การรับฟังความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารประเทศแบบกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นๆ จะต้องให้ความเห็นชอบจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.3 การนำผลของการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะพิจารณาประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐ ในการตัดสินใจอนุมัติโครงการพัฒนาต่างๆ ของผู้มีอำนาจจะต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และลึกซึ้งต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพชุมชน

2.2 การใช้ความรุนแรงของรัฐในการจำกัดเสรีภาพการชุมนุม และการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการใช้เสรีภาพการชุมนุม การยกระดับขั้นตอนการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมที่แสดงออกไม่เห็นด้วย อาจมีผลสะท้อนกลับที่สร้างความรุนแรงในการยกระดับของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ไม่เห็นด้วย ปัญหาจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ประเด็นที่ 3 ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ในศาลยุติธรรมและศาลปกครอง

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

3.1.1 หน่วยงานรัฐจะต้องมีมาตรการให้ความช่วยเหลือ เยียวยาความเสียหายเบื้องต้น ตลอดจนค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินคดี ท้องถิ่นจะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเอง ซึ่งอาจมีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่เป็นนิติบุคคลในรูปกองทุนป้องกันและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

3.1.2 หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา สถานพยาบาล จะต้องพัฒนาทุนทางปัญญาให้กับประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิตามกฎหมาย

3.2 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดี

3.2.1 การจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ขจัดข้อจำกัด-อุปสรรคในการเข้าถึงและรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม พยานเอกสาร และพยานบุคคล

3.2.2 สถาบันการศึกษาจะต้องสนับสนุนผลงานวิจัย ผลงานวิชาการที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้ในการสืบพยานในศาล และสภาพนายความอาจทำหน้าที่นำสืบ หรือรับภาระการพิสูจน์

3.2.3 การเร่งรัดให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อเยียวยาผู้เสียหายในคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนักวิชาการที่ทำงานเชิงพื้นที่ หรือพัฒนาชุมชนจะสร้างความพอใจให้กับสองฝ่าย

ที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรม จังหวัดนครราชสีมา ครั้งที่ 3/2556 วันที่ 9 สิงหาคม 2556 การตรวจสอบพื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรืออยู่ในพื้นที่ป่า พื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรืออยู่ในป่า พื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

1.1 ดำเนินการสำรวจแนวเขตให้ชัดเจน และดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541

1.2 พื้นที่อุทยานแห่งชาติให้รักษาไว้และแยกให้ชัดเจน

1.3 พื้นที่ที่ชาวบ้านเข้าทำประโยชน์ให้แยกให้ชัดเจน

1.4 ให้ชาวบ้านขอใช้พื้นที่จากอุทยานแห่งชาติ เพื่อทำการเกษตรกรรมเท่านั้น

1.5 สิทธิในการเช่าให้ตกทอดทางมรดก หากทายาทไม่ใช้สิทธิทำต่อ หรือมีการเปลี่ยนมือต้องส่งคืน

พื้นที่ให้อุทยานแห่งชาติทันที

1.6 กรณีที่จะให้เช่าพื้นที่อุทยานแห่งชาติจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รองรับ

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

2.1 พื้นที่ที่ไม่สามารถยินยอมให้เกษตรกรเข้าใช้ประโยชน์เด็ดขาด คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 A เนื่องจากจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต้นน้ำ

2.2 ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ในพื้นที่ นอกจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 A

2.3 หากชาวบ้านมีสิทธิจากการสำรวจตามมติ 30 มิถุนายน 2541 ต้องให้ชาวบ้านมีสิทธิในที่ดินนั้น

2.4 ถ้าผู้มีสิทธิไม่ใช้สิทธิ หรือมีการเปลี่ยนสิทธิให้ยึดคืนพื้นที่

2.5 ต้องปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่สมควรให้เข้าทำกิจกรรมใดๆ ในพื้นที่

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าไม้อกรว ให้พิจารณาเพื่อเข้าทำการเกษตรกรรมเท่านั้น

5. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่สาธารณประโยชน์

5.1 ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่สาธารณประโยชน์โดยเคร่งครัด

5.2 การขอใช้พื้นที่ต้องเป็นไปตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์นั้นๆ

5.3 กรณีที่จะให้ใช้พื้นที่ต้องทำการเกษตรกรรมโดยตรงและให้ใช้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น

6. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ราชพัสดุ

6.1 สามารถเช่าที่ราชพัสดุได้ทุกกรณีตามระเบียบที่กำหนดไว้

6.2 ต้องได้รับความยินยอมจากหน่วยงานที่ขอใช้ประโยชน์ตามกฎหมายที่ราชพัสดุ

6.3 ต้องเป็นไปตามระเบียบของกรมธนารักษ์และไม่ขัดกับกฎหมายและระเบียบของกฎหมายอื่นที่

เกี่ยวข้อง

7. แนวทางการแก้ไขปัญหาในที่ นสล. ต้องปฏิบัติตามที่สาธณประโยชน์และที่ราชพัสดุ
8. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
9. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อกริมตลิ่ง ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
10. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ล้น ให้ดำเนินการตามกฎหมายเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
11. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ สปก.
 - 11.1 ดำเนินการตามระเบียบของ สปก.
 - 11.2 เร่งตรวจสอบพื้นที่ สปก. ที่ทับซ้อนกับป่าอนุรักษ์โซน C
 - 11.3 กรณีพื้นที่ไม่ทับซ้อนให้เร่งออกเอกสาร สปก.
 - 11.4 นำไปใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมเท่านั้น และปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด
12. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีการโต้แย้งสิทธิจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ
 - 12.1 ตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 หรือ กฎหมายที่ดิน
 - 12.2 ตรวจสอบสิทธิถ้าเป็นไปตามที่อ้าง ก็ให้มีสิทธิตามที่อ้างนั้น
 - 12.3 หากมีการต่อสู้ทางชั้นศาล ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งศาล
13. แนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อื่นๆ ให้พิจารณาเข้าพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมเป็นหลัก

2. การพัฒนารูปแบบ วิธีการ และแนวทางการจัดการการเรียนรู้“พื้นที่ต้นแบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชน”

คณะทำงานได้ค้นหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ “พื้นที่ต้นแบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชน” จากการพิสูจน์ทราบจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งทางตรง ทางอ้อม การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยการทำงานของสภาองค์กรชุมชน หรือเกิดจากความร่วมมือขององค์กร หน่วยงานภายนอกที่เป็นภาคีเครือข่ายก่อนที่ทีมมหาวิทยาลัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเติมเต็มให้ชุมชน การประเมินพื้นที่โดยวิธีประเมินโครงการพระราชดำริภายใต้ CIPP Model ซึ่งคณะทำงานได้ยึดเป็นหลักคิดในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับพื้นที่/แกนนำนักอนุรักษ์ในการพัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2.1 การจัดการการเรียนรู้ “พื้นที่ต้นแบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร”

ลุ่มน้ำลำเชียงไกร เป็นลุ่มน้ำที่มีลักษณะเฉพาะที่ค่อนข้างแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ต้นน้ำซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเทพารักษ์ และเชื่อมต่อเขตอำเภอด่านขุนทด ส่วนพื้นบริเวณตอนล่างถือว่าเป็นปลายน้ำ ชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางตรงจากกิจกรรมที่เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม หรือมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความระมัดระวัง ขาดมาตรการที่เข้มข้นในการควบคุม ป้องกัน แก้ไข ตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ การตัดไม้ทำลายป่า การแผ้วถางป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทำให้ลำน้ำลำเชียงไกรขาดการหล่อเลี้ยงจากลำน้ำอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการให้ความสำคัญของการบริหารจัดการน้ำเพื่ออนุรักษ์ระบบนิเวศ ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงการแพร่กระจายดินเค็มบริเวณตอนล่างของพื้นที่ ตั้งแต่บางส่วนของอำเภอด่านขุนทด อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมืองเขตตำบลพุทรา อำเภอโนนไทย อำเภอพระทองคำ และอำเภอโนนสูง

การประเมินผลการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริในการจัดการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครราชสีมาส่วนนี้เป็นการประเมินในภาพรวมของชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ จำนวน 5 ชุมชน คือ ชุมชนดอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภอเทพารักษ์ ชุมชนบ้านสระจรเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด ชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโรง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพทะเล อำเภอพระทองคำ ชุมชนบ้านลำโพ หมู่ที่ 13 ตำบลพุทรา อำเภอเมืองนครราชสีมา โดยดำเนินการประเมินจำนวน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยป้อน การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต รายละเอียดดังตารางที่ 2 - 5

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร
ด้านบริบท

ด้านบริบท	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	เขาดอยเจดีย์	บ้านสระจระเข้	บ้านนารายณ์	บ้านทองหลาง	บ้านลำโพง
1. การกำหนดนโยบายของชุมชนได้ส่งเสริมให้เกิดการใช้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3	3	4	2	3
2. สภาพแวดล้อมของชุมชนเอื้ออำนวยต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้	4	3	3	2	4
3. มีงบประมาณสนับสนุนการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	3	4	3	3	3
4. ความพร้อมเพื่อกันของคนในชุมชนต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติ	4	2	3	3	3
5. การส่งเสริมและสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เช่น องค์กรธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนในท้องถิ่นและอื่น ๆ	4	3	4	3	3
ภาพรวมด้านบริบท	3.6	3.0	3.4	2.6	3.2

การประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร ด้านบริบท พบว่า ชุมชนดอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภเทพารักษ์ ระดับ 3.6 ซึ่งมีค่าคะแนนสูงสุดเนื่องจากบริบทชุมชนมีต้นทุนทรัพยากรสูง และชุมชนมะประวัดการขับเคลื่อนที่ผ่านมาค่อนข้างเป็นรูปธรรม ชุมชนบ้านสระจระเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโรง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโรง อำเภอนนไทย ระดับ 3.4 ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพธิ์พะไล อำเภอพระทองคำ ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลหุดซา อำเภอเมือง ระดับ 3.2

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร
ด้านปัจจัยป้อน

ด้านปัจจัยป้อน	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	เขา ตอยเจดีย์	บ้าน สระจระเข้	บ้าน นารายณ์	บ้าน ทองหลาง	บ้าน ลำโพง
1. ชุมชนรับผิดชอบต่อการนำหลักตามแนว พระราชดำรินำมาจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็น รูปธรรม	3	3	4	3	2
2. มีเครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์นำแนว พระราชดำรินำมาจัดการสิ่งแวดล้อมไป ปฏิบัติในชุมชน	3	3	3	2	3
3. ชุมชนมีองค์ความรู้และเข้าใจแนวพระราชดำรินำมา จัดการสิ่งแวดล้อม	3	4	4	3	3
4. บุคคลากรในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์การ ดำเนินงานตามแนวพระราชดำรินำมาจัดการสิ่งแวดล้อม	3	3	3	2	3
5. ชุมชนมีการประสานงานระหว่างบุคคลากรภายใน และภายนอกในการใช้แนวพระราชดำรินำมาจัดการ สิ่งแวดล้อม	3	4	3	3	3
ภาพรวมด้านปัจจัยป้อน	3.0	3.4	3.4	2.6	2.8

การประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร ด้านปัจจัยป้อน พบว่า ชุมชนตอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภอกาฬสินธุ์ ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านสระจระเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด ระดับ 3.4 ชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโพง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโพง อำเภอโนนไทย ระดับ 3.4 ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพนพะไล อำเภอพระทองคำ ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง ระดับ 2.8 เห็นได้ว่า ชุมชนบ้านสระจระเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด และชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโพง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโพง อำเภอโนนไทย มีความพร้อมในการขับเคลื่อนองค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจมีบุคลากรที่เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตวิญญาณ ประกาศนโยบายที่ชัดเจน และเป็นบุคคลในพื้นที่และมีบุคลิกภาพที่เข้าถึงชุมชน ทำให้เป็นข้อได้เปรียบในการขับเคลื่อนกิจกรรม

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร
ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	เขา ดอยเจดีย์	บ้าน สระจระเข้	บ้าน นารายณ์	บ้าน ทองกลาง	บ้าน ลำโพง
1. มีกิจกรรมที่สอดคล้องตามแนวพระราชดำริด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3	4	4	2	3
2. มีโครงการเกี่ยวกับแนวพระราชดำริด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในชุมชน	3	4	4	2	3
3. การดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการ จัดการสิ่งแวดล้อมได้รับความร่วมมือระหว่างกรรมการ ชุมชนและคนในชุมชนเป็นอย่างดี	3	3	4	2	3
4. การใช้ประโยชน์ และระยะเวลาในการดำเนิน โครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	3	3	4	3	3
5. โครงการที่ดำเนินการแนวพระราชดำริการจัดการ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการในการบริหารจัดการ โครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างดี	3	4	4	3	3
ภาพรวมด้านกระบวนการ	3.0	3.6	4.0	2.4	3.0

การประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ
สิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร ด้านกระบวนการ พบว่า ชุมชนดอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภอบึง
เทพรักษ์ ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านสระจระเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด ระดับ 3.6
ชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโรง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย ระดับ 4.0 ซึ่งเป็นระดับค่าคะแนนสูงสุด
ในการจัดกระบวนการที่เป็นรูปธรรม และมีความพร้อมหลายด้าน ชุมชนบ้านทองกลาง ตำบลโพธิ์พะไล
อำเภอพระทองคำ ระดับ 2.4 ชุมชนบ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง ระดับ 3.0

ตารางที่ 5 ผลการประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร
ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิต	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	เขาคอยเจดีย์	บ้านสระจระเข้	บ้านนารายณ์	บ้านทองหลาง	บ้านลำโพง
1. มีการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและชัดเจน	3	3	4	2	2
2. มีการดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง	3	3	3	2	2
3. โครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด	2	3	4	2	2
4. ผลลัพธ์ของโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	2	3	3	2	3
5. มีการกำหนดนโยบาย กระบวนการ และวิธีการสำหรับปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการที่ดำเนินการตามแนวพระราชดำริการจัดการสิ่งแวดล้อมชัดเจน	3	3	4	2	2
ภาพรวมด้านผลผลิต	2.6	3.0	3.6	2.0	2.2

การประเมินการดำเนินงานเชิงพื้นที่ภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำเชียงไกร ด้านผลผลิต พบว่า ชุมชนคอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภอกะทู้ ภูเก็ต ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านสระจระเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านนารายณ์/ลำโรง หมู่ที่ 1 ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย ระดับ 3.6 เป็นระดับค่าคะแนนด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นสูงสุด ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพธิ์ทะเล อำเภอพระทองคำ ระดับ 2.0 และชุมชนบ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง ระดับ 2.2

จากการประเมินผลกิจกรรม/โครงการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร พบว่า แต่ละชุมชนมีจุดเด่นซึ่งเป็นจุดแข็ง และจุดอ่อนที่ทำให้ชุมชนต้องสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรบุคคลที่เป็นนักอนุรักษ์ กรณีชุมชนเขาตอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภเทพารักษ์ สภาพพื้นที่ที่มีความโดดเด่นที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความเข้มแข็งของชุมชน หน่วยงานราชการภายนอกให้ความสำคัญเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ ชุมชนมีภาคีเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มสตรีที่เข้ามามีบทบาทการอนุรักษ์ การปกป้องพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ สำหรับภัยคุกคามจากผู้มีอิทธิพลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สภาพพื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรมลง ตลอดจนเครือข่ายนักอนุรักษ์ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรม ทำให้นักอนุรักษ์บางคนที่ยึดอยู่ในสภาพเป็นจำเลยทางกฎหมาย

ชุมชนบ้านสระจระเข้ ตำบลสระจระเข้ อำเภอด่านขุนทด แขนงภาคประชาชนและผู้นำสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ธนาคารขยะ การจัดการพื้นที่ดินเค็มโดยการนำแนวทางพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ซึ่งสามารถยกระดับเป็นสถานศึกษาต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ชุมชนบ้านนารายณ์/สำโรง ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย สภาพโดยทั่วไปประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสำโรงมีประสบการณ์การต่อสู้ การต่อต้านสถานประกอบการการทำนาเกลือ เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากการแพร่กระจายดินเค็ม ทั้งที่มีปัจจัยพื้นฐานของสภาพชั้นเกลือหินในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร และกิจกรรมของมนุษย์เป็นผู้เสริมสนับสนุนให้เกิดความรุนแรง การต่อสู้ ร้องเรียนของประชาชนต้องการให้สถานประกอบการนาเกลือหยุดดำเนินกิจกรรมดังกล่าว จนนำไปต่อสู้คดีกันในชั้นศาล สำหรับโรงเรียนบ้านนารายณ์มีความโดดเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถแก้ปัญหาดินเค็มโดยการนำแนวทางพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถยกระดับเป็นสถานศึกษาต้นแบบการจัดการดินเค็มตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพทะเล อำเภพระทองคำ แขนงภาคประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลโพทะเล อำเภพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา และเครือข่ายภาคประชาชนได้ร่วมกันต่อสู้ ต่อต้านสถานประกอบการการทำนาเกลือหยุดดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากการแพร่กระจายดินเค็ม การต่อสู้ ร้องเรียนของประชาชนได้รับต้องสนใจต่อสาธารณะอย่างกว้างขวาง จนทำให้ฝ่ายประชาชนได้รับชัยชนะ มีการนำผลงานวิจัยของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมประกอบการพิจารณาเป็นพยานฝ่ายโจทก์ (ภาคประชาชน) ทำให้ชนะคดีในศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ และนำไปสู่แผนฟื้นฟูดินเค็ม เป็นกรณีตัวอย่างการต่อสู้ต่อไป

ชุมชนบ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภเมือง ตำบลพุดซา เดิมขึ้นอยู่กับการปกครองตำบลพลกรัง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2460 ได้แยกเป็นตำบลพุดซา มีทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านมะเดื่อ หมู่ 2 บ้านพุดซา หมู่ 3 บ้านพุดซาริมบึง หมู่ 4 บ้านดอนกระทิง หมู่ 5 บ้านบุกระถิน หมู่ 6 บ้านกล้วย หมู่ 7 บ้านตะโก หมู่ 8 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 9 บ้านสระโพธิ์ หมู่ 10 บ้านศรีชะล้าง หมู่ 11 บ้านเขว้า หมู่ 12 บ้านหนองยารักษ์ หมู่ 13 บ้านลำโพง หมู่ 14 บ้านน้อย หมู่ 15 บ้านละลมเหนือ หมู่ 16 บ้านดอนพัฒนา หมู่ 17 บ้านหนองยารักษ์เหนือ หมู่ 18 บ้านลำโพงใต้ ปัจจุบันนี้โครงการแก้มลิงตามนโยบายรัฐดังกล่าวเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของโครงการและชุมชนที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่บึงพุดซา ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่รับน้ำขนาดใหญ่กว่า 2,000 ไร่ กรณีดังกล่าวได้มีนักวิชาการและภาคประชาชน และกระทั้งการพูดคุยในการประชุมคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำมูล จังหวัดนครราชสีมา มีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในชุมชนขึ้น และควรมีการ

ขับเคลื่อนจากองค์กรในชุมชนจนทุกวันนี้เกิดความเข้มแข็ง พร้อมทั้งสามารถเป็นที่พึ่งหรือที่ปรึกษาใกล้เคียง ความขัดแย้งภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนดังกล่าวนี้คือชุมชนผู้นำชุมชนตำบลพุดซา จังหวัดนครราชสีมา คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพุดซา กำนันและทีมงานคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงานใกล้เคียง ความขัดแย้งในชุมชน ตำบลนาถ่อน ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ดีของสภาองค์กรชุมชนที่สร้างความเข้มแข็งขึ้นจาก ภายในชุมชนเอง ในขณะที่อีกหลายชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนเช่นเดียวกันรวมกระทั่งการทำงานของ คณะทำงาน พอช.กรณีพื้นที่ทับซ้อนแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งเห็นว่านโยบายของรัฐที่ผ่านมาไม่ชัดเจน ควรหาทางออกร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรอิสระ ซึ่งอาจมีรูปแบบเป็น ศูนย์ประสานงานใกล้เคียงความขัดแย้งในชุมชนของพื้นที่ต่าง ๆ จึงไม่มีการขับเคลื่อน หรือเกิดจากความ อ่อนแอของชุมชนหรือความอ่อนไหวของชุมชนอื่น ๆ หรือขาดความกระตือรือร้นของคนในชุมชนเอง ด้วยเหตุ นี้จึงทำให้คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและตัวแทนชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สภานายความจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา ได้เห็นถึง ความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมชุมชนที่รัฐบาลสนับสนุนในปัจจุบันที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมมาก ขึ้น ตามนโยบายปฏิรูปประเทศไทยและสร้างสังคมให้สงบสุข พร้อมทั้งการสอดรับการบูรณาการกับแผน ยุทธศาสตร์จังหวัดด้านการสร้างบ้านเมืองน่าอยู่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้นควรมีการศึกษาวิจัยถึง ความสำเร็จของชุมชนในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ภายใต้อำนาจกักตุนหลาย ๆ อย่างโดยเฉพาะรูปแบบที่ เหมาะสมในการดำเนินงาน ขั้นตอนกระบวนการ และสุดท้ายที่สำคัญที่จะทำให้ยุติธรรมชุมชนมีความยั่งยืนมี ประสิทธิภาพประสิทธิผลและมีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนแบบบูรณาการ ในทุก ๆ ด้านของการดำเนินงานควรเป็นรูปแบบอย่างไร สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาเพื่อจะได้เป็นศูนย์การ เรียนรู้ นำร่องหรือต้นแบบที่หลากหลาย ๆ ชุมชนสามารถเอาไปปรับใช้กับชุมชนของตนเอง เพื่อให้เกิดเป็นชุมชน เข้มแข็งเกิดเป็นชุมชนแห่งความสุขหรือชุมชนแห่งความปรองดองได้ในอนาคตและเกิดความยั่งยืนต่อไป

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดอบรมให้ความรู้ด้าน ดินเค็มและการฟื้นฟูดินเค็ม ให้กับกลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ตามโครงการศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูดินเค็มตามแนวพระราชดำริ มีวิทยากร นายจันทร์ บุตรนันท์ และนายสมพงษ์ แสงศิริ โดยได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและการบำรุงรักษาฟื้นฟูดินเค็ม การ ฟื้นฟูดินเค็มด้วยวัสดุปรับปรุงดินเค็ม และการปลูกพืชในพื้นที่ดินเค็ม เป็นต้น การ จั ด อ บ ร ม คร ้ ง นี มี วัตถุประสงค์ เพื่อให้ความรู้ด้านดินเค็ม และศึกษาการแก้ปัญหาดินเค็มในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูดินเค็ม ตามแนวพระราชดำริ และการอบรมหมอดินเค็ม ในการฟื้นฟูดินเค็มตามแนวพระราชดำริอย่างยั่งยืน ซึ่งใน การจัดอบรมครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน โรงเรียนบ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอขอบคุณ คณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้ส่งผลให้การทำงานในครั้งนี้ประสบ ผลสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี พร้อมขอเชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและให้ข้อคิดเห็นกับศูนย์ฯ ในลำดับต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ส่งเสริมกิจกรรมการแก้ไขปัญหาดินเค็มจนส่งผลการผลักดันให้ บรรจุโครงการประยุกต์ใช้พื้นที่ดินเค็มตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็น ยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดิน เค็ม การสร้างเครือข่ายนักวิชาการด้านดินเค็ม การอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร การผลิต หมอดินเค็มอาสา การสร้างพื้นที่ต้นแบบการจัดการความรู้เพื่อลดความขัดแย้ง หลักสูตรท้องถิ่นลำเชียงไกร ศึกษา : ดินเค็ม

ภาพที่ 7 การอบรมการให้ความรู้ด้านดินเค็ม

คณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนารูปแบบชุมชนนิเวศวิถีพอเพียง ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัด นครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร่วมกับสหกรณ์เคหะนิเวศวิถีพอเพียงนครราชสีมา จำกัด ได้ จัดการเสวนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนนิเวศวิถีพอเพียง เนื่องในวันวิสาขบูชาและวันสิ่งแวดล้อมโลก นำ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส พร้อมกับสมาชิกชุมชนนิเวศวิถีพอเพียง นักศึกษา และประชาชน ผู้สนใจ โดยจัดขึ้น ณ พื้นที่ชุมชนนิเวศวิถีพอเพียง บ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พร้อมกันนี้โครงการได้รับเกียรติจากท่านอธิการบดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เศาวนิต เสาธนานนท์ เป็นประธาน พิธีเปิดงาน และร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ในพื้นที่ชุมชน โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพุดซา กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวต้อนรับ วัตถุประสงค์โครงการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพความรู้ให้กับสมาชิกชุมชนนิเวศวิถี พอเพียง และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 8 กิจกรรมชุมชนต้นแบบตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

2.2 การจัดการการเรียนรู้ “พื้นที่ต้นแบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง”

ลุ่มน้ำลำตะคอง ถือเป็นส่วนกลางน้ำที่ได้รับผลกระทบจากปล่อยของเสียลงสู่ลำน้ำตามแนวที่ลำน้ำไหลผ่าน การประเมินผลการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครราชสีมาส่วนนี้เป็นการประเมินในภาพรวมของชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ จำนวน 5 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง ชุมชนบ้านเขาน้อย ริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง ชุมชนบ้านหนองซอน หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมือง ชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา ชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา โดยดำเนินการประเมินจำนวน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยป้อน การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต รายละเอียดดังตารางที่ 6 – 10

ตารางที่ 6 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง
ด้านบริบท

ด้านบริบท	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	โป่ง ประทุน	เขาน้อย	หนองซอน	บ้านวังหิน	หนองบัว ศาลา
1. การกำหนดนโยบายของชุมชนได้ส่งเสริมให้เกิดการใช้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3	3	2	4	3
2. สภาพแวดล้อมของชุมชนเอื้ออำนวยต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้	3	3	2	4	3
3. มีงบประมาณสนับสนุนการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	3	2	2	4	3
4. ความพร้อมเพื่อกันของคนในชุมชนต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติ	3	3	4	4	3
5. การส่งเสริมและสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เช่น องค์กรธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนในท้องถิ่นและอื่น ๆ	3	2	4	4	3
ภาพรวมด้านบริบท	3.0	2.6	2.8	4.0	3.0

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง ด้านบริบท พบว่า ชุมชนบ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านเขาน้อย ริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านหนองซอน หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมือง ระดับ 2.8 ชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา ระดับ 4.0 เป็นชุมชนที่ได้รับคะแนนด้านบริบทสูงสุด ชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา ระดับ 3.0

ตารางที่ 7 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง
ด้านปัจจัยป้อน

ด้านปัจจัยป้อน	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	โป่ง ประทุน	เขาน้อย	หนองซอน	บ้านวังหิน	หนองบัว ศาลา
1. มีคนในชุมชนรับผิดชอบต่อการนำหลักตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3	2	3	3	3
2. มีเครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างครบครันสำหรับการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในชุมชน	3	2	3	4	3
3. คนในชุมชนมีองค์ความรู้และความเข้าใจแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	2	3	2	3	2
4. บุคคลากรในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์กับการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	2	3	3	4	3
5. มีการประสานงานภายในระหว่างบุคคลากรภายในชุมชนเอง และบุคคลากรภายนอกในการใช้แนวพระราชดำริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างลงตัว	3	3	2	4	4
ภาพรวมด้านปัจจัยป้อน	2.6	2.6	2.6	3.6	3.0

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง ด้านปัจจัยป้อน พบว่า ชุมชนบ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านเขาน้อย ริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านหนองซอน หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมือง ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา ระดับ 3.6 เป็นระดับคะแนนสูงสุด และชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา ระดับ 3.0

ตารางที่ 8 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง
ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	โป่ง ประทุน	เขาน้อย	หนองซอน	บ้านวังหิน	หนองบัว ศาลา
1. มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องตามแนว พระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3	3	2	3	4
2. มีการจัดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนว พระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในชุมชน	3	3	3	4	3
3. การดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความ ร่วมมือระหว่างกรรมการชุมชนและคนในชุมชนเป็น อย่างดี	3	2	2	3	4
4. การใช้ทรัพยากร และระยะเวลาในการดำเนิน โครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3	2	3	4	3
5. โครงการที่ดำเนินการแนวพระราชดำริการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการใน การบริหารจัดการโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของโครงการเป็นอย่างดี	3	2	3	3	3
ภาพรวมด้านกระบวนการ	3.0	2.4	2.6	3.4	3.4

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง ด้านกระบวนการ พบว่า ชุมชนบ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง
อำเภอปากช่อง -ระดับ 3.0 -ชุมชนบ้านเขาน้อย ริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง ระดับ 2.4 ชุมชนบ้านหนอง
ซอน หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมือง ระดับ 2.6ชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง
นครราชสีมา ระดับ 3.4 ซึ่งเป็นระดับคะแนนที่เท่ากับชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา คือ ระดับ 3.4

ตารางที่ 9 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง
ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิต	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	โป่ง ประทุน	เขาน้อย	หนองขอน	บ้านวังหิน	หนองบัว ศาลา
1. มีการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและชัดเจน	3	3	3	3	3
2. มีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความสม่ำเสมอ และมีความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการ	4	3	3	4	3
3. โครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี	3	2	3	3	3
4. ผลลัพธ์ของโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้	4	2	3	4	4
5. มีการกำหนดนโยบาย กระบวนการ และวิธีการสำหรับปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการที่ดำเนินการตามแนวพระราชดำริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน	4	3	3	3	4
ภาพรวมด้านผลผลิต	3.6	2.6	3.0	3.4	3.4

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง ด้านผลผลิต พบว่า ชุมชนบ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง ระดับ 3.6 ชุมชนบ้านเขาน้อย ริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านหนองขอน หมู่ที่ 11 เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมืองระดับ 3.0 ชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา ระดับ 3.4 ซึ่งเป็นระดับคะแนนที่เท่ากับชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา คือ ระดับ 3.4

การประเมินผลกิจกรรม/โครงการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง ซึ่งถือว่าเป็นลุ่มน้ำสำคัญทั้งในแง่พื้นที่ต้นน้ำเป็นอุทยานแห่งชาติมีความสำคัญระดับโลก เขาใหญ่ อ่างเก็บน้ำที่เป็นแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคของชาวโคราช ซึ่งช่วงตอนกลางของลำตะคองได้ไหลผ่านชุมชนหนาแน่น การใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมจนเกิดปัญหามลพิษทางน้ำ เนื่องจากสภาพ แต่ละชุมชนมีจุดเด่นซึ่งเป็นจุดแข็ง และจุดอ่อนที่ทำให้ชุมชนต้องสูญเสีย หรือมีสภาพเสื่อมโทรม ชุมชนที่อยู่ตอนบนขัดแย้งกับพื้นที่ท้ายน้ำเนื่องจากปัญหาเปิดปิดประตูระบายน้ำ ความขัดแย้งของภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ สำหรับชุมชนบ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา ประสบปัญหาความไม่เห็นด้วยในการลด - ละ - เลิก ใช้สารเคมี ทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนสารเคมี อันตรายลงสู่สิ่งแวดล้อม และเสี่ยงต่อความปลอดภัยด้านอาหาร และชุมชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา ชุมชนในแนวใกล้เคียงประสบปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพชุมชน

2.3 การจัดการการเรียนรู้ “พื้นที่ต้นแบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน – ลำพระเพลิง”

การประเมินผลการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครราชสีมาส่วนนี้เป็นการประเมินในภาพรวมของชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ จำนวน 5 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านตลิ่งชัน ม. 5 ตำบลจระเข้หิน อำเภอครบุรี ชุมชนบ้านโคกสำราญ บ้านโนนเสาเอ้ อำเภอวังเชียว ชุมชนบ้านไทยสามัคคี ม. 1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ชุมชนบ้านคลองทราย ม. 8 ตำบลวังน้ำเขียว บ้านคลองทราย (เขาแผงม้า) อำเภอวังน้ำเขียว ชุมชนบ้านหลุมดิน ม. 10 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง โดยดำเนินการประเมินจำนวน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยป้อน การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 11 - 14

ตารางที่ 11 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง

ด้านบริบท

ด้านบริบท	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	ตลิ่งชัน	ไทยสามัคคี	คลองทราย	โคกสำราญ	หลุมดิน
1. การกำหนดนโยบายของชุมชนได้ส่งเสริมให้เกิดการใช้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3	4	3	3	3
2. สภาพแวดล้อมของชุมชนเอื้ออำนวยต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้	3	4	3	4	3
3. มีงบประมาณสนับสนุนการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	2	4	2	3	3
4. ความพร้อมเพียงกันของคนในชุมชนต่อการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติ	3	5	3	3	2
5. การส่งเสริมและสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เช่น องค์กรธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนในท้องถิ่นและอื่น ๆ	2	4	2	3	2
ภาพรวมด้านบริบท	2.6	4.2	2.6	3.2	2.6

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ด้านบริบท พบว่า ชุมชนบ้านตลิ่งชัน ม. 5 ตำบลจระเข้หิน อำเภอครบุรี ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านโคกสำราญ บ้านโนนเสาเอ้ อำเภอวังเชียว ระดับ 3.2 ชุมชนบ้านไทยสามัคคี ม. 1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 4.2 ชุมชนบ้านคลองทราย ม. 8 ตำบลวังน้ำเขียว บ้านคลองทราย (เขาแผงม้า) อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านหลุมดิน ม. 10 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง ระดับ 2.6

ตารางที่ 12 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง
ด้านปัจจัยป้อน

ด้านปัจจัยป้อน	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	ตลิ่งชัน	ไทย สามัคคี	คลอง ทราย	โคก สำราญ	หลุมดิน
1. มีคนในชุมชนรับผิดชอบต่อการนำหลักตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3	4	4	3	2
2. มีเครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างครบครันสำหรับการนำแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในชุมชน	2	4	3	2	2
3. คนในชุมชนมีองค์ความรู้และความเข้าใจแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3	4	3	3	3
4. บุคคลากรในชุมชนมีทักษะและประสบการณ์กับการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3	4	3	2	3
5. มีการประสานงานภายในระหว่างบุคคลากรภายในชุมชนเอง และบุคคลากรภายนอกในการใช้แนวพระราชดำริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างลงตัว	3	4	3	3	3
ภาพรวมด้านปัจจัยป้อน	2.8	4.0	3.2	2.6	2.6

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ด้านปัจจัยป้อน พบว่า ชุมชนบ้านตลิ่งชัน ม. 5 ตำบลจรเข้หิน อำเภอนครบุรี ระดับ 2.8 ชุมชนบ้านโคกสำราญ บ้านโนนเสาเอ้ อำเภอวังχειว ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านไทยสามัคคี ม. 1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 4.0 ชุมชนบ้านคลองทราย ม. 8 ตำบลวังน้ำเขียว บ้านคลองทราย (เขาแผงม้า) อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 3.2 ชุมชนบ้านหลุมดิน ม. 10 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง ระดับ 2.6

ตารางที่ 13 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง
ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ	ระดับคะแนนความสำเร็จของชุมชนโดยเฉลี่ย				
	ตลิ่งชัน	ไทยสามัคคี	คลองทราย	โคกสำราญ	หลุมดิน
1. มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	3	4	4	3	3
2. มีการจัดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในชุมชน	3	4	3	2	2
3. การดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความร่วมมือระหว่างกรรมการชุมชนและคนในชุมชนเป็นอย่างดี	3	4	4	2	2
4. การใช้ทรัพยากร และระยะเวลาในการดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3	3	3	3	3
5. โครงการที่ดำเนินการแนวพระราชดำริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการในการบริหารจัดการโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างดี	3	4	3	3	3
ภาพรวมด้านกระบวนการ	3.0	3.8	3.4	2.6	2.6

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ด้านกระบวนการ พบว่า ชุมชนบ้านตลิ่งชัน ม. 5 ตำบลจระเข้มิน อำเภอครบุรี ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านโคกสำราญ บ้านโนนเสาเอ้ อำเภอวังχειว ระดับ 2.6 ชุมชนบ้านไทยสามัคคี ม. 1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 3.8 ชุมชนบ้านคลองทราย ม. 8 ตำบลวังน้ำเขียว บ้านคลองทราย (เขาแผงม้า) อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 3.4 ชุมชนบ้านหลุมดิน ม. 10 ตำบลหินตาด อำเภอห้วยแถลง ระดับ 2.6

ตารางที่ 14 ผลการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง
ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิต	ระดับคะแนนความสำเร็จเมื่อแยกตามชุมชน				
	ดลิ่งชัน	ไทย สามัคคี	คลอง ทราย	โคก สำราญ	หลุมดิน
1.มีการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการตาม แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและชัดเจน	2	4	4	3	2
2.มีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามแนวพระราชดำริ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยความสม่ำเสมอ และมีความต่อเนื่องในการ ดำเนินโครงการ	3	4	3	2	3
3.โครงการตามแนวพระราชดำริด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินงาน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี	3	4	3	2	2
4. ผลลัพธ์ของโครงการตามแนวพระราชดำริด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้	3	3	3	2	3
5.มีการกำหนดนโยบาย กระบวนการ และวิธีการ สำหรับปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการที่ ดำเนินการตามแนวพระราชดำริการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน	3	4	2	3	2
ภาพรวมด้านผลผลิต	2.8	3.8	3.0	2.4	2.4

การประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ด้านผลผลิต พบว่า ชุมชนบ้านดลิ่งชัน ม. 5 ตำบลระเซห์หิน อำเภอบุรี
ระดับ 2.8 ชุมชนบ้านโคกสำราญ บ้านโนนเสาเอ อำเภอวังเขียว ระดับ 2.4 ชุมชนบ้านไทยสามัคคี ม. 1
ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ระดับ 3.8 ชุมชนบ้านคลองทราย ม. 8 ตำบลวังน้ำเขียว บ้านคลองทราย
(เขาแผงม้า) อำเภอวัง-น้ำเขียว ระดับ 3.0 ชุมชนบ้านหลุมดิน ม. 10 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง ระดับ 2.4
จากการประเมินการดำเนินโครงการภายใต้แนวพระราชดำริด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชนลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง พบว่า ชุมชนบ้านไทยสามัคคีมีระดับคะแนนสูงทุกด้าน ทั้งด้านบริบท ด้าน
ปัจจัยป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินตาม
แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถถอดบทเรียนของชุมชนไทยสามัคคี ดังนี้ ผู้นำ / แกนนำภาค
ประชาชนได้นำข้อมูลป้อนสู่กระบวนการให้กับชุมชน สถานการณ์โดยภาพรวมสรุปได้ว่า ข้อมูลการเปลี่ยนแปลง
ประชากรและที่ดิน การเปลี่ยนสิทธิในการถือครองที่ดินในปี พ.ศ. 2551 มีการเปลี่ยนมือที่ดิน จำนวน 70 ราย
ปีพ.ศ.2552 มีการเปลี่ยนมือที่ดิน จำนวน 176 ราย ปีพ.ศ.2553 มีการเปลี่ยนมือที่ดิน จำนวน 348 ราย
กรณีพิพาทประเด็นที่ดิน 2551-2553 จำนวน 32 ครั้ง (ที่เขียนคำร้องที่ อบต.) พื้นที่ไทยสามัคคีมีประชากรแฝงใน
พื้นที่ ประมาณ 1,500 ราย ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งในปีพ.ศ.2551-2553 ประมาณ 3,382,401 ราย การ

ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวสร้างความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐ ประชาชน และกลุ่มสถานประกอบการ โดยเฉพาะนักธุรกิจด้านการท่องเที่ยว แสดงดังภาพที่ 9 การขับเคลื่อนภาคประชาชนได้เปลี่ยนแปลงระบบคิดใหม่ แทนการเดินขบวนประท้วงเป็นการใช้หลักวิชาการร่วมกับข้อมูลบริบทชุมชน ในที่นี้สถาบันอุดมศึกษาได้นำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ร่วมกับการทำแผนที่มือ เป็นเทคนิคการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เหตุผลในการพิจารณาหาทางเลือก โดยภาคประชาชนได้เน้นการจัดการที่ดินในแต่ละระบบภูมิโนเวศ คณะทำงานของชุมชนไทยสามัคคีได้วางแผนงาน/กิจกรรมลุ่มน้ำลำมูลบน – ลำพระเพลิง ดังตารางที่ 15

ภาพที่ 9 การชุมนุมต่อต้านการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บุกรุกที่สาธารณะ

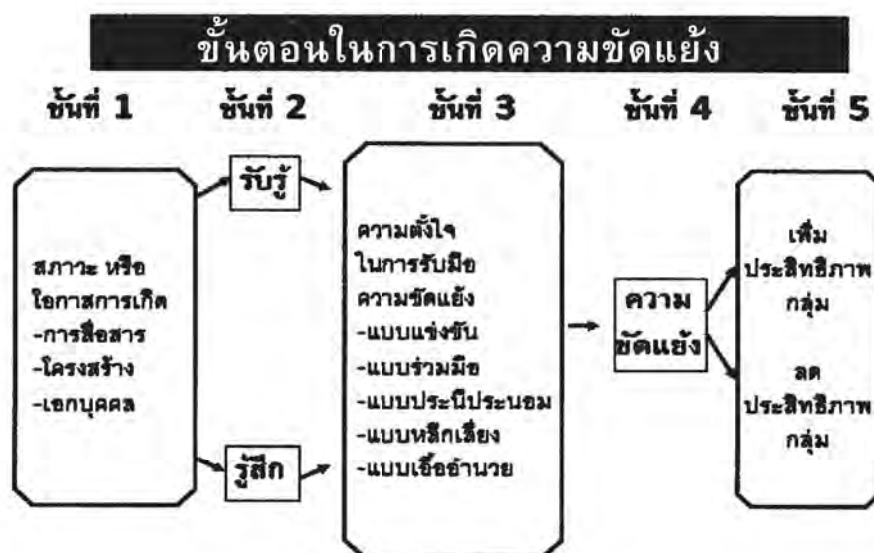

ภาพที่ 10 ผังแสดงทิศทางการจัดการที่ดินในระบบภูมิโนเวศภาคประชาชน

ตารางที่ 15 แผนงาน/กิจกรรมลุ่มน้ำลำมูลบน – ลำพระเพลิง

แผนงาน/กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	ผลลัพธ์
1. สร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกิน	1.1) ประสานผู้นำ กลุ่มเป้าหมายของ ปัญหาที่ดินทำกิน ประชุม ทำความเข้าใจ และนำเสนอข้อมูล 1.2) วางแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน	ได้ข้อมูล สภาพปัญหา ความต้องการ ของผู้ที่เดือดร้อนจากปัญหาที่ดิน แผนการทำงานร่วมกันของแต่ละชุมชน
2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการ ที่ดิน	2.1) จัดทำข้อมูลการสำรวจ กลุ่มเป้าหมายปัญหา 3 ด้าน 2.2) เชื่อมโยงข้อมูล GIS ด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคมในการวางแผนการพัฒนา ตำบล 2.3) เสนอข้อมูลต่อชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.4) เวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน - การออกข้อบัญญัติตำบล - เวทีเครือข่ายองค์กรชุมชนรอบ อุทยานแห่งชาติทับลาน	ชุมชน และหน่วยงานมีส่วนร่วมในการพัฒนา ข้อมูล มีข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการที่ดิน - เครือข่ายองค์กรชุมชนและหน่วยงาน ร่วมกันผลักดันให้เกิดการประกาศกฎเกณฑืกา แนวเขตที่ดินชุมชน และหน่วยงานมีส่วนร่วม ในการพัฒนาข้อมูล - มีข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการที่ดิน - เครือข่ายองค์กรชุมชนและหน่วยงาน ร่วมกันผลักดันให้เกิดการประกาศกฎเกณฑืกา แนวเขต
3. สนับสนุนกลุ่มอาชีพ และการวางแผนการผลิตในพื้นที่เกษตร	3.1) พัฒนากลุ่มทักษะอาชีพที่ สอดคล้องกับวิถีชุมชน และสถานการณ์ หมู่บ้าน - ตำบล 3.2) พัฒนาทักษะความรู้ การผลิต และการบริหารจัดการกลุ่ม 3.3) จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในการ ประกอบอาชีพ	เกิดสถานที่จำหน่ายสินค้าชุมชน - มีการพัฒนากลุ่มอาชีพ - เกิดกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มอาชีพเกิด สถานที่จำหน่ายสินค้าชุมชน - มีการพัฒนากลุ่มอาชีพ - เกิดกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มอาชีพ
4. กองทุนธนาคารที่ดินชุมชน	4.1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน วางระบบการบริหารจัดการ 4.2) ระดมทุนจากสมาชิก และภาคี ความร่วมมือ 4.3) กองทุนที่ส่งเสริมสนับสนุน เกษตรกรให้มีการวางแผนการผลิต การตลาดในชุมชนและการใช้ประโยชน์ใน ที่ดินอย่างยั่งยืน	เกิดกองทุนหมุนเวียนในการแก้ปัญหาเรื่องที่ดิน และอาชีพของคนในตำบล

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านวิชาการ ได้ทราบถึง “ความขัดแย้ง” (Conflict) มาจากรากศัพท์ ภาษาลาติน คือ “Configure” ซึ่งแปลว่า “การต่อสู้” (fight) หมายถึง “การทำสงคราม” “ความไม่ลงรอย กัน” หรือ “การเข้ากันไม่ได้” “การคัดค้านซึ่งกันและกัน” หรือ “ฝ่ายตรงข้าม” (อรุณ รักธรรม, 2523: 86) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำอธิบาย “ขัดแย้ง” ว่า “ขัด” หมายถึงไม่ทำตาม ผ่าฝืน ขึ้นไว้ ส่วน “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงกัน ไม่ลงรอยกัน ด้านไว้ ทานไว้ รวมความแล้ว ความขัดแย้งหมายถึง “สภาพความไม่ลงรอยกัน คือไม่ยอมทำตามและยังมีความต้านทานไว้”

Model by Robbin, S.P., 1998 p.437

ภาพที่ 11 ขั้นตอนการเกิดความขัดแย้ง

ขั้นตอนการจัดการขจัดความขัดแย้งแบบ XYZ

การแก้ปัญหาความขัดแย้ง		X= พฤติกรรมที่เราแสดง Y= ผลลัพธ์ที่เกิด Z= ความรู้สึกผิดฝ่าย
ขั้นที่ 1	วางแผนในการเป็นผู้รับผิดชอบต่อปัญหา	
ขั้นที่ 2	แบบ xyz	
ขั้นที่ 3	สร้างข้อตกลงต่อการเปลี่ยนแปลง	
การตอบโต้ปัญหาความขัดแย้ง		
ขั้นที่ 1	ฟังและสรุปปัญหาโดยรูปแบบ xyz	
ขั้นที่ 2	ยอมรับแง่มุมบางด้านจากความคับข้องใจ	
ขั้นที่ 3	ถามถึงทางเลือกหรือให้ทางเลือกในการแก้ไข	
ขั้นที่ 4	สร้างข้อตกลงต่อการเปลี่ยนแปลง	
การไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้ง		
ขั้นที่ 1	ให้แต่ละฝ่ายแสดงความคับข้องใจแบบ xyz	
ขั้นที่ 2	ยอมรับปัญหา	
ขั้นที่ 3	พัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา	
ขั้นที่ 4	สร้างข้อตกลงต่อการเปลี่ยนแปลงและติดตามผล	

ภาพที่ 12 ตัวแบบการจัดการความขัดแย้ง

รูปแบบการจัดการความขัดแย้ง

รูปแบบ	สาเหตุ	ผู้เกี่ยวข้อง
การควบคุม	คู่กรณีขาดเหตุผล ไม่อาจบรรลุข้อตกลงได้ตามต้องการ	คู่กรณีไม่ยินดี ไม่เต็มใจ ประนีประนอม ไม่ยอมรับผิดชอบในความขัดแย้งของตน
อนุญาโตตุลาการ	คู่กรณีต้องการที่จะจัดการความแตกต่าง แต่ไม่อาจบรรลุข้อตกลง	คู่กรณีมีเหตุผลและความเต็มใจ จะรับผิดชอบต่อความขัดแย้งของตน แต่ไม่เห็นด้วยในการหาข้อยุติ
การไกล่เกลี่ย	คู่กรณีตั้งใจจะจัดการความแตกต่าง และสามารถระดมสมองหาทางเลือกที่ 2 ฝ่ายพอใจ	คู่กรณีที่มีเหตุผล และสามารถบรรลุข้อตกลงด้วยตนเองได้ ทั้งคู่ มีทักษะในการสื่อสาร
การเจรจาต่อรอง	เป้าหมายการยุติปัญหาสามารถจะยกเลิก โดยทั้งสองฝ่าย ในประเด็นที่มีสาระสำคัญน้อยที่สุด	ทุกฝ่ายเต็มใจ มีมุมมองแบบ ชนะ – ชนะ

ภาพที่ 13 รูปแบบทั่วไปการจัดการความขัดแย้ง

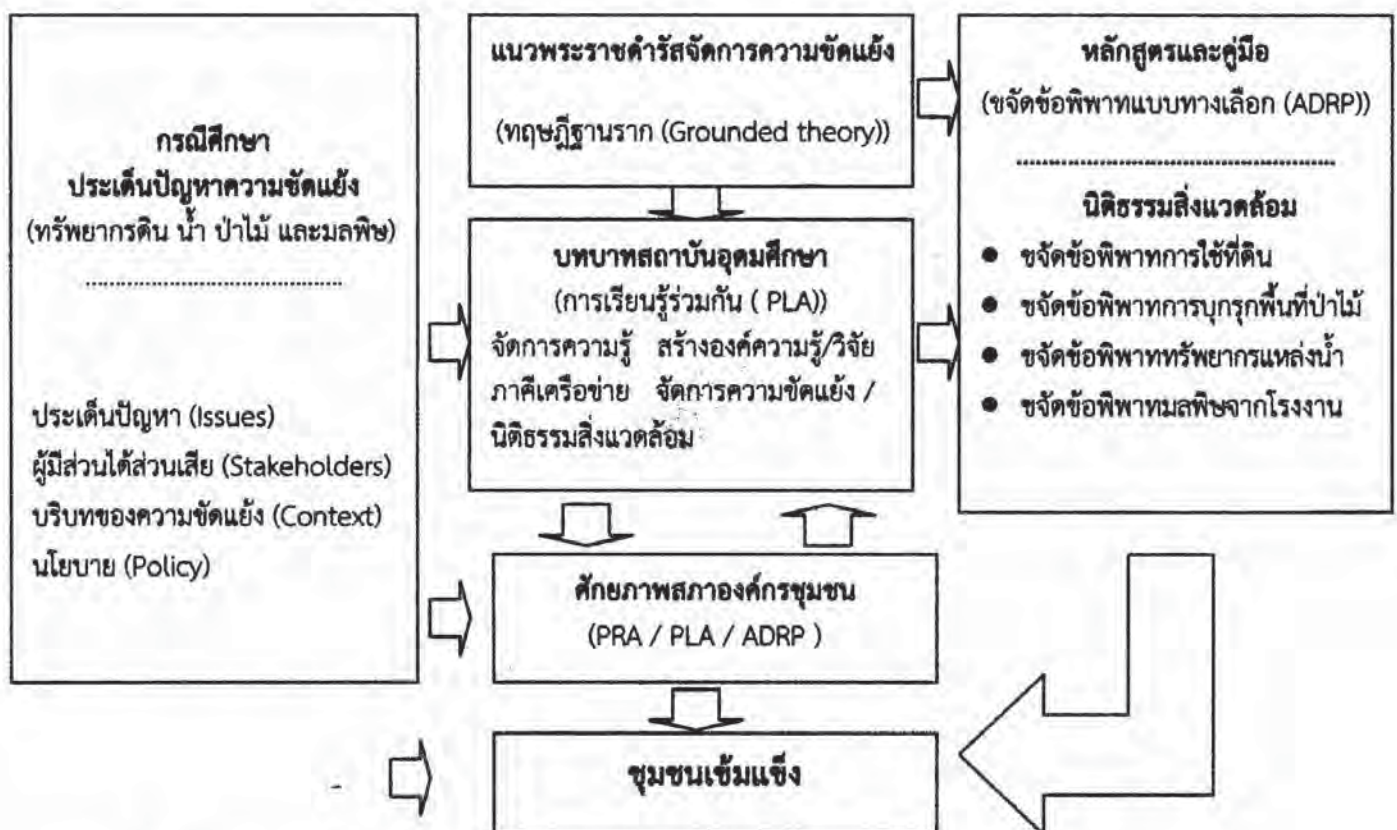

ภาพที่ 14 การระดมความคิดร่วมระหว่างนักวิชาการและแกนนำภาคประชาชนในการสรุปบทเรียน

คณะทำงานได้ประยุกต์องค์ความรู้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเปรียบเทียบกับกรอบทฤษฎีในพื้นที่กรณีศึกษาปัญหาความขัดแย้ง โดยนำกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมแบบทางเลือก (Alternative Dispute Resolution Process) ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาททางเลือก หมายถึง กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือข้อพิพาทด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง การเจรจาไกล่เกลี่ย การสร้างความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายการทำงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการ นักพัฒนา และสภามหาวิทยาลัยในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สังคมน่าอยู่ แนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ควรยึดหลักการนิเวศวิทยามนุษย์ (Human ecology) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded theory study) โดยการสังเคราะห์ กรอบทฤษฎีสร้างกรอบแนวคิดจากโครงการแนวพระราชดำริด้านสิ่งแวดล้อม แล้วพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (PLA) ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนร่วมแก้ปัญหาข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมแบบ

ทางเลือกที่เหมาะสม (ADRP) ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง นิติธรรมสิ่งแวดล้อม สร้างความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่าย นักวิชาการ นักพัฒนา และภาคีกรชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สังคมนำอยู่ เนื่องจากประเด็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้ง

Wilmot, W.W., J.L. Hockers (1998) ได้อธิบายถึงรูปแบบของปฏิสัมพันธ์แห่งความขัดแย้งที่เกิดจากการมองผ่านเลนส์ หรือมุมมองต่างกัน มาจากพฤติกรรมกิริยาการสื่อสารที่แสดงออกของแต่ละบุคคล การตีความ การให้ความหมาย หรือการให้เหตุผลของพฤติกรรมกิริยาของแต่ละคนที่มุมมองต่างกันทั้งในมุมมองต่อตนเอง และมุมมองต่อคนอื่น มุมมองต่อความสัมพันธ์ที่เขามีต่อกันของคนสองคน หรือมากกว่า ที่พิจารณาความสัมพันธ์ของเขาทั้งหลายในเหตุการณ์ในอดีต เหตุการณ์ปัจจุบัน และมองไปในอนาคต

ภาพที่ 15 กรอบแนวคิดของกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมแบบทางเลือก

3. การสร้างความร่วมมือระหว่างกลไกที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการการจัดการการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร ลำตะคอง และลุ่มลบน-ลำพระเพลิง รูปแบบวิวัฒนาการร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

จากการพัฒนาและการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของกลไกการดำเนินงานของภาครัฐ มีกำเนิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบทั่วโลก แต่หากพิจารณาว่าเป็นความพยายามในการดำรงชีวิตและการจัดการตนเองของชุมชนแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีมาพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ขบวนการองค์กรชุมชนในส่วนของภาคประชาสังคมแล้ว การพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น จะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการเรียนรู้ เนื่องด้วยการเรียนรู้เป็นกระบวนการและเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม อันจะนำไปสู่การจัดการความสัมพันธ์โดยเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ไปสู่ความเสมอภาคของคนในชุมชน ให้มีโอกาสกำหนดตนเอง และจัดความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นงานและระดับต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้การเรียนรู้ยังก่อให้เกิดผลระดับต่าง ๆ ได้ เช่น ความสามารถในการคิดต่อยอด ปรับประยุกต์ไปสู่การปฏิบัติ และการเรียนรู้ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ ในวิถีคิด ระบบคุณค่าและพฤติกรรม

การพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการทุนภายในชุมชน เช่น ทุนทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางระบบการผลิต และทุนทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ/สังคมและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมชุมชนจะต้องมีความสามารถและศักยภาพในการบริหารจัดการทุนภายในชุมชนอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบและสามารถควบคุมดูแลทุนภายในที่มีอยู่เป็นฐานการผลิตของชุมชน นอกจากนี้ต้องมีระบบการจัดการและป้องกันทุน จากกระแสภายนอกที่เข้ามาก่อหรือเป็นสาเหตุทำให้ชุมชนมีผลกระทบ และสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการทุนชุมชนทางสังคมและระบบเศรษฐกิจชุมชนจากฐานราก โดยการโยกทุนชุมชนทางสังคมที่มีอยู่มาจัดการร่วมและกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นการส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการทุนภายในชุมชนทุกระดับ โดยมีระบบการควบคุมดูแลและให้โอกาสแก่ชุมชนท้องถิ่น ภายใต้ของขบวนการองค์กรชุมชนเป็นหลัก รวมถึงด้านแหล่งเงินทุน โดยยึดหลักการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ และวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับตำบล จะต้องมีการปฎิบัติหรือแนวคิดที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1) ชุมชนจะพัฒนาเพื่อไปสู่การจัดการตนเองของชุมชน จะต้องต้องมีข้อเท็จจริงด้านข้อมูลใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อการออกแบบและตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น โดยยึดหลักบนพื้นฐานความเชื่อของวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ

2) คนในชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีรูปธรรมความสำเร็จและมีศักยภาพเพียงพอ พร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน ชุมชนต่อชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมประสานเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนตำบล และเครือข่าย

3) ชุมชนจะพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงแข็งแรงก็ต่อเมื่อประชาชนระดับฐานรากมีค่านิยมในการส่งเสริมการออม การประหยัด และสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเองและดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีการประสานสายใยในชุมชนและนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ/สังคม อันจะทำให้ชุมชนทนทานต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

4) ทีมงาน-ขบวน เป็นปัจจัยหรือกลไกหนึ่งที่ชุมชนจะต้องมีเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีท้องถิ่นในเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมในระดับพื้นที่ และเป็นกลไกในการกำกับ-ติดตาม-หนุนเสริม-ประเมินผลให้เกิดการต่อเนื่องและงานมีคุณภาพยิ่งขึ้น

5) เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของภาครัฐก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความมั่นคงของขบวนการองค์กรชุมชนระดับฐานราก ควรมุ่งส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับภาคีท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงานที่ผ่านมาของสภาองค์กรชุมชนภาคประชาสังคมจังหวัดนครราชสีมา การสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องนำเอาบทเรียนด้านต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือดำเนินการ เช่น ความพร้อมและศักยภาพของแกนนำวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่หลากหลายในพื้นที่ และเครื่องมือที่สำคัญคือ กฎหมาย หรือ พรบ.ที่เกี่ยวข้องกับวิถีของชุมชนเมื่อสิ่งเหล่านี้มีพร้อมแล้วขบวนการของสภาองค์กรชุมชนภาคประชาสังคมจังหวัดนครราชสีมา ต้องรับดำเนินการในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การร่วมมือกันอย่างจริงจัง “โดยการสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการตนเองทั้งระดับพื้นที่ตำบล งานเชิงประเด็นและภาคี” เพื่อการส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกร่วม แสดงพลังให้เห็นเป็นรูปธรรมโดยคำตอบและผลลัพธ์ที่แท้จริงต้องเกิดจากการเรียนรู้ของชุมชน ระดับหมู่บ้าน – ตำบล และงานประเด็น เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่จังหวัดที่มีขนาดใหญ่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ และมีพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนภาคประชาสังคมที่สัมพันธ์ มีประมาณ 171 ตำบล ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการประชุมคณะทำงานในการความเข้าใจร่วมของแกนนำ นอกจากนี้การบริหารจัดการในระดับขบวนฯจังหวัดที่ผ่านมา จะมีองค์ประกอบกลไกของคณะทำงานที่มีความหลากหลาย ทั้งมาจากพื้นที่ตำบล งานประเด็น หน่วยงานและสถานที่ศึกษา “เครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น” เป็นการขยายพื้นที่ในเชิงปริมาณเสียมากกว่า ส่วนการก่อเกิดในเชิงคุณภาพไม่ใช่ว่าจะไม่เกิดขึ้นเลยที่สามารถแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนแต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวจากการดำเนินงานของคณะทำงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครราชสีมาเป็นการดำเนินงานที่ตอบโจทย์ของโครงการฯ เพื่อโครงการฯ เสียส่วนใหญ่หรือที่เรียกว่า “หน้าที่บทบาทต่อองค์กรที่ให้การสนับสนุน” นอกจากสิ่งนี้จะทำให้ขบวนองค์กรชุมชนภาคประชาสังคมมีสถานะเกิดการยอมรับต่อสาธารณะและหน่วยงานภาคีมากขึ้น จะต้องสร้างสำนึกร่วมโดยดำเนินงานให้เกิดงานที่มีรูปธรรมชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาและตอบคำของแผ่นดินเกิดหรือที่เรียกว่า “การทำหน้าที่ต่อบ้านเมืองของตนเอง” โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่จากการดำเนินงานของการสนับสนุนของแหล่งทุนต่าง ๆ ซึ่งทั้งภารกิจของขบวนองค์กรชุมชนภาคประชาสังคมจังหวัดนครราชสีมา มีอุปสรรคและข้อจำกัดหลายอย่างที่ต้องปรับปรุงทั้งในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของแกนนำที่ต้องยกระดับให้มีความเท่าเทียมหรือรู้เท่าทันกัน เพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาองค์กรเครือข่ายระบบบริหารจัดการหรือวิธปฏิบัติที่จำเป็นต้องออกแบบให้ละเอียดรอบคอบที่สอดคล้องกับงบประมาณและงานหรือกิจกรรมที่ต้องดำเนินการที่ต้องตอบภายใต้เงื่อนไขของแหล่งทุนและต่อบ้านเมืองของตนเอง ยุทธศาสตร์โดยการแบ่งการดำเนินงานแบบเข้มข้น เป็น 3 ภูมิภาค คือภูมิภาคหุบเขา ภูมิภาคลุ่มน้ำ และภูมิภาคทะเลเกลือ

สภาองค์กรชุมชนกับการขับเคลื่อนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มักเป็นที่กล่าวกันว่าสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากประชากรที่เพิ่มขึ้น ปัญหาความยากจนหรือเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร บ้างก็กล่าวว่า ปัญหากฎหมายหย่อนยาน ฯลฯ แต่ทั้งหมดนี้มีโซ่รอกแห่งปัญหาที่แท้จริง รอกแห่งปัญหาที่แท้จริงมีอยู่ 3 ประการ คือ หนึ่ง ระบบจัดการที่เปิดให้มีการเข้าถึงทรัพยากรโดยไม่มิดกึกที่ชัดเจน หรือปล่อยให้บางกลุ่มกระทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่ออีกกลุ่มหนึ่งโดยไม่มีการชดเชยที่เหมาะสม สองการดักตวงของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจทางการเมือง และการบริหารและสาม รัฐบาลวิธีการที่จะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ไม่มีดัชนีเตือนภัยถึงปัญหาที่กำลังสะสมตัว ขาดทักษะและศิลปะในการสื่อสารกับประชาชน จนเกิดความขัดแย้งระดับชาติในที่สุด การดักตวงสมบัติส่วนรวมมาเป็นสมบัติส่วนตัวของผู้มีอำนาจทางการเมือง เช่น การบุกรุกป่าของผู้มีอำนาจ การออกเอกสาร

สิทธิที่มีขอบด้วยกฎหมายให้ผู้ไม่มีสิทธิ การเปลี่ยนกฎระเบียบ กฎกระทรวงเพื่อพวกพ้อง การเลือกอภิมาโครงการหรือการปฏิเสธความคิดเห็นและการจัดการที่ถูกต้องเพื่อผันเงินเข้าสู่กลุ่มผลประโยชน์ของตน การแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องมีการปฏิรูปการเมือง และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบความโปร่งใส การมองปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงต้องมองเป็นองค์รวม ทั้งระบบเศรษฐกิจสังคม และการเมือง มิใช่การมองและแก้ปัญหาารายสาขา

ระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของไทยส่วนหนึ่งเป็นระบบการเข้าถึงได้โดยเสรี เช่น น้ำ ทรัพยากรประมง อากาศ ในส่วนที่เป็นระบบเข้าถึงได้โดยเสรีนั้น ในสถานการณ์ที่ทรัพยากรธรรมชาติยังสมบูรณ์อยู่นั้น นับเป็นกติกาที่เอื้ออำนวยให้มีการเพิ่มสวัสดิการ แต่เมื่อทรัพยากรย่อยหรือลดลง ระบบนี้จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสังคมมากขึ้น และมีแนวโน้มที่ทรัพยากรจะตกอยู่ในมือของผู้ที่มีอำนาจผู้ที่มีเทคโนโลยี และคนรวยมากกว่าคนจน ทรัพยากรธรรมชาติอีกส่วนหนึ่ง เช่น ป่า ที่ดินแร่ธาตุ ได้มีการออกกฎหมายควบคุมก็จริง แต่ในทางปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปได้อาก เพราะงบประมาณและกำลังคนจำกัด ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงเกิดความลักลั่น ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทำให้ขาดประสิทธิภาพจนประชาชนเกิดความเข้าใจว่ามีการเลือกปฏิบัติ และเกิดความคับแค้นใจ สาเหตุอีกประการที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งก็คือ วัตถุประสงค์ของกลุ่มต่าง ๆ ที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างกัน แต่เมื่อความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ขยายตัวมากขึ้น ก็เกิดการแย่งชิงทรัพยากรขึ้น เรียกว่า เกิดความขัดแย้งทางวัตถุประสงค์ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตต้องการน้ำทำเขื่อนเพื่อสร้างกระแสไฟฟ้า ประชาชนริมฝั่งต้องการการประมง กรมป่าไม้ต้องการปกป้องป่าเพื่อเหตุผลทางสิ่งแวดล้อม ส่วนประชาชนต้องการพื้นที่ทำกิน โรงงานใช้แม่น้ำรองรับของเสียแต่ชุมชนใกล้เคียงใช้น้ำในแม่น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เทศบาลต้องการที่ทิ้งขยะแต่ไม่มีชุมชนไหนยอมให้มีแหล่งทิ้งขยะใกล้ชุมชนของตน ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม เมื่อความต้องการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร ในขณะที่ปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแต่จะคงที่หรือเสื่อมโทรมลง ดังนั้นจึงคาดหมายได้ว่า ถ้าปล่อยให้สถานการณ์ดำเนินไปเช่นนี้ ความขัดแย้งนับวันก็จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นปัญหาทับถมกัน และเรื้อรังไปได้เรื่อย ๆ

การชุมนุมเพื่อการเรียกร้องของประชาชนยังชี้ให้เห็นว่า ระเบียบปฏิบัติของทางราชการในปัจจุบันกฎหมายต่าง ๆ หรือแม้แต่ระบบประชาธิปไตยที่มีผู้แทนราษฎร จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงระบบการรับคำร้องเรียนของราษฎร

ด้วยเหตุผลทั้ง 2 ประการดังที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างคนจนกับคนรวยหรือผู้มีอำนาจ เพราะเนื่องจากคนจนไม่สามารถเข้าถึงและเรียกร้องความช่วยเหลือจากราชการได้ จึงต้องหาวิธีการจัดการปัญหาด้วยตัวเอง ในที่สุดกลักลายเป็นปัญหาระหว่างคนจนกับรัฐ ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น และไม่มีประสิทธิภาพ นับวันการชุมนุมต่าง ๆ ก็รุนแรง หรือมีฉุนขึ้นก็ยิ่งมีมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ความขัดแย้งต่าง ๆ เกิดผลกระทบไปยังบุคคลกลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งประสิทธิภาพของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จนกลายเป็นปัญหาระหว่างรัฐกับราษฎร และนับวันยิ่งสะสมพอกพูนขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังนั้นในการจัดการปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่ามีวิธีการอย่างไรโดยเฉพาะบทบาทขององค์กรภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นนั้นมีการขับเคลื่อนอย่างไรเพื่อให้สามารถจัดการความขัดแย้งอันเกิดจากการไม่เท่าเทียมและการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับแทรกแซงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน กรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำหนดบทบาทให้ชัดเจนทั้งภาควิชาการที่นำเข้าสู่ระบบนิเวศนั้นๆ ต้องเหมาะสม กลมกลืนอย่างไว้วางใจ และยึดหยุ่นต่อการนำไปปฏิบัติ

ภาพที่ 17 ผังความคิดการพัฒนาศักยภาพชุมชนของสถาบันอุดมศึกษา

4. การพัฒนาระบบการวิจัยที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษากับกลไกหน่วยงานในพื้นที่ ด้วยการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน กับการวิจัย และบริการชุมชน

4.1 แนวคิดการจัดการศึกษาด้วยงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

ตามความหมายของศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้กล่าวไว้ว่า “วิจัยที่แท้จริงนั้นจะต้องเป็นการวิจัยที่หมายความถึงการแสวงคำตอบที่เป็นระบบเปิด และเรื่องของการพัฒนา จะต้องตั้งโจทย์ที่เป็นระบบเปิด เพราะฉะนั้น นอกจากเข้าใจปัญหา และมองแนวทางในการแก้ปัญหา เราก็มองโจทย์ในการวิจัยนั้นซึ่งได้ชี้ช่องทางให้เราเห็นถึง แนวทางการพัฒนา หมายความว่า เป็นการพัฒนาต่อไป เป็นการกำหนดแนวทาง การพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของท้องถิ่นโดยเฉพาะ การทำงานวิจัยในรูปนี้ เราจะต้องมองเงื่อนไข ศักยภาพ เพื่อที่จะให้ท้องถิ่น สามารถพัฒนาตัวเองต่อไปได้” ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นของสังคมไทยได้ใช้ความรู้ ข้อมูล ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจ นำไปสู่ความสามารถ ในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และพึ่งตนเองได้ในชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการพัฒนามวลมนุษยชาติให้มีความอยู่ดี กินดี สุขกายสบายใจที่ยั่งยืนในที่สุด ระบบการวิจัยเพื่อท้องถิ่นต้องพัฒนาให้ได้กลไกในการดำเนินงานอย่างจริงจังอย่างแท้จริงแบบพุ่งเป้าให้เกิดผลกระทบเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการ จึงควรเป็นระบบเปิดให้เครือข่ายภาคส่วนเข้ามามีบทบาทรวมทั้งบทบาทหลักและหน่วยสนับสนุน เป้าหมายร่วมของนักวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง ต่อเนื่อง ยั่งยืน บนฐานองค์ความรู้ ซึ่งในส่วนนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องรับทราบและถือปฏิบัติในบทบาทนี้ และการจัดการความรู้จะอยู่ในรูปแบบหน่วยเรียนรู้ ศูนย์เรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในทุกภาคส่วนของพื้นที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวถึงระบบการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไว้ว่า จะต้องมีส่วนประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้ ระบบทรัพยากร หน่วยงานจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักบริหารวิจัยเพื่อท้องถิ่น สถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัยเชิงทฤษฎี ระบบข้อมูลเพื่อการวิจัยท้องถิ่น ดังนั้น จะเห็นได้ว่านักวิชาการหลายท่านให้ความสำคัญ ต่อ

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยที่ต้องมีระบบทรัพยากรที่มาจาก ส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น ต้องมีหน่วยงานจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่สามารถเรียนรู้ และมีการจัดการ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภาพรวมของประเทศ เชื่อมโยงในระดับสากลที่อาจมีผลกระทบโดยตรงหรือ ทางอ้อม ในการขับเคลื่อนงานวิจัยจำเป็นต้องมีนักบริหารงานวิจัยเข้าไปจัดกระบวนการ เข้าไปย่อยขยาย ความคลี่ให้เห็นความต้องการของชาวบ้านให้เห็นโจทย์วิจัยที่กระจ่างชัด จัดกระบวนการ เพื่อกำหนด กระบวนการ หรือวิธีวิจัย และแปลผลการวิจัย ตลอดจนนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น การพัฒนา ท้องถิ่นต้องมีการจัดตั้ง และส่งเสริมความเข้มแข็ง ขององค์กรทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันการศึกษา องค์กร พัฒนาเอกชน/สภาองค์กรชุมชน และเทคโนโลยี เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นกลไก ในการรับใช้ชุมชนท้องถิ่น ในการ ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการสร้างฐานความรู้เพื่อท้องถิ่น ซึ่งสามารถจัดตั้งหน่วยงานในระดับ สถาบัน หรือองค์กรตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ชมรม/สมาคมนักวิจัยท้องถิ่น การพัฒนา แก่ปัญหาสังคมไทย จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือของนักวิจัยจากหลายหลายสาขาวิชา หลายพื้นฐานประสบการณ์ แต่มีส่วนที่ เหมือนกัน หรือมีเจตนาธรรมร่วมกันคือ ต้องการเข้ามาอำนวยความสะดวก ให้ชาวบ้านสร้างความรู้ เพื่อใช้ในการ พัฒนาท้องถิ่นของตน สามารถทำได้หลายรูปแบบในการรวมกลุ่ม นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวิจัยเชิงพื้นที่ หรือวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องประสานความร่วมมือของนักวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ นักวิจัยเชิง ทฤษฎีจะสามารถสร้างองค์ความรู้ในลักษณะภาพรวม สามารถถอดบทเรียนด้วยการสกัดความรู้ที่ปรากฏใน เชิงประจักษ์และพัฒนาเป็นทฤษฎี จากข้อมูลท้องถิ่น การพัฒนาต้องอาศัยข้อมูล ระบบข้อมูลเพื่อการวิจัย ท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ ความเป็นอยู่ของประชาชน ข้อมูลจะต้องมีความแม่นยำและ ทันทสมัยของข้อมูล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดเก็บและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และมีการ ประมวลผลข้อมูลในแต่ละท้องถิ่นให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ตามที่นักวิชาการอาวุโส กล่าวไว้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะสมบูรณ์ แบบ ตามแนวความคิดการวิจัยทั้งในเชิงเนื้อหา และกระบวนการ ภายใต้หลักการว่า “เป็นปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นทีมวิจัย และมีปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา” กล่าวคือ มีการสร้างความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ ชุมชนสั่งสมมา และจากบทเรียนการทำงานของท่าน้องถิ่นในอดีต เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทดลอง แก้ปัญหา ของตนเอง ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน ชุมชน ท้องถิ่น และระดับเครือข่าย ผ่านการวางแผน ดำเนินการ ติดตามประเมิน สรุปผล และรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน กล่าวคือ การวิจัยที่เน้นกระบวนการ แก้ปัญหาสังคมเป็นการศึกษา ในเชิงกระบวนการเคลื่อนตัวของชุมชนท้องถิ่นในบริบทหนึ่ง ๆ ต่อการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินการจัดการปัญหาที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการ การรวมกลุ่ม หรือ การสร้างเครือข่ายปัญหาหรืออาชีพ การเรียนรู้และการศึกษาทางเลือก การวิจัยที่เน้นการทดลองเปรียบเทียบ และทดสอบปัจจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะหาทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและคุ่มทุนที่สุดของชุมชน โดยเน้นการ พึ่งตนเองเป็นหลัก มีการนำผลการศึกษาที่เหมาะสมกับแต่ละประเด็น ตามความต้องการทดลอง เงื่อนไขของ แต่ละท้องถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์ การวิจัยที่นำไปสู่ทางเลือกใหม่ของท้องถิ่น เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นรูปแบบ ใหม่ที่มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความต้องการมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และกลุ่มคนซึ่งหลากหลายระดับ หรือเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถเลือกใช้ได้ ตามความเหมาะสม การวิจัยเบื้องต้น เป็นกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย และการรวบรวมความรู้ รวมถึงการเตรียมชุมชน เตรียมทีมวิจัยชาวบ้าน เพื่อ วางแผน และแก้ปัญหาในเบื้องต้น หรือพัฒนาไปสู่งานวิจัยเต็มรูปแบบต่อไป เป็นต้น การวิจัย ที่เน้นการถอด ความรู้ และรวบรวมองค์ความรู้ จากการทำงานพัฒนา ของชุมชน เป็นเรื่องที่ชุมชนอยากรู้ อยากรวบรวม ความรู้ของตนเอง และชุมชนร่วมกันทำงานวิจัย โดยไม่ได้มุ่ง แก้ปัญหาชุมชนมากนัก การวิจัยเพื่อรวบรวม ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน การวิจัยเชิงความร่วมมือ เป็นการสนับสนุน การสร้างความรู้ ร่วมกับหน่วยงาน หรือภาคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ในการทำงานเพื่อชุมชนท้องถิ่น เป็นความร่วมมือ ทั้ง

ในแง่การมีเป้าหมายเพื่อท้องถิ่น ความร่วมมือของคนหรือทีมงาน การสนับสนุนปัจจัย และทุนดำเนินการ ร่วมกัน งานวิจัยลักษณะนี้ จะมุ่งสร้างวิธีการทำงาน ที่เป็นทางเลือกใหม่ ของภาคภายนอก ร่วมกับคนท้องถิ่น ต่อการพัฒนา และแก้ปัญหาท้องถิ่น บทบาทสถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายในท้องถิ่นต้องทำงานร่วมกัน เป็นทีม เพื่อสร้างสังคมน่าอยู่ ที่เน้นการแก้ปัญหาความยากจน ลดความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พัฒนาเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงและการพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน นโยบาย ปรัชญาและพันธกิจ “มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม” ถือเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนท้องถิ่นจากฐานความเชื่อว่า หากจังหวัดส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติงานในทุกพื้นที่ ทุกองค์กร และทุกประเด็นที่เป็นปัญหาของท้องถิ่น โดยเน้นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์กับชีวิต จิตใจ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และสุขภาพอย่างเชื่อมโยงกันแล้วนั้น จะทำให้จังหวัดมีการพัฒนาอย่างสมดุล ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ชุมชนเกิดความร่มเย็นเป็นสุข และมีสันติสุขได้ ฐานการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในการบริการวิชาการในรูปของการพัฒนาบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยชุมชน การอบรมหลักสูตรระยะสั้น และการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาให้หน่วยงานในท้องถิ่น ตลอดจนคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเป็นคณะกรรมการร่วม ในการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของจังหวัด ซึ่งถือว่าเป็นทุนในโครงการเสริมพลังเครือข่ายองค์กรชุมชนในการสร้างเสริมสภาชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อสร้างสังคมน่าอยู่ ด้วยการ สمانฉันท์และสันติสุขของท้องถิ่น ซึ่งจะมีพื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นประเด็นปัญหาหรือที่ได้รับผลกระทบ การดำเนินงานที่เป็นผลให้เกิดชุมชนต้นแบบที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี และมีวิถีชีวิตที่อยู่ดีมีสุขตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งมีศักยภาพในการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลการเรียนรู้แก่พื้นที่อื่น ซึ่งจะเป็นรากฐานของการพัฒนาสุข ภาวะและเป็นฐานของสังคมที่พอเพียงเข้มแข็ง สังคมเป็นสุขได้ด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ และ ใช้เครือข่ายเป็นพลังหนุนเสริมในการสร้างความสุขแก่ประชาชน ภาคราชการ และภาคท้องถิ่นประสานพลังใน การขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดอย่างยั่งยืนต่อไป แนวทางการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบัน หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย/โรงเรียน/วัด/หน่วยเรียนรู้ระดับชุมชนต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและ ภาคที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกิจกรรมทั้งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ/บริการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานส่วน หนึ่งตามปรัชญาและพันธกิจของมหาวิทยาลัยให้มีสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ทั้งนี้ สถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยควรนำแนวความคิดดังกล่าวมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดเป็นฐานในการพัฒนา สิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานใน 3 ลักษณะ คือ 1) มหาวิทยาลัยร่วมในกระบวนการวิจัย การสังเคราะห์องค์ความรู้ และกระบวนการพัฒนาชุมชน 2) ดำเนินการ วิจัยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน 3) ส่งเสริมการพัฒนานโยบาย สาธารณะ ซึ่งในการดำเนินงานจะมีการระดมความร่วมมือภาคีเครือข่ายภายในจังหวัดเข้าร่วมดำเนินงาน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง และชุมชนที่มีความร่วมมือสามัคคีร่วมกันพัฒนา ปราศจาก ความเหลื่อมล้ำ/ลดความขัดแย้ง โดยการนำองค์ความรู้งานวิจัย บุคลากร อาจารย์ และนักศึกษา เทคโนโลยี ทางการศึกษา ตลอดจนทุนและศักยภาพที่มหาวิทยาลัยมีอยู่เข้ามาสนับสนุนกระบวนการดำเนินงานและพัฒนา เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชุมชนอย่างยั่งยืน บทบาทของมหาวิทยาลัยจะดำเนินการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับ สำรวจ ข้อมูลท้องถิ่น โดยสถาบันการศึกษาอาจส่งนักศึกษาไปอยู่กับชาวบ้าน ร่วมทำแผนชุมชน พัฒนาเทคโนโลยีที่ เหมาะสม ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังเคราะห์ประเด็นนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สื่อสารกับชุมชนและ สังคมในภาพกว้าง ผลักกำลังคนที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ และทำหน้าที่เป็นศูนย์จัดการความรู้ในพื้นที่ การ ขับเคลื่อนงานขององค์กรชุมชนระดับจังหวัด ระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งมาจากเครือข่าย จำนวนมากหลากหลาย

ลักษณะ ทั้งจากการรวมกลุ่มของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งนี้เครือข่ายที่ขับเคลื่อนโดยภาคประชาชน และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งคณะทำงาน ผู้ประสานงานองค์กรชุมชนอย่างชัดเจน ในระดับตำบล ซึ่งจากการดำเนินงานขององค์กรกลุ่ม ชมรม ทั้งที่ได้รับการรับรองและไม่ได้รับการรับรองจาก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงถือได้ว่ากลุ่มองค์กรเหล่านี้เป็นทุนและเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นพลังในการหนุนเสริมการพัฒนา ร่วมกับภาคีหลักในการพัฒนาสุขภาวะชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป จากจำนวนกลุ่มองค์กร เครือข่าย ที่มีอยู่หลากหลายทั้งจากการรวมกลุ่มของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน และยังมีดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในตอนต้น สามารถที่จะใช้เป็นกลไกที่ดี ในการดำเนินงาน และการขยายผลการพัฒนาสุขภาวะชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด อนุภาค ภาค ภูมิภาค และระดับสากล โดยเบื้องต้นของการดำเนินงานจะมีเครือข่ายที่ร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย เครือข่ายเชิงประเด็น เป็นกรอบแนวทาง คือ ที่อยู่อาศัย ค่าจ้าง คุณภาพชีวิต แรงงาน ระบบสวัสดิการและการคุ้มครองทางสังคม . การศึกษา วัฒนธรรม . ปัญหาความยากจน บทบาทของสภาชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างชุมชน ทั้งการรักษาชุมชนเดิม และสร้างชุมชนใหม่ในเมือง การจัดทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน และป่าไม้ . สาธารณสุข และสุขภาพชุมชน เน้นความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจน และคนเมือง และการจัดการเรื่องเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรม โดยมีเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเครือข่ายหลักที่จะเข้าหนุนเสริมการดำเนินงานของเครือข่ายในเชิงประเด็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่เกิดจากการที่ประชุม องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ระดมกันเป็นภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาวะที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนโดยรวม และผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ให้เป็นวาระของจังหวัด เพื่อการพัฒนาสังคมที่ดี ยังผลให้เกิดความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน ภายใต้นโยบายอุดมการณ์ “นักวิชาการรับใช้สังคม”

กิจกรรมภายใต้แผนกลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นที่ใช้กลไกการวิจัยเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

1. พัฒนารฐานข้อมูลด้านนักวิจัยท้องถิ่น ผลงานวิจัย องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิต ดังนี้

1.1 ดำเนินการศึกษา สืบค้น รวบรวม วิเคราะห์ พัฒนารฐานข้อมูล และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีลักษณะผูกโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่

1.2 ดำเนินการศึกษาวิจัยปัญหาท้องถิ่น คือ ด้านที่อยู่อาศัย ค่าจ้าง คุณภาพชีวิต แรงงาน ระบบสวัสดิการและการคุ้มครองทางสังคม การศึกษา วัฒนธรรม ปัญหาความยากจน บทบาทของสภาชุมชน ในการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างชุมชน ทั้งการรักษาชุมชนเดิม และสร้างชุมชนใหม่ในเมือง การจัดทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน และป่าไม้ สาธารณสุข และสุขภาพชุมชน เน้นความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนเมือง และ การจัดการเรื่องเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรม

2. พัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกระดับในหน่วยงาน/องค์กรพัฒนา สถาบันการศึกษา นักวิจัยอิสระ และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการกับสถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาในระดับต่าง ๆ

2.1 ศึกษาสถานภาพปัจจุบัน และประเมินศักยภาพ

2.2 จัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ร่วมดำเนินการเพื่อการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ และประสบการณ์

2.3 พัฒนาข้อตกลงลงนามความร่วมมือทางวิชาการ บุคลากรของสถาบันและองค์กรต่าง ๆ

3. พัฒนาระบบการและดำเนินการศึกษาวิจัยด้านต่างๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาและสนองความจำเป็นของประชาชน

3.1 พัฒนาและจัดตั้งเครือข่ายภาควิชา โดยระดมนักวิจัยในสถาบันการศึกษา หน่วยงาน/องค์กรพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายปราชญ์ นักวิจัยอิสระ และองค์กรอิสระโดยมีนักวิจัยประจำสถาบันเป็นแกนหลัก

3.2 ศึกษาสำรวจรวบรวม วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ฐานข้อมูลนักวิจัย ผลการศึกษาวิจัยที่มีอยู่ รวมทั้งเทคนิควิธีการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่

3.3 พัฒนาข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาการแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ เชิงรุกที่อาศัยข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประเด็นปัญหา และความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่

3.4 นำแผนงาน/โครงการศึกษาวิจัยที่ภาควิชา เครือข่ายวิจัยเชิงกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อหน่วยงาน/องค์กรทั้งภายในและต่างประเทศที่เป็นแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อขอรับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการดำเนินการศึกษาวิจัย

3.5 ดำเนินการจากศูนย์ฯ การบริหารจัดการ การติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานศึกษาวิจัยตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอเพื่อมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์

4. พัฒนาการจัดการองค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์ผลงานการศึกษาวิจัยเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน รวมทั้งภาควิชาและพันธมิตรเครือข่ายให้นำไปปฏิบัติ หรือการวิจัยเพิ่มเติมและนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายและดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

4.1 การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกิดจากผลงานการศึกษาและวิชาการวิจัยแก่ชุมชน ภาควิชา และพันธมิตรเครือข่าย

4.2 จัดประชุมสัมมนา ปรึกษาหารือ ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการเฉพาะด้านที่ดำเนินการศึกษาวิจัย ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ

4.3 การนำผลงานการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา ตลอดจนหลักสูตรท้องถิ่นที่บังคับใช้ในเขตพื้นที่การศึกษาในเขตบริการ

5. การพัฒนาการศึกษาวิจัยของศูนย์ฯ ยึดรูปแบบการวิจัย ทดลอง ทดสอบ และพัฒนาที่อิงฐานข้อมูลด้านอาหาร การเกษตร การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิชาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1 พัฒนาต่อยอด ประยุกต์ พัฒนาปรับปรุงเทคนิควิธีการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ ศักยภาพ และลดต้นทุน

5.2 ศึกษาวิจัยในรูปแบบการขยายผลเทคนิควิธีการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ต้นทุนต่ำให้ผลตอบแทนสูง และเกิดผลกระทบทางสังคมในการตอบสนองต่อความจำเป็น

5.3 ศึกษาวิจัย ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ประมวลองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และผู้ใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ

6. กิจกรรมและการให้บริการ

6.1 ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้การสนับสนุน และให้คำปรึกษากลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ทั้งในกรณีเร่งด่วน และในระยะยาว ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และสถาบันการศึกษา เพื่อจัดการฝึกอบรม สัมมนา และจัดการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ตามความต้องการของสถานประกอบการ

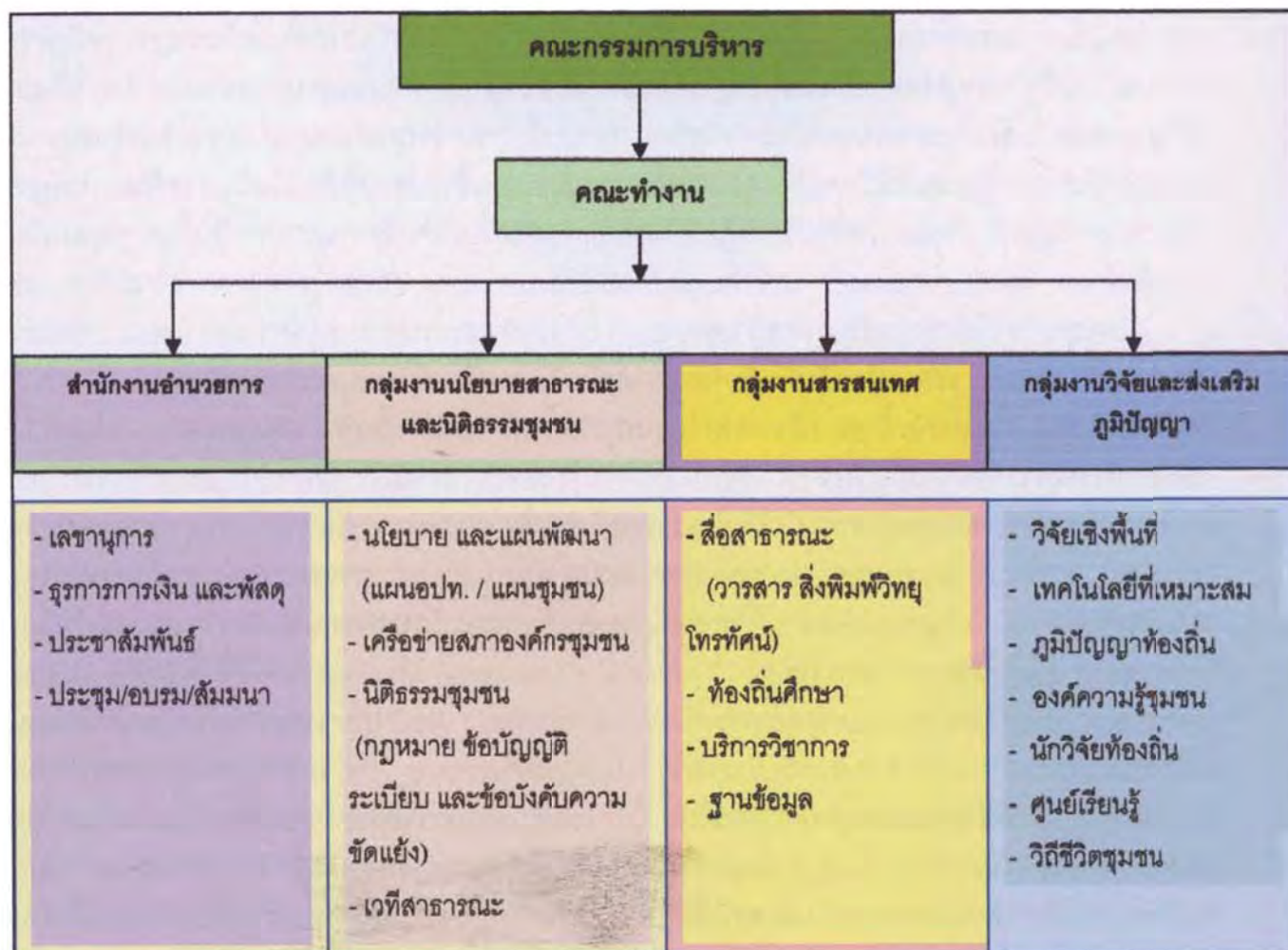
6.2 การให้บริการของห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ศูนย์ฯ มีการให้บริการด้านเทคโนโลยีการอาหาร เทคโนโลยีการเกษตร กลุ่มอาชีพอิสระ วิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นการบริการให้หน่วยงาน และสถานประกอบการ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความตระหนักในการดำรงชีวิตในรูปวิถีชีวิตอย่างพอเพียง และเคารพกฎหมายของชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ

6.3 ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือด้านด้านเทคโนโลยีการอาหาร เทคโนโลยีการเกษตร กลุ่มอาชีพอิสระ การจัดการสิ่งแวดล้อม ภายใต้ Local Government Organization & Industries & NGOs แผนพรผู้สังคม

4.2 การศึกษาและพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัย

คณะทำงานได้พัฒนาองค์กรที่ทำงานภายใต้ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วย ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการชุมชนเป็นหัวหน้าคณะทำงาน มีรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณบดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณบดีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณบดีวิทยาการจัดการ คณบดีเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และครุศาสตร์ คณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแกนนำภาคประชาชนที่เป็นกรรมการสภาองค์กรชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละเวทีศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาทำงานในรูปคณะกรรมการ ประกอบด้วยที่ปรึกษา คณะกรรมการบริหารคณะทำงาน มีสำนักงานปฏิบัติงานอยู่ที่ชั้น 1 อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นสถานที่ประสานงาน ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ จากอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัย สำหรับหน่วยประสานงานจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน อยู่ที่ ชั้น 2 อาคารศูนย์ประสานงานอำเภอเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

โครงสร้างการทำงาน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ สำนักงานอำนวยการ ได้แก่ งานธุรการการเงิน และพัสดุ งานเลขานุการงานประชาสัมพันธ์งานประชุม/อบรม/สัมมนา กลุ่มงานนโยบายสาธารณะและนิติธรรมชุมชน ได้แก่ งานนโยบาย และแผนพัฒนา (แผนอปท./แผนชุมชน)งานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนงานยุติธรรมชุมชน (กฎหมาย ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับความขัดแย้ง) งานเวทีสาธารณะกลุ่มงานสารสนเทศ ได้แก่ งานสื่อสารสาธารณะ (วารสาร สิ่งพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์) งานท้องถิ่นศึกษางานบริการวิชาการรับใช้สังคมงานฐานข้อมูลกลุ่มงานวิจัยและส่งเสริมภูมิปัญญา ได้แก่ งานวิจัยเชิงพื้นที่งานเทคโนโลยีที่เหมาะสมงานภูมิปัญญาท้องถิ่นงานองค์ความรู้ชุมชนงานนักวิจัยท้องถิ่นงานศูนย์เรียนรู้ งานวิถีชีวิตชุมชน

ภาพที่ 18 โครงสร้าง “ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา”

4.3 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชน

บทบาทสถาบันอุดมศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชน ควรมีรูปแบบการดำเนินงาน ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ 1) มีหน่วยจัดการข้อมูลทางวิชาการ จัดกระบวนการวิจัย สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการพัฒนาชุมชน มีหน่วยจัดการข้อมูลทางวิชาการ 2) หน่วยจัดการงานวิจัย ในการสร้างและสนับสนุนนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาทำวิจัยและจัดการความรู้เพื่อบริการชุมชนในระดับพื้นที่และประเด็นสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม 3) มีเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนานโยบายสาธารณะสู่การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการระดมความร่วมมือภาคีเครือข่ายจากภายในมหาวิทยาลัย และองค์กรสภาชุมชน จังหวัดนครราชสีมาเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง สามัคคีร่วมกันพัฒนา 4) มีหน่วยจัดการความขัดแย้ง (นิติธรรมชุมชน) โดยใช้ข้อมูลทางวิชาการร่วมกับกิจกรรมเรียนรู้ของชุมชนที่เกิดจากสถานการณ์จริงสนับสนุนในการลดความขัดแย้งโดยสถาบันต้องให้ความสำคัญในการพิจารณาด้านมิติของชุมชน (Dimension of community) ชุมชนประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ มิติทางด้านเทคโนโลยี (Technology dimension) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic dimension) มิติด้านการเมืองการปกครอง (Political dimension) มิติด้านสถาบันทางสังคม (Institutional social dimension) มิติด้านคุณค่า (Aesthetic value dimension) และมิติด้านความคิดความเชื่อ (Belief conceptual dimension) แต่ละมิติมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันประกอบขึ้นเป็นชุมชน ดังนั้น การศึกษาชุมชนจะต้องศึกษาชุมชนในทุกมิติไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ เพราะในแต่ละมิติจะเกี่ยวโยงและเกี่ยวโยงกันเสมอ เช่น มิติทางด้านเทคโนโลยีก็จะเกี่ยวโยงกับมิติด้านเศรษฐกิจของชุมชนมิติด้าน

เศรษฐกิจของชุมชนก็จะเกี่ยวโยงกับมิติด้านการเมืองของชุมชน เป็นต้น ตามความหมายชุมชน หมายถึงทำเลที่ตั้งทางกายภาพ เช่น ชุมชนมหาชัย ชุมชนหนองบัวรอง ชุมชนหัวรถไฟ และชุมชนที่เป็นกลุ่มของคน เช่น ชุมชนร่วมด้วยช่วยกันชุมชนวิชาการ ฯลฯ โดยภาวะปกติชุมชนจะมีส่วนประกอบทั้งสองด้านเสมอ แต่ในปัจจุบันภาวะที่ความเป็นเมืองได้ขยายตัวขึ้น ชุมชนในความหมายของกลุ่มคนได้เพิ่มมากขึ้นชุมชนไม่จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นที่ทางกายภาพอีกต่อไปเพียงแต่กลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีพฤติกรรมร่วมกัน ประกอบด้วย ความคาดหวังร่วม (Shared expectation) คุณค่าร่วม (Shared values) ความเชื่อร่วม (Shared beliefs) และการให้ความหมายร่วม (Shared meanings) ก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นชุมชน

การศึกษาเพื่อลดความขัดแย้งประเด็นปัญหาของพื้นที่ ในจังหวัดนครราชสีมาที่มีลักษณะเด่นเชิงประเด็น ครอบคลุมทั้ง 3 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ลุ่มน้ำลำตะคอง และลำเชียงไกร กระบวนการศึกษาควรใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายภาคีที่ได้สร้างไว้เป็นคณะทำงานโครงการหลักในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการเดินกลไกการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม Appreciation Influence Control (AIC) เป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากแนวคิดของสถาบันเอกชนชื่อ Organization for Development : an International Institute (ODII) ตั้งขึ้นโดย Ms. Turid Sato และ Dr. William E. Smith กระบวนการนี้ได้นำมาทดลองและเผยแพร่ในประเทศไทยโดยสถาบัน ODII ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) จากการศึกษาได้พบว่า กระบวนการเทคนิค AIC เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชนและยังมีศักยภาพที่จะขยายผลได้ กระบวนการดังกล่าวเป็นเทคนิคการระดมความคิดที่ให้ความสำคัญต่อความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคเป็นกระบวนการที่นำเอาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (อรพินท์ สฟโชคชัย, 2537) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีหรือกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับ ทุกคนในองค์กร หน่วยงาน กลุ่มสังคม คณะบุคคล ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ นำมาซึ่งบ่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานร่วมกัน (Interactive learning through action) ก่อให้เกิดการระดมสมอง เพื่อร่วมคิดร่วมวิเคราะห์หนทางเลือก หรือหนทางปฏิบัติ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนา ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในผลงาน และส่งผลให้เกิดความผูกพัน มีความรักและห่วงแหน ปกป้องดูแลรักษาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ได้สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามแนวทางต่าง ๆ มาตั้งแต่ปี-พ.ศ. 2550 จนถึง พ.ศ. 2553 และพบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีศักยภาพและมีโอกาสประสบผลสำเร็จต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ การประสานงานและการกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
2. กรรมการชุมชนที่ดีมีจริยธรรม และมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดีต้องมีกรรมการชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น มีคุณธรรมจริยธรรม บริหารงานโปร่งใส
3. ความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน สมาชิกชุมชนต้องมีคุณภาพและมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบในทุกกระบวนการ
4. มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะต้องมีการเรียนรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
5. มีศักยภาพความพร้อมในเรื่องพื้นฐานอาชีพจะต้องมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและมีความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ จึงต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะและทักษะความพร้อมในการประกอบอาชีพ ใช้ความรู้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดกรรมวิธีและสิ่งใหม่ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม

6. มีการสร้างระบบการจัดเก็บและการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดีและต้องมีระบบการเก็บความรู้ทั้งความรู้ที่มีอยู่ภายในชุมชน และความรู้ภายนอกชุมชน รวมทั้งต้องรู้จักสร้างและนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และเข้าใจได้ง่าย

7. มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกชุมชน ซึ่งต้องมีความร่วมมือในด้านทุน กิจกรรม วิชาการองค์ความรู้ การตลาด ฯลฯ มีการจัดการกลุ่มและเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพให้เกิดการพัฒนาอย่างเชื่อมโยง ประสานเกี่ยวเนื่อง ครอบคลุมการพัฒนาในทุกบริบทพื้นที่

ขั้นตอนกระบวนการทำงานโครงการ มีดังนี้

7.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ค้นหาผู้นำ สร้างภาคีเครือข่าย และแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน

7.2 วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของพื้นที่

7.3 คัดเลือกผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของพื้นที่

7.4 จัดเวทีชุมชนทำความเข้าใจกับสมาชิกชุมชน และกำหนดแผนการดำเนินงาน

7.5 ดำเนินกิจกรรมตามแผน ได้แก่ การถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ผลการวิจัย รวมทั้งสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และดำเนินกิจกรรมสาธารณะ

7.6 ประเมินผลการดำเนินงาน

ทั้งนี้กระบวนการในการดำเนินงานจะต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์หลายสาขาวิชา ได้แก่ เทคนิคในการพัฒนาชุมชน การศึกษาชุมชน การค้นหาหรือคัดเลือกผู้นำชุมชน และกรรมการชุมชน การกำหนดแผนการพัฒนาชุมชน การประสานงานและการสร้างทีมงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โดยใช้เทคนิคกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

4.3.1 พื้นที่ลุ่มน้ำลำนวลบน-ลำพระเพลิง

4.3.1.1 กรณีปัญหาการใช้ที่ดินบ้านดิ่งชัน ม.11 ตำบลจระเข้หิน อำเภอบัวชุม จังหวัดนครราชสีมา

คณะทำงานได้ลงพื้นที่ ณ บ้านดิ่งชัน ม.11 ตำบลจระเข้หิน อำเภอบัวชุม จังหวัดนครราชสีมา ทำการจัดเสวนาเรื่องการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำนวลบน-ลำพระเพลิง โดยร่วมเสวนากับกลุ่มเครือข่ายชุมชน ผู้แทนจากป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ตำรวจ นักวิชาการ และกลุ่มอนุรักษ์ในท้องถิ่น ซึ่งการเสวนาครั้งนี้ได้ยกประเด็นปัญหาการมีเอกสารสิทธิ์ของที่ดินทำกินเป็นประเด็นสำคัญของการเสวนา ซึ่งการลงพื้นที่ของคณะทำงานโครงการฯ ได้รับทราบประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของชุมชน โดยข้อตกลงเบื้องต้นชุมชนต้องการให้นักวิชาการสายรับใช้สังคมช่วยทำแผนที่ชุมชนเพื่อทำฐานข้อมูล และจัดตั้งสหกรณ์ ซึ่งคณะทำงานได้นำเสนอข้อมูลในที่ประชุมคณะกรรมการโครงการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขลดความขัดแย้ง ทั้งนี้แนวทางแก้ไขจะต้องเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไข เสนอแนวคิดในการพัฒนา พื้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ฟื้นฟูสภาพป่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยการจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้นิติธรรมชุมชนสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นหน่วยการเรียนรู้ต้นแบบ ในการพัฒนาองค์ความรู้ถอดบทเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ลูกหลานใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 19 การเก็บข้อมูลประเด็นปัญหา บ้านตลิ่งชัน อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา

4.3.1.2 กรณีปัญหาการอนุรักษ์กระทิงเขาแผงม้า ม.8 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา

คณะทำงานโครงการได้ลงพื้นที่ ณ โรงเรียนบ้านคลองทราย ม.8 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา ทำการจัดเสวนาเรื่อง คีนสัตว์ เพิ่มป่า สู่เขาแผงม้าเพื่อความยั่งยืน โดยรวมเสวนากับกลุ่มเครือข่ายชุมชน ผู้แทนจากป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ตำรวจ นักวิชาการ และกลุ่มอนุรักษ์ในท้องถิ่น ซึ่งการเสวนาครั้งนี้ได้ยกประเด็นปัญหาของกระทิงเป็นหลัก ซึ่งผู้ร่วมเสวนาได้พูดถึง ปัญหา ผลกระทบที่ได้รับ แนวทางการอนุรักษ์กระทิง การแก้ไข ป้องกัน ฟื้นฟู และพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กันไป โดยเสนอให้ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นตัวกลางของ สถาบันการศึกษาในการจัดการลดความขัดแย้งของชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยเป็นตัว ประสานเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และช่วยในด้านของกำลังทรัพยากรในการสร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันการออกหา กินของกระทิงนอกพื้นที่ ซึ่งคณะทำงานได้รับทราบข้อเสนอและนำข้อเสนอดังกล่าวหารือร่วมกันของ คณะทำงานในการประสานหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณร่วมกับโครงการบัณฑิตจิตอาสาและออกค่าย นักศึกษา เพื่อให้การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถาบันเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งศูนย์ศึกษาและพัฒนา จังหวัดนครราชสีมาได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาจิตอาสาช่วยกันสร้างรั้วไฟฟ้าเพื่อป้องกันกระทิงที่จะลงมา กินพืชเศรษฐกิจของชาวบ้าน และอนาคตจะทำโครงการสร้างแหล่งอาหารให้กระทิงร่วมกับชาวบ้านและกลุ่ม เครือข่าย เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกระทิงกับชาวบ้าน โดยจะทำการศึกษาริบทพื้นที่ และด้าน เศรษฐกิจและสังคม เก็บเป็นฐานข้อมูลไว้ใช้ในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป เหมือนกับโครงการสร้างอาหารให้ช้างป่า กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นแนวทางการ แก้ไขปัญหาที่เกิดประโยชน์สูงสุดระหว่างคนกับช้างได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาจะสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการถอดบทเรียนและจัดตั้งหน่วยนิทรรศการสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้ชาวบ้านทางด้าน วิชาการโดยสถาบันการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชาวบ้าน ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งผลลัพธ์จะ สามารถช่วยพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ ร่วมกับสัตว์ป่าในชุมชนของตนเองได้อย่างมีความสุข

ภาพที่ 20 แผนที่ทำมือแสดงแนวเขตการสร้างรั้วไฟฟ้าการร่วมประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน

ภาพที่ 21 กิจกรรมสร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันกระต๊อง

นักวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นำโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส และนักวิชาการหลายท่าน อาทิ ผศ.นสพ.ประยุทธ์ กุศลรัตน์ ผศ.ดร.วราภรณ์ เจียมจิตรพานิช ผศ.สุรศักดิ์ เทศประสิทธิ์ และนางสาวกฤษกร เข้มพิลา ได้เดินทางไป ณ โรงเรียนบ้านคลองทราย ม.8 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดเสวนาเรื่อง คินสัตว์ เพิ่มป่า สู่เขาแผงม้าเพื่อความยั่งยืน โดยร่วมเสวนากับกลุ่มเครือข่ายชุมชน ผู้แทนจากป่าไม้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ตำรวจ นักวิชาการ และกลุ่มอนุรักษ์ในท้องถิ่น รวมประมาณ 80 คน ซึ่งการเสวนาครั้งนี้ได้ยกประเด็นปัญหาของกระต๊องเป็นหลัก โดยกล่าวถึงสถานการณ์การลักลอบล่ากระต๊อง ทั้งที่กระต๊องเป็นสัตว์ป่าสงวน รวมถึงปัญหากระต๊องออกหากินนอกพื้นที่ จนได้รับอันตราย และตายดังที่เป็นข่าวตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้สร้างภาพลักษณ์ในเชิงลบ ส่งผลเสียหายต่อชุมชนวังน้ำเขียว ทั้งที่ชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากทุกภาคส่วน ต่างให้ความสำคัญต่อเรื่องการอนุรักษ์กระต๊องบริเวณเขาแผงม้าและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งหากปล่อยปัญหาเกิดขึ้นโดยไม่มี การป้องกันและแก้ไข อาจเกิดความรุนแรงและบานปลายระหว่างชุมชนกับกระต๊อง และพื้นที่ป่ามากขึ้น เนื่องจากยังไม่มีใครเข้ามาดูแลรับผิดชอบเรื่องนี้อย่างจริงจัง หรือมีเฉพาะบางกลุ่ม ส่งผลให้มีกลุ่มผู้ฉวยโอกาส เข้ามาไล่ล่ากระต๊องเพิ่มมากขึ้น การเสวนาครั้งนี้ผู้ร่วมเสวนาได้พูดถึงปัญหา ผลกระทบที่ได้รับ แนวทางการอนุรักษ์กระต๊อง การแก้ไข ป้องกัน พื้นฟู และพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กันไป โดยเสนอให้ศูนย์ศึกษาและพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นตัวกลางของสถาบันการศึกษาในการจัดการลดความขัดแย้งของชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยเป็นตัวประสานเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และช่วยในด้านของกำลังทรัพยากรในการสร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันการออกหากินของกระต๊องนอกพื้นที่ ซึ่งคณะทำงานได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลพร้อมรับทราบข้อเสนอและนำข้อเสนอดังกล่าว มาหารือกับคณะทำงานในการ

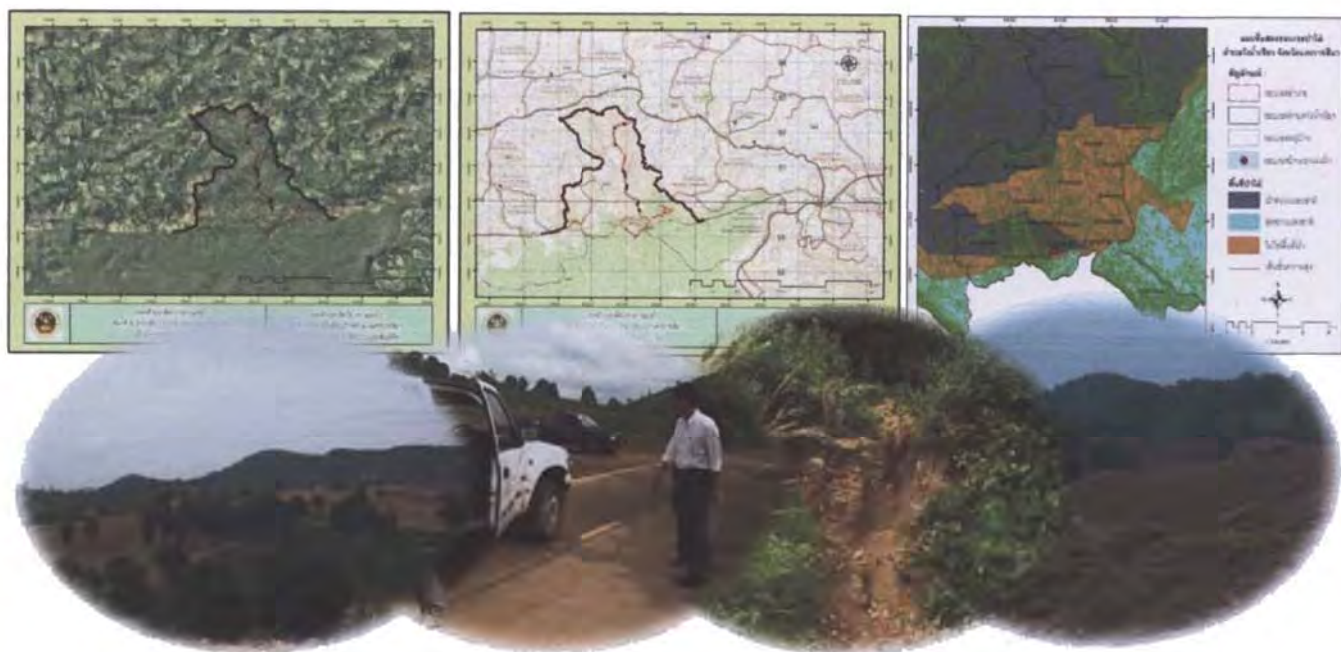
ประสานหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณร่วมกับโครงการบัณฑิตจิตอาสา และออกค่ายของนักศึกษา เพื่อให้การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถาบันเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และได้เสนอให้นักศึกษาจิตอาสา มาช่วยกันสร้างรั้วไฟฟ้า ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยส่งเสริมสถาบันและพัฒนาท้องถิ่นตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย “ที่พึ่งของท้องถิ่น”

ภาพที่ 22 การเสวนาเรื่อง “คินสัตว์ เพิ่มป่า ชูเขาแผงม้าเพื่อความยั่งยืน”

ภาพที่ 23 การประชุมหาหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลไทยสามัคคีและเขาแผงม้า
อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 24 แสดงแผนที่แนวเขต และพื้นที่ป่าถูกทำลายเพื่อทำไร่มันสำปะหลังบริเวณเขาแผงม้า และรอยเท้ากระทิง

4.3.1.3 ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว

ปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากรที่ดินในประเทศไทยเป็นปัญหาเกิดขึ้นมายาวนาน ทางออกที่ควรนำไปพิจารณาคือการรับรองความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง การพิสูจน์ทราบ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน

ภาพที่ 25 แสดงแผนที่แนวเขต และพื้นที่ป่าถูกทำลาย

ภาพที่ 26 การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยเครื่องมือ GPS และ แผนที่มือ

4.3.1.4 ปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ดินบ้านพยุหมีตร ต.วังหมี อ. วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

บ้านโคกสันติสุข ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 มีลักษณะภูมิประเทศ ใน ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา ซึ่งสภาพพื้นที่ของตำบลวังหมีเป็นพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ลาดชัน ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 400-800 เมตร มีพื้นที่ ประมาณ 19,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.36 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เนินเขา ลักษณะเป็นเนินดินสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันไป ความสูงเฉลี่ยประมาณ 300 -400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 8,860 ไร่ หรือร้อยละ 8.06 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ราบสูง ความสูงเฉลี่ย 200-300 เมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,870 ไร่ หรือร้อยละ 1.52 ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบ้านยุบอีปุน หมู่ที่ 4 ตำบลวังหมี และพื้นที่น้ำ ประมาณ 1,522 ไร่ หรือร้อยละ 1.32 ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลวังหมี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอวังน้ำเขียว ห่างจากอำเภอวังน้ำเขียวเป็นระยะทางตามถนนสาย กม.79-ปากช่อง ประมาณ 35 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวจังหวัดเป็นระยะทางประมาณ 135 กิโลเมตร โดยมีที่ทำการอยู่ที่บ้านคลองสะทอนหมู่ที่ 5 ตำบลวังหมี ขนาดพื้นที่ ตำบลวังหมีมีขนาดพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 202 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 126,250 ไร่ ตามพิกัดภูมิศาสตร์ 15°18' ถึง 15°31' เหนือ 101°38' ถึง 101°52' ตะวันออก

รายได้ จากการประเมินข้อมูลจาก กชช.2 ค.ปี พ.ศ. 2547 พบว่าประชาชนที่มีอาชีพในภาคการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยของประชากร 18,000 บาท/คน/ปี ซึ่งปัจจุบันการขยายตัวของตำบลกำลังจะเจริญเติบโตและแผ่ขยายไปยังรอบนอกซึ่งเป็นแหล่งชุมชน ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบล ซึ่งมีที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมและคลังสินค้าจะอยู่นอกเขตตำบล ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ใน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ตามถนนสายหลักคือ ถนนสาย กม.79 (ถนนสายราชสีมา – กม.79 กบินทร์บุรี) มีสภาพพื้นที่สลับเขาและภูเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ ลักษณะเป็นลอนคลื่นตลอดพื้นที่

พื้นที่ศึกษาในรัศมี 500 เมตร มีป่าชุมชนบ้านโคกสันติสุข หมู่ที่ 9 บ้านโคกสันติสุข จำนวน 300 ไร่ เป็นป่าประเภทเบญจพรรณ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ การสำรวจทอดขนานไปตาม

ลำน้ำในพื้นที่โครงการฯ แสดงในตาราง บริเวณพื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นพืชไร่ของชาวบ้านที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเบื้องต้น

การเข้าพื้นที่ของทีมงานวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการก่อสร้างฝายกั้นน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดเล็ก ซึ่งโครงการดังกล่าวอาจได้รับการต่อต้านไม่เห็นด้วยเนื่องจากมีใช้น้ำที่แตกต่าง คณะทำงานได้เน้นการรับฟังความคิดเห็นต่อการก่อสร้างโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รวมทั้งขอเขตการศึกษาโดยได้ดำเนินการเพื่อตอบข้อซักถามของชุมชน จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 1 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เข้าร่วมประชุม ต้องการทราบหลักการทำงานของระบบมวลไฟฟ้าพลังน้ำอยากให้ออกแบบฝายขนาดใหญ่เพื่อเก็บน้ำผลิตไฟฟ้าตลอดปี คิดว่าอาจเกิดประโยชน์เห็นดีด้วยการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 2 จัดทำแบบสอบถามชาวบ้านทั้งที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านพยุหมิตร บ้านหนองไม้แดง บ้านโนนสาวเอ้ และบ้านโคกสันติสุขรวม ทั้งหมด 120 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 63 คน ผู้หญิง 57 คน สามารถสรุปประเด็นสำคัญ คือ ถ้าโครงการเกิดขึ้นในชุมชนชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่าโครงการจะมีประโยชน์ต่อชุมชนจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 - หากมีท่อส่งน้ำตามโครงการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังน้ำผ่านพื้นที่ของชาวบ้านเห็นด้วยจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 หากมีการสร้างฝายเพื่อเก็บน้ำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าเห็นด้วยจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การเพิ่มความเข้าใจในการดำเนินโครงการในอนาคตจากการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

สรุปผลการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กคลองไผ่ บ้านพยุหมิตร ต.ห้วยหมี่ อ. วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา

ด้วย คณะวิจัยโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ได้จัดให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน “โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กคลองไผ่ บ้านพยุหมิตร ต.ห้วยหมี่ อ. วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา” เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ “ได้โครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ ที่ได้รับการยอมรับ และเข้าใจจากประชาชนและชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ” ซึ่งเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบและร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กคลองไผ่ เพื่อนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้จากการประชุมมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชนดังนี้

1. วัน-เวลา-สถานที่จัดทำประชาพิจารณ์

ดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์ในวันอังคารที่ 10 พฤษภาคม 2554 ตั้งแต่เวลา 13.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน บ้านโคกสันติสุข หมู่ที่ 9 ตำบลห้วยหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 45 คน ประกอบด้วย ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน/ชุมชน ตัวแทนกลุ่มต่างๆในพื้นที่ สมาชิกในครัวเรือนหมู่บ้าน/ชุมชน และประชาชนทั่วไปที่สนใจโครงการ

2. ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์

ก่อนวันจัดทำประชาพิจารณ์ คณะวิจัยโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ได้จัดประชาสัมพันธ์โครงการโดยการประชุมตัวแทนหมู่บ้าน ชาวบ้านในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 15, 6, 13 และ 9 ตำบลห้วยหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อโครงการในเบื้องต้น หลังจากนั้นได้นำเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหมี่ ตัวแทนหมู่บ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ไปศึกษาดูงานที่จังหวัดเชียงใหม่ และ

ก่อนวันจัดทำประชาพิจารณ์ 1 วัน คณะวิจัยโครงไฟฟ้าพลังน้ำได้เข้าไปอธิบายรายละเอียดโครงการและพูดคุยร่วมกับ นายก รองนายก ปลัด และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมี่

ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์ จัดให้ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ลงทะเบียน แจกแผ่นพับ “โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กคลองไผ่” เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมได้ศึกษา โดยมีวิทยากรนำเสนอและอธิบายความเป็นมา รายละเอียดโครงการ หลังจากนั้นได้เปิดโอกาสให้ที่ประชุมได้ซักถามรายละเอียด แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อโครงการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเต็มที่ บรรยากาศการจัดทำประชาพิจารณ์แสดงดังภาพ

ภาพที่ 27 การรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน

3. สรุปผลการจัดทำประชาพิจารณ์

ผลจากการจัดทำประชาพิจารณ์ มีผู้แทนชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการไฟฟ้าพลังน้ำโดยจำแนกผลดังนี้

3.1 ผู้เข้าร่วมจัดทำประชาพิจารณ์ ได้ทราบข้อมูล รายละเอียดโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก คลองไผ่ บ้านพยุหิมิตร ต.ห้วยหมี่ อ. วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

3.2 ผู้เข้าร่วมจัดทำประชาพิจารณ์ ได้สอบถามปัญหาข้อสงสัย สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้ ดังนี้

- ในการสร้างกังหันน้ำผลิตไฟฟ้าจะทำให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง

ตอบ ในด้านผลกระทบจากการศึกษาด้านพื้นที่และตัวโครงการจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนหรือสภาพแวดล้อมนอกจากช่วงก่อสร้างอาจมีการตัดต้นไม้บางส่วน และมีรถบรรทุกวิ่งเข้าออกบ่อยครั้ง ซึ่งในการก่อสร้างฝายไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ

- ในระบบกังหันน้ำผลิตไฟฟ้าจะทำให้เกิดการระเบิดหรือไม่

ตอบ กังหันน้ำผลิตมาเพื่อผลิตไฟฟ้าโดยอาศัยแรงจากน้ำเพื่อผลิตไฟ และมีการก่อสร้างอย่างมีมาตรฐานดังนั้นจึงไม่เกิดการระเบิดแน่นอน

- ทำไมไม่ผันน้ำกลับมาใช้ผลิตไฟฟ้าใหม่

ตอบ โดยหลักการของโครงการจะเป็นการนำน้ำมาใช้แล้วปล่อยลงสู่แหล่งน้ำตามเดิมถ้าเกิดผันน้ำกลับมาใช้ใหม่จะเป็นพลังงานน้ำสูญเสียกลับต้องใช้พลังงานสูงไม่เหมาะสมกับตัวโครงการ

- หากมีการดำเนินโครงการแล้วจะได้ใช้ไฟฟ้าฟรีหรือจ่ายค่าไฟน้อยลงหรือไม่

ตอบ ขึ้นอยู่กับระบบการจัดการดูแลของ อบต.วังหมี่และชาวบ้าน ซึ่งคณะวิจัยจะเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น

- ชาวบ้านมีความต้องการให้โครงการนำไปศึกษาดูงานอีกรอบ

ตอบ การไปศึกษาดูงานได้เชิญตัวแทน อบต.วังหมี่และชาวบ้านศึกษาดูงานแล้วนั้นภายหลังคณะวิจัยจะได้จัดทำคู่มือของตัวโครงการให้กับชุมชนอยู่แล้ว

- การก่อสร้างกังหันน้ำผลิตไฟฟ้าจะเริ่มก่อสร้างเมื่อใด

ตอบ ภายหลังจากกรมชลประทาน สร้างฝายแล้วและกรมชลประทานส่งมอบฝายให้ อบต.วังหมี่เรียบร้อยแล้ว

3.3 ผู้เข้าร่วมจัดทำประชาพิจารณ์ แสดงความคิดเห็น มีความเห็นด้วยกับโครงการ อยากให้โครงการเกิดขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชน

4. สรุปผลจากการแสดงความคิดเห็นก่อนและหลังไปศึกษาดูงาน

ไปศึกษาดูงานรวมทั้งหมด 17 คน เป็นผู้ชาย 8 คน ผู้หญิง 9 คน เป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล 4 คน สารวัดกำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และชาวบ้าน 9 คน

ก่อนไปศึกษาดูงานได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ที่ไปศึกษาดูงาน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจไฟฟ้าพลังน้ำน้อยจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82 รองลงมา มีความรู้ปานกลางจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 และไม่มีความรู้เลยจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53

2. ส่วนใหญ่คิดว่าจะได้รับความรู้ความเข้าใจไฟฟ้าพลังน้ำจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 82.35 รองลงมา คิดว่าจะได้รับความรู้ความเข้าใจปานกลางจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 17.65

3. ข้อมูลเกี่ยวกับไฟฟ้าพลังงานที่ผู้เข้าร่วมอยากทราบก่อนไปศึกษาดูงาน

- อยากรู้ลักษณะและโครงสร้างการนำพลังงานน้ำมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้า

- อยากรู้กำลังการผลิตไฟฟ้าที่ผลิตได้
- อยากรู้เรื่องการบริหารจัดการโครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำ
- อยากรู้ข้อดี - ข้อเสียของไฟฟ้าพลังงานน้ำ

ภายหลังไปศึกษาดูงานได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ที่ไปศึกษาดูงาน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ

ผู้ไปร่วมศึกษาดูงานส่วนใหญ่ได้รับความรู้ความเข้าใจไฟฟ้าพลังน้ำมากจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 รองลงมา ผู้ไปร่วมศึกษาดูงานมีความรู้ความเข้าใจปานกลางจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 17.65

2. ความต้องการโครงการ

ส่วนใหญ่อยากให้โครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำเกิดขึ้นในท้องถิ่นจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3. ข้อมูลเกี่ยวกับไฟฟ้าพลังงานน้ำที่ได้จากการไปศึกษาดูงานในครั้งนี้

- ได้รู้ลักษณะการใช้น้ำผลิตไฟฟ้า
- ได้ทราบปริมาณกำลังไฟฟ้าที่ผลิตได้
- ได้ทราบเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำ
- ได้ทราบประโยชน์ที่ได้จากโครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำ
- การมีส่วนร่วมและสามัคคีของชุมชน

4. ความคิดเห็นคุณค่าของโครงการ

ส่วนใหญ่คิดว่าโครงการจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100

5. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากการไปศึกษาดูงานในครั้งนี้

- อยากสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ ใช้ในชุมชน
- อยากให้มีการบริหารจัดการแบบเดียวกับที่ไปศึกษาดูงาน
- อยากให้โครงการเกิดขึ้นโดยเร็ว
- อยากให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นที่พักศึกษาดูงานของชุมชนอื่นต่อไป
- เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชน

6. ถ้าโครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำเกิดขึ้นท่านอยากเป็นอะไร

ส่วนใหญ่อยากมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 82.35 รองลงมาอยากเป็นกรรมการบริหารโครงการจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 17.65

4.3.1.5 ปัญหาการใช้พื้นที่ป่าสงวนบ้านหลุมดิน อำเภอห้วยแถลง

1) คณะทำงานโครงการฯ ได้ลงพื้นที่ศึกษาโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราช บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยหินลาด ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

2) โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราชตั้งอยู่บริเวณ อ่างเก็บน้ำ ห้วยหินลาด ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 591 ไร่ 3 งาน หรือประมาณ 946,080 ตารางเมตร (0.95 ตร.กม.) ตามเอกสารหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ที่ 3440 บริเวณที่ตั้งในแผนที่ทหารฉบับเดิม L7018 มาตราส่วน 1:50,000 อยู่ระหว่างละติจูดที่ 1,661,000N-1,663,000N และลองจิจูดที่ 238,200E-240,000 E

3) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรังค่อนข้างสมบูรณ์ มีลำน้ำสาขาห้วยหินลาดไหลผ่านแต่ไหลไม่ตลอดปี และมีอ่างเก็บน้ำห้วยหินลาดใช้ในการชลประทาน เพื่อใช้กักเก็บน้ำในฤดูฝน และไว้ใช้ในฤดูแล้ง จากข้อมูลทุติยภูมิได้มีการสำรวจพื้นที่แนวน้ำท่วม ในปี พ.ศ. 2545 บริเวณพื้นที่โครงการ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์จากชั้นข้อมูลเส้นทาง

ภาพที่ 29 การลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของชุมชนและสร้างความเข้าใจกลุ่มแกนนำ

การขับเคลื่อนโครงการคณะทำงานนอกจากการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของชุมชน ทีมงานยังได้ประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2555 คณะทำงานนำโดย รศ.ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส, ผศ.สุรศักดิ์ เทศประสิทธิ์, นางสาวสุรีย์วัลย์ เทศประสิทธิ์, นางสาวสุภาภรณ์ แม่มิสี, นายสามารถ ตรียศลำนันท์ นายกเทศมนตรีตำบลหินดาด และนายธนเดช เอื้อศรี นิติกร เทศบาลตำบลหินดาด ได้เข้าพบ ร้อยตรีหญิง ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้รดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราช โดยนำเสนอความเป็นมาของโครงการวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ให้คำแนะนำกับคณะทำงาน ว่าให้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาของทั้ง 3 ฝ่าย คือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เทศบาลตำบลหินดาด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีคณะทำงานแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วม การดำเนินงานโครงการฯ และการประสานงานร่วมกัน ซึ่งพื้นที่ที่จะจัดตั้ง ต้องมีการประชาสัมพันธ์โครงการ และการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หน่วยงานศึกษาวิจัยในพื้นที่ การสำรวจชนิดของสมุนไพรท้องถิ่น หรือสัตว์หายากตามฤดูกาล นกประจำถิ่น เป็นต้น

ภาพที่ 30 กิจกรรมการเข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

4.4 พื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา โดยรองศาสตราจารย์ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส ได้ลงพื้นที่ ณ สำนักส่งเสริมเกษตร ตำบลปากช่องอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประชุมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ในประเด็นปัญหาของลำตะคองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ซึ่งจะทำให้การศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการแก้ไข เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการมีส่วน

ร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งจะมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน ชุมชนในเครือข่ายจะมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้าร่วม เช่น มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มน้ำลำตะคอง จำเป็นต้องมีการศึกษาบริบทของพื้นที่ลุ่มน้ำ ทำการวัดประเมินผล ศึกษาตั้งแต่บริเวณต้นน้ำลำตะคอง คือ อำเภอปากช่อง กลางน้ำ คือ อำเภอสูงเนิน และปลายน้ำ คือ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในพื้นที่รอบ ๆ โดยหลักใหญ่ ๆ คือ การทำสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการศึกษาในบริเวณพื้นที่ของตนเองก่อน เพื่อจะได้ทราบว่าเราจะศึกษาไปในแนวทางใด และทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชน สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่ และจัดตั้งหน่วยเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน สิ่งแวดล้อมต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งองค์ความรู้ของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม และพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

4.4.1 บ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง

ภาพที่ 31 ประชุมหารือประเด็นปัญหาลำตะคอง ที่โป่งประทุน อำเภอปากช่อง

4.4.2 ชุมชนบ้านเขาน้อย รอบอ่างเก็บน้ำลำตะคอง

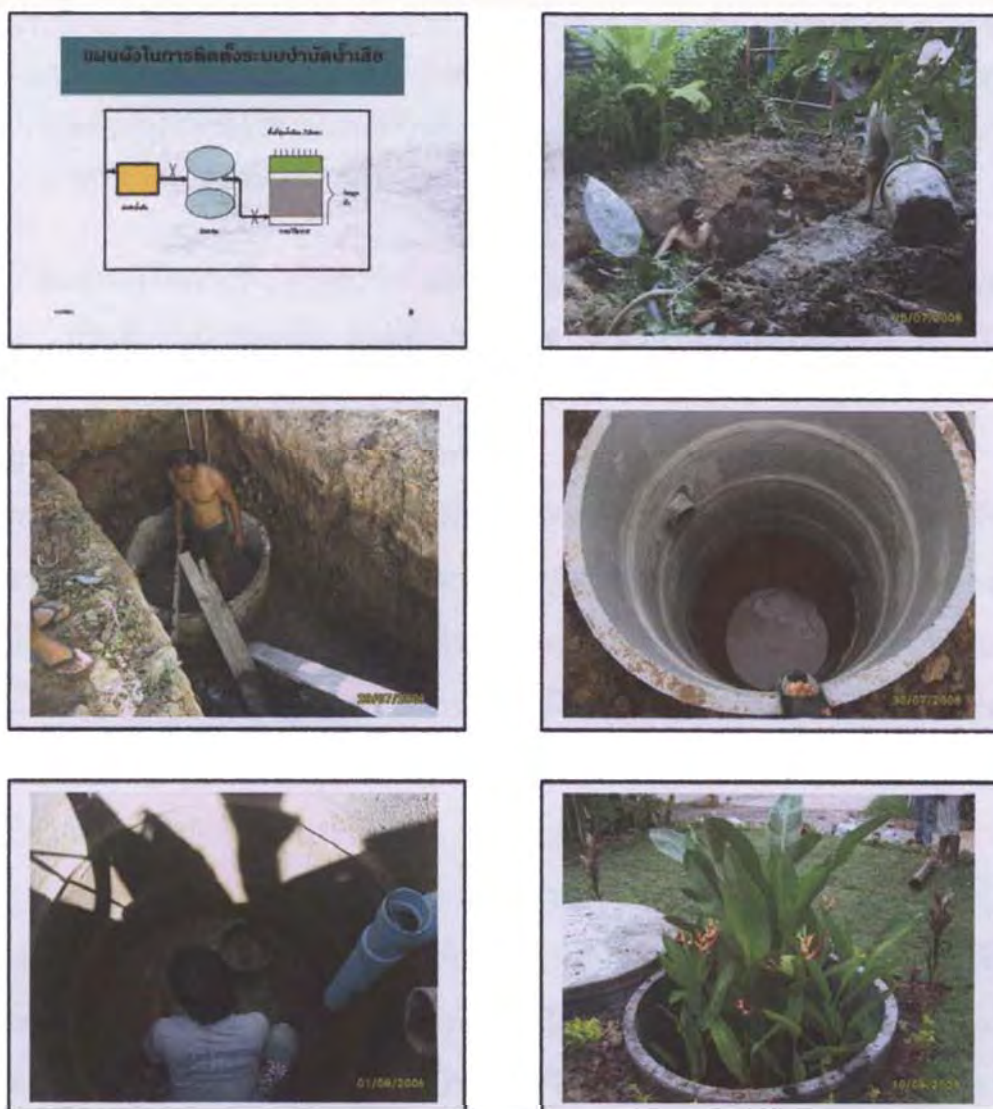
ปัญหาผู้ประกอบการร้านอาหารได้รับการตอบรับจากผู้นำชุมชนบ้านเขาน้อย ผู้ใหญ่บ้านได้ประสานความร่วมมือยังศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัด มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้นำเทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสีย ที่ได้ไปแก้ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานฟอกย้อมผ้าไหม บ้านจะโปีะ อำเภอปักธงชัย มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาน้ำเสียจากสถานประกอบการร้านอาหาร โดยสถานประกอบการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง และต้องไม่มีการเพิ่มจำนวนร้านค้า ในการจัดระเบียบดังกล่าวอาจจะให้อาจารย์มหาวิทยาลัยทำการศึกษ ออกแบบให้ครอบคลุมเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ จัดทำระบบบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานผ่านการตรวจสอบรับรอง โดยกำหนดให้ปฏิบัติเหมือนกันทุกรายจึงจะพิจารณาให้เข้า “สำหรับ ร้านอาหารที่มีพื้นที่รูกำไปในเขตชลประทานไม่ส่งคืนนั้นไม่เข้าหลักเกณฑ์ ที่จะสามารถจัดให้เขาได้ โครงการลำตะคองจะต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป” (ศูนย์ข่าวนครราชสีมา , 2556)

ระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับร้านอาหารบริเวณริมอ่างเก็บน้ำลำตะคอง ประกอบด้วย การดำเนินการติดตั้งระบบรวมน้ำทิ้ง การติดตั้งบ่อกักน้ำสำหรับดักไขมัน การติดตั้งระบบบ่อเกรอะ ติดตั้งบ่อกรองไร้อากาศ (วัสดุทุดซับ) และระบบพื้นที่ชุ่มน้ำ สำหรับน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดจากระบบสุดท้ายแล้วจะ

นำไปใช้ประโยชน์ใหม่ รวมทั้งการนำน้ำไปรดสวนหย่อมในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 32 การถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียร่วมระหว่างกรองไร้อากาศและพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม

ภาพที่ 33 ต้นแบบระบบบำบัดน้ำเสียร่วมระหว่างดักไขมัน กรองไร้อากาศและพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม

4.4.3 บ้านหนองซอน เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา

ตำบลโคกกรวดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองนครราชสีมา ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมา ประมาณ 14 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 67.47 ตารางกิโลเมตร หรือ 42,168 ไร่ แยกเป็นเขตเทศบาลตำบลโคกกรวด 3.3 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด 64.17 ตารางกิโลเมตร **อาณาเขตตำบล** :ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลขามทะเลสอ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ ติดต่อกับห้วยดินดำ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบ้านใหม่ และตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยทั่วไปตำบลโคกกรวดมีลักษณะรูปร่างของพื้นที่เป็นแนวยาวลงมาบริเวณพื้นที่ทางตอนใต้ พื้นที่จะเป็นที่ราบสูงทางตอนกลาง บริเวณพื้นที่ทางทิศตะวันออกมีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญได้แก่ ลำตะคอง และลำห้วยต่าง ๆ เช่น ห้วยมะเกลือ ห้วยกุดน้ำใส นอกจากนี้ยังมีอ่างเก็บน้ำอ่างห้วยยาง ซึ่งมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในหมู่ที่ 11 บ้านหนองซอน ตำบลโคกกรวด บริเวณพื้นที่ทางทิศเหนือมีทางรถไฟและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ตัดขวาง 4 ช่องทาง บริเวณพื้นที่ทางตอนใต้บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ **บริบททั่วไปของบ้านนากลาง** หมู่ที่ 1 ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ 3,774 ตร.กม. หรือประมาณ 2,359.04 ไร่ อาณาเขตติดต่อทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านสลัดไธ ตำบลกุดจิก ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านนาใหญ่พัฒนา ตำบลนากลาง ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านนากลาง และบ้านนากลางสามัคคี ตำบลนากลางทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านนาใหญ่พัฒนา บ้านหนองบอน ตำบลนากลาง คณะทำงานจากนักวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร่วมกับภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาโครงการแก้ปัญหาน้ำท่วม ดังรายละเอียด ดังนี้

โครงการศึกษาแนวทางจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตเมืองอย่างมีส่วนร่วม ท้องที่อำเภอสูงเนิน และอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. ประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องดำเนินการโครงการ

จังหวัดนครราชสีมามีภูมิประเทศตั้งอยู่บริเวณตอนบนของลุ่มน้ำมูลที่เป็นลุ่มน้ำหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความลาดเทจากเทือกเขาพังเหยทำให้เกิดลำน้ำ “ลำตะคอง” ไหลลงสู่ตัวเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประชาชนตามเส้นทางของลำน้ำลำตะคองได้ใช้ประโยชน์ทั้งการอุปโภคและบริโภค จึงเป็นลำน้ำที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา แต่ในทางตรงข้ามหากมีปริมาณฝนตกจำนวนมากติดต่อกันและเป็นเหตุให้เกิดน้ำไหลสมทบลงสู่ลำน้ำลำตะคองมีปริมาณที่มากเกินไปเก็บกักไว้ใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ไหลป่าเข้าท่วมบ้านเรือน อาคารสถานที่ ถนน และเป็นอุปสรรคในการสัญจรคมนาคมของยานพาหนะต่างๆ ช่วงระยะเวลาหลายวัน ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการสุขภาพจิต จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขทุกวิถี ทั้งระยะสั้นเร่งด่วนและระยะยาวที่สามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืนโดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแบบบูรณาการและสามารถดำเนินการได้จริงจึงและเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับเชื่อถือจากประชาชน และเป็นกรณีศึกษาความล้มฤทธิ์ผลแนวทางแก้ไขปัญหาล้ำคองคลั่งกับความต้องการของประชาชนและขยายผลไปยังพื้นที่อย่างแท้จริงในพื้นที่แห่งอื่นๆอีกต่อไป

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

- 2.1) รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ
- 2.2) เครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข พื้นที่ภายหลังน้ำท่วม
- 2.3) ฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยตอนบนของลำนํ้าลำตะคอง

3. กลุ่มประชากรเป้าหมายหรือที่ได้รับประโยชน์

พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยของลำนํ้าลำตะคอง บริเวณที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในเขตตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา รวมพื้นที่ 4 ลุ่มน้ำย่อยดังกล่าว มีเนื้อที่ 211 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 141,875 ไร่

3.1 ลุ่มน้ำย่อยเหนืออ่างเก็บน้ำเอื้องพล (เดิม)

เป็นพื้นที่อยู่ในเขตของตำบลปรุใหญ่และตำบลสุรนารี บริเวณตอนบนของสนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ซึ่งเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์และส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน อยู่ท้องที่หมู่บ้านหนองปลู บ้านถนนหัก และบ้านมาบเอื้อง มีขอบเขตพื้นที่ประมาณ 15 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,375 ไร่

3.2 ลุ่มน้ำย่อยเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยยาง

ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่ในบริเวณของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี บางส่วนเป็น พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน และที่ดินกรรมสิทธิ์ บริเวณหมู่บ้านโป่งแมลงวัน บ้านหนองตะคอง บ้านโป่งดินสอ บ้านหนองสะแก บ้านโกรกเดือนห้า และบ้านมาบเอื้อง มีเนื้อที่บริเวณตอนบนของอ่างเก็บน้ำห้วยยาง ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 25,000 ไร่

3.3 ลุ่มน้ำย่อยห้วยตะคร้อ

ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม “นวนคร” ท้องที่บ้านห้วยตะคร้อ ตำบลโคกกรวด และบ้านนากลาง บ้านห้วยสระ ตำบลนากลางประกอบด้วยลำห้วยโลกคุณ และห้วยโลกขี้เหล็ก ไหลรวมมาเป็นห้วยตะคร้อ มีเนื้อที่ประมาณ 42 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 26,250 ไร่

3.4 ลุ่มน้ำย่อยห้วยยาง (บ้านนาใหญ่)

เป็นพื้นที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าสูงเนิน และที่ดินกรรมสิทธิ์ ที่มีอาณาเขตกว้างขวางมากในการรองรับน้ำฝน และมีความลาดชันเล็กน้อย ที่ลาดเทจากด้านทิศใต้ลงสู่ทิศเหนือ (ถนนมิตรภาพ) มีลำห้วยสายย่อยได้แก่ ห้วยวัด ห้วยสวนมัน ห้วยวังแวง ไหลลงสู่ห้วยสองคอน (พื้นที่บริเวณหมู่บ้านห้วยสระ บ้านนาใหญ่ บ้านวัด บ้านสองคอนเหนือ และบ้านไร่ครูขวง) ห้วยโลกจาน ไหลลงสู่ห้วยยาง และมารวมกันบริเวณบ้านหนองตะไค้ (พื้นที่อยู่บริเวณหมู่บ้านโลกจาน บ้านหนองม่วง บ้านดงขวาง บ้านหนองตาเที่ยงมด บ้านหินตั้ง บ้านหลักค้ำ บ้านโคกขาด บ้านสระเพลง บ้านสองคอนใต้ บ้านดอนกอก บ้านกุดขมิ้น บ้านหนองตะไค้ บ้านหนองบอน บ้านนากลาง) มีเนื้อที่ประมาณ 114 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 71,250 ไร่

4. กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม

4.1 โครงการ จำนวน 4 กิจกรรม งบประมาณ 5,000,000 บาท

- 1) การสำรวจจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์งบประมาณ 1,000,000 บาท

- 2) การศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย งบประมาณ 1,000,000 บาท
- 3) การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วม งบประมาณ 1,000,000 บาท
- 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเขตเมือง งบประมาณ 2,000,000 บาท

5. การใช้จ่ายงบประมาณโดยย่อ

5.1 โครงการ จำนวน 4 กิจกรรม งบประมาณ 5,000,000 บาท

5.1 การสำรวจจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์

เป็นการจัดทำแผนที่แสดงถึงพื้นที่ขอบเขตของแต่ละลุ่มน้ำย่อย ชุมชนต่างๆ การถือครองใช้ประโยชน์ที่ดิน ลำห้วย ทางน้ำ คลองระบายน้ำ เพื่อให้เห็นถึงสภาพของพื้นที่และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ

5.2 การวิเคราะห์และศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย

โดยตั้งสมมติฐานที่จะดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในเขตเมือง การจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (ผู้ได้รับผลกระทบน้ำท่วม)

5.3 การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วม

โดยจัดเวทีเสวนารับฟังความคิดเห็นจากชุมชนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย เพื่อกำหนดแผนงาน/กิจกรรม และการประเมินผลงานจากทุกภาคส่วน

5.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในเขตเมือง

เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ในการช่วยเฝ้าระวัง เตือนภัยและการป้องกันไม่ให้เกิดน้ำไหลบ่ารุนแรงและรวดเร็วที่จะทำให้เกิดน้ำท่วมได้

6. ความคุ้มค่าของโครงการ

แก้ไขปัญหา น้ำท่วมในเขตเมืองอย่างมีส่วนร่วม มีเป้าหมายในพื้นที่ตัวเมืองและชานเมืองของจังหวัดนครราชสีมา ที่เคยได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเป็นระยะเวลาติดต่อกันหลายวัน ทำให้สูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน

7. หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

8. ระยะเวลาดำเนินการ : 1 ปี ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 วงเงิน 5,000,000 บาท

แบบฟอร์มข้อมูลพื้นฐานโครงการของจังหวัด (ระดับกิจกรรมย่อย)(1 ชุด : 1 โครงการ)
โครงการศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตเมืองอย่างมีส่วนร่วม
ท้องที่อำเภอสูงเนิน และอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

งบประมาณ : 5,000,000 บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)

ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานดำเนินการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้รับผิดชอบ รศ.ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการชุมชน
 สถานที่ติดต่อ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

หมายเลขโทรศัพท์ 0818766746

(1) ที่มา

“ลำตะคอง” ไหลลงสู่ตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประชาชนตามเส้นทางของลำน้ำลำตะคองได้ใช้ประโยชน์ทั้งการอุปโภคและบริโภค จึงเป็นลำน้ำที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ในรอบปีที่ผ่านมาปริมาณฝนตกจำนวนมากติดต่อกันและเป็นเหตุให้เกิดน้ำไหลสมทบลงสู่ลำน้ำลำตะคองมีปริมาณที่มากเกินไปเก็บกักไว้ใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ไหลป่าเข้าท่วมบ้านเรือน อาคารสถานที่ ถนน และเป็นอุปสรรคในการสัญจรคมนาคมของยานพาหนะต่างๆ เป็นเวลาหลายวัน ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการสุขภาพจิต จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขทุกวิถี ทั้งระยะสั้นเร่งด่วนและระยะยาวที่สามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืนโดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแบบบูรณาการและสามารถดำเนินการได้จริงจึงและเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับเชื่อถือจากประชาชน และเป็นกรณีศึกษาความสำเร็จผลแนวทางแก้ไขปัญหาล้ำเลิศคล้องกับความต้องการของประชาชนและขยายผลไปยังพื้นที่อย่างแท้จริงในพื้นที่แห่งอื่นๆอีกต่อไป

(2) ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

(2.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1.1 เพื่อเป็นกรณีศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยขนาดเล็กตอนบนของลำน้ำลำตะคอง ที่ช่วยลดผลกระทบต่อการเกิดน้ำท่วมในเขตตัวเมือง

2.1.2 เพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่รองรับน้ำฝน ที่สามารถชะลอการไหลของน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

2.1.3 เพื่อเป็นการป้องกันและลดความรุนแรงการเกิดน้ำท่วมที่สร้างความเสียหายแก่ประชาชนในท้องที่อำเภอสูงเนิน และอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.1.4 เพื่อจัดทำแผนงานกิจกรรมตามความต้องการของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อลดผลกระทบและความเสียหายจากน้ำไหลป่าท่วมในเขตเมือง โดยบูรณาการทุกภาคส่วนได้ตามความต้องการของประชาชนอย่างบูรณาการ

2.1.5 เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเฝ้าระวังน้ำท่วมในเขตเมืองน้ำท่วมในเขตเมืองในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

2.1.6 เพื่อสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยตอนบนของลำน้ำลำตะคองประกอบในการจัดทำแผนงาน/กิจกรรมในการดำเนินงานโครงการฯ ได้อย่างถูกต้องตามสภาพพื้นที่จริง

(2.2) ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด กับประเด็นยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

☒ การอนุรักษ์ ป่ากัน และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

(2.3) ลักษณะโครงการ

☒ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.4) สถานภาพของโครงการ

☒ โครงการใหม่

(2.5) ประเภทของโครงการ

☒ พัฒนา

(2.6) ระยะเวลาดำเนินโครงการ 2 ปี เริ่มต้น ปี 2555 สิ้นสุดปี 2556

(2.7) สถานที่ดำเนินโครงการ อำเภอเมือง และอำเภอสว่างเนิน จังหวัดนครราชสีมา

(3) กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(3.1) กลุ่มเป้าหมาย

1. ท้องที่หมู่บ้านหนองปลู บ้านถนนหัก และบ้านมาบเอื้อง มีขอบเขตพื้นที่ประมาณ 15 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,375 ไร่

2. บริเวณหมู่บ้านโป่งแมลงวัน บ้านหนองตะคอง บ้านโป่งดินสอ บ้านหนองสะแก บ้านโกรกเดือนห้า และบ้านมาบเอื้อง มีเนื้อที่บริเวณตอนบนของอ่างเก็บน้ำห้วยยาง ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 25,000 ไร่

3. ท้องที่บ้านห้วยตะคร้อ ตำบลโคกกรวด และบ้านนากลาง บ้านหัวสระ ตำบลนากลางประกอบด้วยลำห้วยโสกคูณ และห้วยโสกชีเหล็ก ไหลรวมมาเป็นห้วยตะคร้อ มีเนื้อที่ประมาณ 42 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 26,250 ไร่

4. พื้นที่บริเวณหมู่บ้านหัวสระ บ้านนาใหญ่ บ้านวัด บ้านสองคอนเหนือ และบ้านไร่ครูขวง) บริเวณบ้านหนองตะไก่อ (พื้นที่อยู่บริเวณหมู่บ้านโสกจาน บ้านหนองม่วง บ้านดงขวาง บ้านหนองตาเชียงมุล บ้านหินตั้ง บ้านหลักค้ำ บ้านโคกขาด บ้านสระเพลง บ้านสองคอนใต้ บ้านดอนกอก บ้านกุดขมิ้น บ้านหนองตะไก่อ บ้านหนองบอน บ้านนากลาง) มีเนื้อที่ประมาณ 114 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 71,250 ไร่

(4) เป้าหมาย ผลลัพธ์ และผลกระทบโครงการ

(4.1) เป้าหมายโครงการ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ปี 2554 แผน (ผล)*	ปี 2555 แผน	ปี 2556 แผน	ปี 2557 แผน	ปี 2558 แผน
ตัวชี้วัดที่ 1				2,000,000		
ตัวชี้วัดที่ 2				2,000,000		
ตัวชี้วัดที่ 3				1,00,000		
ตัวชี้วัดที่ 4						

(4.2) ผลลัพธ์ : ได้แนวทางการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยขนาดเล็กตอนบนของลำน้ำลำตะคอง ที่ช่วยลดผลกระทบต่อการเกิดน้ำท่วมในเขตตัวเมือง

ได้เครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข พื้นที่ภายหลังน้ำท่วม

ได้ฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยตอนบนของลำน้ำลำตะคอง

(4.3) ผลกระทบ :

เชิงบวก : แก้ปัญหาภัยพิบัติ ความร่วมมือสามัคคี

เชิงลบ : -

(5) แนวทางการดำเนินงาน

ดำเนินการในพื้นที่ 4 ลุ่มน้ำย่อย บริเวณพื้นที่ที่มีผลกระทบที่ทำให้เกิดน้ำท่วมในตัวเมือง จังหวัดนครราชสีมา และชุมชนใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ดังนี้

5.1 พื้นที่ลุ่มน้ำย่อย 4 ลุ่มน้ำ (ตอนบนของลำน้ำลำตะคอง) ได้แก่

- 1) ลุ่มน้ำย่อยเหนืออ่างเก็บน้ำเถกิงพล (เดิม)
- 2) ลุ่มน้ำย่อยเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยยาง
- 3) ลุ่มน้ำย่อยห้วยตะคร้อ
- 4) ลุ่มน้ำย่อยห้วยยาง

5.2 ชุมชนที่ได้รับผลกระทบน้ำท่วม

- 1) ชุมชนการเคหะแห่งชาตินครราชสีมา
- 2) ชุมชนสามแยกปักธงชัย
- 3) ชุมชนในเขตเทศบาลนครราชสีมา ได้แก่
 - 3.1) ชุมชนตลาดสุรนคร
 - 3.2) ชุมชนโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

3.3) ชุมชนสนามกีฬากลางฯ

3.4) ชุมชน 30 กันยา

4) ชุมชนบ้านเก่า - บ้านเกาะ

5) ชุมชนตำบลหมื่นไวย

5.3 ชุมชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย 4 ลุ่มน้ำ

1) กลุ่มที่ 1 (บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำถกิงพลเดิม) ได้แก่ บ้านถนนหัก บ้านมาบเอื้อง หมู่บ้านรอบๆสนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ

2) กลุ่มที่ 2 (บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยยาง) ได้แก่ บ้านโกรกเดือนห้า บ้านมาบเอื้อง บ้านหนองบง บ้านหนองจาน บ้านยางใหญ่ บ้านหนองสังกา บ้านโป่งแมลงวัน บ้านโป่งดินสอ

3) กลุ่มที่ 3 (ห้วยตะคร้อ) ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ, บ้านห้วยตะคร้อ, นิคมอุตสาหกรรมนวนคร

4) กลุ่มที่ 4 (ห้วยยาง) ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร บ้านนากลาง ชุมชนการเคหะแห่งชาติ และบ้านหัวสระ บ้านนาใหญ่ บ้านหัววัด บ้านสองคอนเหนือ บ้านสองคอนใต้ บ้านไร่ครูช่วง บ้านหนองม่วงตะวันตก บ้านหนองตาเซียงพล บ้านหนองม่วง บ้านโสกจาน บ้านคอช้าง บ้านหลักคำ บ้านโคกชาติ บ้านสระเพลง บ้านดอนกอก บ้านหนองบอน บ้านบุตาต้อง ไหลลงสู่บ้านสลักได บ้านบุ บ้านขาบ บ้านโนนศาลา

(6) วิธีการดำเนินงาน ☐ จ้างเหมา

(7) วงเงินงบประมาณ

ปีงบประมาณ	เงินงบประมาณ	เงินนอกงบประมาณ	รวม
2554	-	-	-
2555	-	-	-
2556	5,000,000	-	5,000,000
2557	-	-	-
2558	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	5,000,000	-	5,000,000

(8) วงเงินของโครงการจำแนกตามงบรายจ่าย

รายการ	งบประมาณ	เงินนอกงบประมาณ
รวมทั้งสิ้น		
งบดำเนินงาน		
- ค่าตอบแทน	500,000	
- ค่าใช้สอย	2,000,000	
- ค่าวัสดุ	1,500,000	
- ค่าสาธารณูปโภค		
งบลงทุน		
- ค่าครุภัณฑ์		
- ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง		
งบเงินอุดหนุน	1,000,000	
งบรายจ่ายอื่น		

(9) ความพร้อมของโครงการ

(9.1) พื้นที่ดำเนินโครงการ

☒ ดำเนินการได้ทันที หมายถึง ได้ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่ดำเนินการ

หรือได้รับอนุญาตตามกฎหมาย และสามารถดำเนินการได้ทันที

(9.2) รูปแบบรายการ / แผนการปฏิบัติงาน

☒ มี และสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

(9.3) ความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ และเทคนิคการดำเนินการ

- บุคลากรมีประสบการณ์ - ทั้งหมด ☒
- เครื่องมือดำเนินการ มีพร้อมดำเนินการได้ทันที ☒
- เทคนิคในการบริหารจัดการ มีประสบการณ์สูง ☒

(9.4) ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

☒ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่พิจารณา

(9.5) รายงานการศึกษาความเหมาะสม

☒ ต้องทำรายงานการศึกษา

(9.6) ผลตอบแทน

☒ มีผลตอบแทนเศรษฐกิจ/สังคม IRR

(10) วิธีการบริหารจัดการหรือการดูแลบำรุงรักษา เมื่อโครงการแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบและเป็นแหล่งเรียนรู้

4.4.4 บ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา

การศึกษาการคัดกรองความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชาชนที่อาศัยใกล้เขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสำรวจและการสัมภาษณ์กับประชาชนที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 369 คน ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลของประชาชนและการศึกษาเชิงประ เติ้นต่าง ๆ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพสิ่งแวดล้อมในบ้าน และตอนที่ 3 ข้อมูลทางสุขภาพและระบบสาธารณสุข รายละเอียดผลการศึกษเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกผักภายใน ตำบลบ้านโพธิ์ บ้านวังหิน บ้านบุรมพานิช บ้านลองทอง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52 และ 48 ตามลำดับ กลุ่มอายุมากที่สุดคือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 56 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุ 46 - 55 ปี ร้อยละ 34 กลุ่มที่มีอายุ 36 - 45 ปี ร้อยละ 12 กลุ่มที่มีอายุ 15 - 25 ปี ร้อยละ 4 เกษตรกรส่วนใหญ่สมรส ร้อยละ 92 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 4 หย่าร้าง ร้อยละ 4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 92 รองลงมาคืออาชีพทำสวน ร้อยละ 22 และรับจ้าง ร้อยละ 4 เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 86 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ร้อยละ 12 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลามากกว่า 50 ปี ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 86 และย้ายมาอาศัย คิดเป็นร้อยละ 14 เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ทำการเกษตร ใช้ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 98 รองลงมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 30 ความถี่ของการใช้ปุ๋ยมากที่สุดคือ ใช้ 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมาคือ 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมาคือ 3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 8 รองลงมาคือ มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 6 และ 4 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 4 การซื้อปุ๋ยในการทำ การเกษตรของเกษตรกร พบว่า ซื้อปุ๋ยจากร้านค้าใกล้บ้านมาใช้มากที่สุด ร้อยละ 96 รองลงมาคือ ปุ๋ยอินทรีย์ที่ซื้อในหมู่บ้าน ร้อยละ 6 ปลูกข้าวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92 รองลงมา คือ หอม ร้อยละ 26 กระเทียมและ กระหล่ำเพ้ากัน ร้อยละ 4 เกษตรกรจ่ายค่าจ้างเพื่อเตรียมดินในแปลงปลูกมากที่สุด 957,700 บาท รองลงมา คือ ค่าปุ๋ย 579,620 บาท และค่าสารปราบศัตรูพืช 75,360 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ชนิดของสารปราบ ศัตรูพืชสารกำจัดวัชพืชมากที่สุด ร้อยละ 52 รองลงมาใช้สารกำจัดแมลง ร้อยละ 50 และสารเคมีกำจัดเชื้อรา ร้อยละ 8 ช่วงเวลาการใช้สารปราบศัตรูพืชมากที่สุด คือ ช่วงเย็น ร้อยละ 42 รองลงมาคือช่วงเช้า ร้อยละ 26 และช่วงกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 2 ระยะเวลาในการใช้สารปราบศัตรูพืชมากที่สุด คือ 1 ชั่วโมง ร้อยละ 30 รองลงมาคือ 2 ชั่วโมง ร้อยละ 26 มากกว่า 4 ชั่วโมง ร้อยละ 6 3 ชั่วโมง และ 4 ชั่วโมง เท่ากัน ร้อยละ 4 ความถี่ในการใช้สารปราบศัตรูพืชมากที่สุด คือ 1 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 36 รองลงมา คือ 2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 16 รองลงมาคือ 4 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 10 มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 8 และรองลงมา 3 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 2 การป้องกันการใช้สารปราบศัตรูพืชมากที่สุด คือ มีการแต่งกายมิดชิดป้องกันทุกส่วนของร่างกาย ร้อยละ 46 รองลงมา คือ มีการป้องกันบางส่วนของร่างกาย ร้อยละ 24 ลักษณะการฉีดพ่นสารปราบศัตรูพืชมากที่สุด คือ ฉีดเหนือลม ร้อยละ 66 รองลงมา คือ ฉีดใต้ลม ร้อยละ 4 ความรู้ในการใช้สารปราบศัตรูพืชมากที่สุดส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง ร้อยละ 62 รองลงมา คือ น้อย และมากเท่ากัน ร้อยละ 4 เกษตรกรได้รับความรู้ในการใช้สาร ปราบศัตรูพืชจากการอ่านฉลากมากที่สุด ร้อยละ 58 รองลงมา คือ คำแนะนำจากนักวิชาการเกษตร ร้อยละ 12 และ อื่นๆ ร้อยละ 2 แหล่งที่มาของสารปราบศัตรูพืชที่เกษตรกรซื้อมามากที่สุด คือ ร้านค้าทั่วไป ร้อยละ 50 รองลงมา คือ ร้านขายสารปราบศัตรูพืช ร้อยละ 20 เกษตรกรต้องการให้ตั้งศูนย์ในการให้ความรู้การใช้สาร ปราบศัตรูพืชมากที่สุด เป็นร้อยละ 78 รูปแบบของการจัดตั้งศูนย์ที่ต้องการมากที่สุด คือ แหล่งบริการ/ จำหน่ายปุ๋ย/จำหน่ายสารปราบศัตรูพืช ร้อยละ 40 รองลงมา คือ แหล่งให้ความรู้ ร้อยละ 26 และแหล่งสาธิต

ร้อยละ 14 สถานที่ตั้งศูนย์ที่เกษตรกรต้องการให้ตั้งมากที่สุดในแหล่งสถานที่สาธารณประโยชน์ ร้อยละ 72 รองลงมาตั้งในพื้นที่ของเกษตรกร ร้อยละ 2

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดดำเนินงานโครงการความร่วมมือการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เพื่อพัฒนาชุมชนให้ปลูกพืชที่ปลอดภัยจากสารเคมีให้เป็นต้นแบบการทำเกษตรกรรมผสมผสานที่สามารถนำความรู้และวิธีการมาขยายความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ โดยมีวิทยากรมาบรรยายเรื่อง สารพิษตกค้างจากการทำการเกษตร และได้จัดกิจกรรม “โรงเรียนเกษตรกร” ในวันที่ 6 มิถุนายน 2556 ณ บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 34 โครงการความร่วมมือการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

“โรงเรียนเกษตรกร: เรื่อง การจัดการศัตรูพืชจากการทำเกษตรกรรมในท้องถิ่นเพื่อความปลอดภัย”

ด้วยศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดดำเนินงานโครงการความร่วมมือการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เพื่อพัฒนาชุมชนให้ปลูกพืชที่ปลอดภัยจากสารเคมีให้เป็นต้นแบบการทำเกษตรกรรมผสมผสานที่สามารถนำความรู้และวิธีการมาขยายความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ จึงได้เปิดโรงเรียนเกษตรกรเพื่อการเรียนรู้การปลูกพืช และการสาธิตการปลูกพืชโดยไม่ใช้สารเคมี ก่อนที่จะลงแปลงปลูก โดยมีวิทยากรมาบรรยายเรื่อง การจัดการศัตรูพืชจากการทำเกษตรกรรมในท้องถิ่นเพื่อความปลอดภัยและได้จัดกิจกรรม “โรงเรียนเกษตรกร” ในวันที่ 7 สิงหาคม 2556 ณ ศาลารวมน้ำใจ บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นำโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส ดร.ธาทิพย์ รัตนะ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา โดยมีกิจที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยจะมีนักวิชาการเรียนการเกษตรไปให้ความรู้และลงมือปฏิบัติจริงตามที่กำหนดแปลงสาธิตไว้

ภาพที่ 35 โครงการอบรมการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

ในวันที่ 10 สิงหาคม 2556 ณ ศาลารวมน้ำใจ บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัด นครราชสีมา โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา โดยกิจกรรมเน้นให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยจะมีนักวิชาการเรียนการเกษตรไปให้ความรู้และลงมือปฏิบัติจริงตามที่กำหนด แปลงสาธิตไว้เพื่อที่จะเป็นอาชีพที่ยั่งยืนของเกษตรกร และปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกร ปลอดภัย ต่อสิ่งมีชีวิตและแหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียง

ภาพที่ 36 โรงเรียนเกษตรกร ผัก ตามหลักการบริหารจัดการศัตรูพืชเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

ในวันที่ 15 สิงหาคม 2556 ณ ศาลารวมน้ำใจ บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมืองนครราชสีมา คณะผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา กิจกรรมนี้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยจะมีนักวิชาการเรียน การเกษตรไปให้ความรู้และลงมือปฏิบัติจริงตามที่กำหนดแปลงสาธิตไว้แล้วสังเกตแปลงปฏิบัติแต่ละแปลงเพื่อ เก็บข้อมูล

ภาพที่ 37 กิจกรรมการเปิดเรียนของกลุ่มเกษตรกรบ้านวังหิน “โรงเรียนเกษตรกร ผัก”

ในวันที่ 23 สิงหาคม 2556 ณ ศาลารวมน้ำใจ บ้านวังหิน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัด นครราชสีมา นำโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส นักวิจัย และนักศึกษา โดยที่กิจกรรมนี้เน้นให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยจะมีนักวิชาการเรียนการเกษตรไปให้ความรู้และลงมือปฏิบัติจริงตามที่กำหนด แปลงสาธิตไว้แล้วสังเกตแปลงปฏิบัติแต่ละแปลงเพื่อเก็บข้อมูล

ภาพที่ 39 ประชุม ปรีกษา หรือ อบท. และแกนนำภาคประชาชนจากผลการวิจัย

จากการประเมินผลกระทบสุขภาพชุมชนรอบเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมาของตัวแทนชุมชน จำนวน 27 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้อำนวยการโรงเรียน และ อสม. ได้แสดงความคิดเห็นในการป้องกันแก้ไขปัญหจากมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ดังนี้

1. ปัจจัยกำหนดสุขภาพ

1.1 สิ่งแวดล้อมกายภาพ

- 1.1.1 ฝุ่นละออง
- 1.1.2 ควันทิ้งจากปล่องโรงงาน
- 1.1.3 กลิ่น
- 1.1.4 น้ำเสียจากโรงงาน
- 1.1.5 เสียงเครื่องจักร

1.2 ด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต

1.3 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจ้างงาน การสร้างรายได้

2. สิ่งคุกคามสุขภาพ

2.1 สิ่งคุกคามทางกายภาพ ได้แก่ เสียง ฝุ่น

2.2 สิ่งคุกคามทางเคมี ได้แก่ โลหะหนัก สารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) การผลิต ขนส่ง และการจัดเก็บวัตถุดิบอันตราย เป็นต้น

2.3 สิ่งคุกคามทางชีวภาพ ได้แก่ แบคทีเรีย ไวรัส เป็นต้น

2.4 สิ่งคุกคามทางการเกษตร ได้แก่ การยกของหนัก ลักษณะท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.5 สิ่งคุกคามต่อจิตใจ ได้แก่ ความเครียด ความกังวล ความรำคาญ

2.6 สิ่งคุกคามทางสังคม ได้แก่ การขาดความสัมพันธ์ทางสังคมหรือชุมชน

3.. กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ

3.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบเขตอุตสาหกรรม

3.2 คนงานรวมถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพอยู่โดยรอบเขตอุตสาหกรรม

3.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

4.. ผลกระทบต่อสุขภาพ

4.1 โรคระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนัง อาการผิดปกติทางด้านระบบหมุนเวียนโลหิตอาการ
คอแห้ง แสบคอ หายใจลำบาก แน่นหน้าอก

4.2 การบาดเจ็บจากการทำงานได้รับอันตรายจากเครื่องจักร

4.3 การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่ออาชีพ การจ้างงาน และสภาพการทำงานใน ท้องถิ่น

4.4 การเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ ทรัพยากร

4.5 การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน มีการอพยพของ
ประชาชนและแรงงาน

5.. มาตรการ/ข้อเสนอแนะ

5.1 มลพิษทางอากาศ

5.1.1 จัดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพของอากาศในบริเวณเขตอุตสาหกรรม เพื่อตรวจวัด
คุณภาพของอากาศ และหาทางแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

5.1.2 ตรวจวัดความเข้มข้นของสารมลพิษในพื้นที่ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป

5.1.3 ตรวจสอบ เพื่อกระตุ้นให้โรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา
มลพิษโดยใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืน

5.1.4 บริเวณชุมชนและบ้านเรือนให้ทำการปลูกต้นไม้ยืนต้นโตเร็ว เพื่อกรองฝุ่นละออง

5.1.5 เผยแพร่ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เป็น
ปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่
เกิดขึ้นร่วมกัน

5.2 น้ำเสีย

5.2.1 ตรวจสอบ กระบวนการกำจัดน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม อย่างสม่ำเสมอ เช่น
การจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งน้ำลงแหล่งน้ำ และใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษผู้ฝ่าฝืน

5.2.2 ใช้มาตรการทางภาษี หรือเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากผู้ประกอบการภาคธุรกิจ
บริการหรือภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำทิ้งน้ำเสียลงตามแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อนำเงินมาใช้ป้องกันและแก้ไข
ต่อไป

5.2.3 จัดให้มีโครงการอนุรักษ์ลำน้ำ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของน้ำในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
ดำเนินการป้องกันและแก้ไขไม่ให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย

5.3 มลพิษทางเสียง

5.3.1-ตรวจสอบกระตุ้นให้เจ้าของกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ทาวิธีลดความดังของเสียง
จากการทำงานของเครื่องจักรกล

5.3.2 ให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้หลีกเลี่ยงการทำงานในสถานที่ที่มีเสียงดังติดต่อกัน
เป็นเวลานาน ๆ

5.4 การส่งเสริมสุขภาพ

จัดทำระบบเฝ้าระวังสุขภาพโดยแบ่งเป็นการเฝ้าระวังเชิงรับ และการเฝ้าระวังเชิงรุก

การเฝ้าระวังเชิงรับ ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากสถานพยาบาล สถิติผู้ป่วย

การเฝ้าระวังเชิงรุก ได้แก่ การออกสำรวจหรือเก็บข้อมูลอาการที่เกี่ยวข้องกับการได้รับ
ผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมของประชากรกลุ่มเสี่ยง คือ

ระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ คัดจมูก แสบจมูก เลือดกำเดาไหล แสบคอ เสียงแหบ ไอ
แห้งๆ ไอมีเสมหะ หายใจลำบาก และหายใจมีเสียงหวีด

ระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่ เหนื่อยง่าย เหนื่อยง่าย หัวใจ และชีพจร (หัวใจ)เต้นเร็ว

ระบบผิวหนัง ได้แก่ คันตามร่างกาย และมีผื่นแดงตามร่างกาย

สร้างระบบติดตามและเฝ้าระวังด้วยระบบออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีสื่อสารช่องทางอินเทอร์เน็ต
ไลน์ ในโทรศัพท์มือถือ ผ่านเครือข่าย อสม. อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และสภาองค์กรชุมชน เป็นต้น

4.5 พื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร

4.5.1 กรณีโรงเรียนวัดสระจรเข้ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา ประเด็นพื้นที่ดินเค็ม

บ้านสระจรเข้ หมู่ที่ 4 ตำบลสระจรเข้มีสระน้ำเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ในฤดูแล้ง มักขาดแคลนน้ำ ทำให้น้ำในสระแห้งขอด ชาวบ้านจึงร่วมมือกันพัฒนาสระน้ำโดยการขุดดินในสระน้ำดังกล่าว ขณะกำลังขุดลึกได้ประมาณ 50 ซม. ได้พบหินซึ่งมีรูปร่างคล้ายจรเข้ และชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นจรเข้ และชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นจรเข้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นเหตุให้น้ำในสระไม่เคยแห้งอีกเลย จนถึงปัจจุบันนี้ และอีกไม่นานสระเข้หินก็ได้สูญหายจากหมู่บ้านไปโดยไม่มีใครพบเห็นอีกเลย จนทุกวันนี้ ตั้งแต่นั้น ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "สระจรเข้" จนถึงทุกวันนี้ บ้านสระจรเข้ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับบ้านดอนตะหนินน้อย ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านดอนเขาเซ ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านโนนโบสถ์ ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านบุ อาชีพส่วนใหญ่ ทำนา **สภาพทั่วไปของตำบล :** ตำบลสระจรเข้ มีพื้นที่ประมาณ 83.78 ตร.กม. หรือประมาณ 52,363 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย และดินเค็ม **อาณาเขตตำบล :** ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองบัวละคร อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลดำนนอก อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวนประชากรในเขต อบต. 5,906 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,358 หลังคาเรือนคณะกรรมการของศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ลงพื้นที่ ณ โรงเรียนบ้านสระจรเข้ ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประชุมโครงการส่งเสริมสถาบัน อุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประเด็นเรื่อง ดิน น้ำ ป่า ซึ่งกล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ โดยโครงการหลักที่ทำร่วมกัน คือ พัฒนาศักยภาพจิตอาสาแกนนำวิจัยที่ทำในพื้นที่อำเภอนิไทย เป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำลำเชียงไกรมีการศึกษาเรื่องดินเค็ม ไม่กลายเป็นหิน การศึกษาพิเศษ ซึ่งศูนย์ศึกษาและพัฒนาได้เขียนโครงการขอทุนจากทางมหาวิทยาลัยทั้งหมด 7 โครงการ โดยเป้าหมายที่มีประชุมในพื้นที่ของคณะทำงาน คือ 1. การจัดทำหลักสูตร 2. การถอดบทเรียน 3. โรงเรียนต้นแบบ และเชิญชวนครูในพื้นที่ทำผลงานวิชาการทั้งด้านกายภาพภูมิศาสตร์ บริบทของพื้นที่ศึกษาและทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเน้นด้านการจัดการลดความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ซึ่งพื้นที่ศึกษาลุ่มน้ำลำเชียงไกรจะเป็นตัวแทนในเรื่องดินเค็มการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะกำหนดตัวแทนในแต่ละชุมชนร่วมประชุมปรึกษาหารือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมด้วยอาสาสมัครบัณฑิตอาสา โดยคัดเลือกตัวแทนนักศึกษาที่ทำกิจกรรมจากทุกคณะให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวร่วมกับชุมชน และศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการดำเนินงาน ทั้งนี้การศึกษาประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำลำเชียงไกร ซึ่งเป็นปัญหาด้านดินเค็ม ดร.ปฐมเกียรติ ไชยคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระจรเข้ ได้เสนอแนวคิดในการศึกษาของพื้นที่ คือ ให้มีการศึกษาบริบทของพื้นที่ดินเค็ม การวัดประเมินผล ศึกษาตั้งแต่บริเวณต้นน้ำลำเชียงไกร คือ บ้านวังสมบูรณ์ บ้านมาบกราด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่รอบ ๆ โดยการทำสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งจะทำการศึกษาในบริเวณพื้นที่ของตนเองก่อน เพื่อที่จะได้ทราบว่า จะศึกษาไปในทิศทางใด และทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชนสำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาในพื้นที่ และจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ลุ่มน้ำลำเชียงไกร เป้าหมายการดำเนินการจะทำการนำร่องก่อน 5 โรงเรียนใน

พื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อเป็นต้นแบบต่อไป ในการแก้ไขปัญหา ป้องกัน และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินเค็ม ให้สามารถนำที่ดิน มาใช้ทำประโยชน์ได้ในอนาคต

ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งโดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบ AIC ในการ สร้างเครือข่ายจะทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือด้วย ความสมัครใจ และทำให้เชื่อมโยงคนที่มีรูปแบบแตกต่างกันมีวิธีการทำงานและภูมิหลังต่างกันเข้าด้วยกันอย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้นนำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ทุกฝ่าย โดยในการ ดำเนินงานสร้างชุมชนในการเรียนรู้ไม่เฉพาะจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงชุมชนและชุมชนด้วยกัน เพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางพาณิชย์ กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติเท่านั้น ยังรวมถึงการเชื่อมโยงหน่วยงานวิชาการเข้ากับชุมชน และเชื่อมโยงเครือข่ายทางวิชาการที่อยู่ใน สาขาวิชาการต่างกันเข้ากันด้วยให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสมบูรณ์ของ การพัฒนาชุมชนด้วย

ภาพที่ 40 การประชุมของคณะกรรมการร่วมกับอาจารย์
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และศึกษานิเทศก์

ภาพที่ 41 การสนทนาเรื่องปัญหาพื้นที่ดินเค็มในกลุ่มน้ำลำเชียงไกร

ภาพที่ 42 โรงเรียนสระจรเข้ ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
มีพื้นที่ประมาณ 31 ไร่ซึ่งจะนำมาทำประโยชน์เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาด้านการพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม

ภาพที่ 43 นักเรียนโรงเรียนวัดสระจรเข้ กำลังทำกิจกรรมลงพื้นที่
เพื่อการจัดการแก้ปัญหาดินเค็ม และฟื้นฟูดินเค็มตามแนวพระราชดำริ

4.5.2 ชุมชนคอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภเทพารักษ์

เดิมตำบลหนองแวงขึ้นอยู่กับการปกครองของ อำเภอด่านขุนทด ต่อมาปี พ.ศ.2538 อำเภเทพารักษ์ ได้แยกพื้นที่การปกครองจาก อำเภอด่านขุนทด และตำบลหนองแวง ได้ขึ้นอยู่กับการ ปกครองของ อำเภเทพารักษ์ มีหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 22 หมู่บ้าน บ้านวังสมบูรณ์ หมู่ที่ 18 มีอาณาเขตติดต่อทิศเหนือติดต่อกับบ้านโนนเต็ง ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านใหม่เจริญธรรม ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านวังทรายทอง ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านชัยยาง **สภาพทั่วไปของตำบล** :พื้นที่ ตำบลหนองแวง ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงลาดชัน ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 240 - 390 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารเชิงไกรตอนบน และมีน้ำไหลผ่านตลอดปี **อาณาเขตตำบล** :ทิศเหนือ จรด ตำบลบึงปรือ และตำบลสำนักตะคร้อ กิ่งอำเภเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ จรด ตำบลห้วยบง และตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก จรด ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก จรด อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี จำนวนประชากรในเขต อบต. 8,491 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,111 หลังคาเรือน **ข้อมูลอาชีพของตำบล** :อาชีพหลัก ทำสวน/ทำไร่ อาชีพเสริม รับจ้าง

4.5.3 ชุมชนบ้านนารายณ์/สำโรง หมู่ที่ 1 ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย

บ้านนารายณ์ หมู่ที่ 1 ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ 1,924 ตร.กม. หรือประมาณ 1,202.34 ไร่ ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านโคกตะแบง ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านตะคร้อ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านโพธิ์ และบ้านตะคร้อ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านนารายณ์เหนือ และบ้านตูม อาชีพส่วนใหญ่ ทำนา บริบททั่วไปของตำบลสำโรง เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนนไทย มีจำนวน หมู่บ้านทั้งสิ้น 17 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านนารายณ์ หมู่ 2 บ้านสำโรง หมู่ 3 บ้านสระพัง หมู่ 4 บ้าน ดอนจัว หมู่ 5 บ้านแปรง หมู่ 6 บ้านหนองอุโลก หมู่ 7 บ้านตะคร้อ หมู่ 8 บ้านทรงธรรม หมู่ 9 บ้านหนองกรด หมู่ 10 บ้านหนองประดู่ หมู่ 11 บ้านโพธิ์ หมู่ 12 บ้านดอนชีเหล็ก หมู่ 13 บ้านตูม หมู่ 14 บ้านโคกตะแบง หมู่ 15 บ้านนารายณ์เหนือ หมู่ 16 บ้านมอดินแดง หมู่ 17 บ้านโคกมงคล **สภาพทั่วไปของตำบล** : สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีคลองลำเชิงไกรไหลผ่าน ดินเป็นดินเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบอาศัยน้ำฝน ในฤดูแล้งจะขาดน้ำและน้ำในลำห้วยจะเค็มมาก **อาณาเขตตำบล** :ทิศเหนือ ติดต่อ ต.โนนไทย อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา ทิศใต้ ติดต่อ ต.พุดซา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดต่อ ต.กำปัง อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดต่อ ต.คางพลู อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา จำนวนประชากรในเขต อบต. 7,409 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,724 หลังคาเรือน อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ค้าขาย เลี้ยงสัตว์

4.5.4 ชุมชนบ้านทองหลาง ตำบลโพ้นทะเล อำเภพระทองคำ

ชุมชนบ้านทองหลาง เป็นพื้นที่แยกมาจากอำเภอนนไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำนาเกลือ และเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มแกนนำที่ต่อต้านกิจการนาเกลือ ชุมชนเกิดความหวาดระแวงผลกระทบที่ทำให้เกิดความเสียหายของภาคเกษตรกรรม การฟ้องร้องในชั้นศาลนำไปสู่การไกล่เกลี่ยด้วยแผนพัฒนา พื้นฟูดินเค็ม นักวิชาการที่เกี่ยวข้องพร้อมด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนสถานประกอบการ ผู้ได้รับผลกระทบจากกิจการนาเกลือได้ร่วมลงพื้นที่เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันทุกภาคส่วน

ภาพที่ 44 การจัดกิจกรรมแผนฟื้นฟูดินเค็มและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน

(ร่าง)

**แผนงาน โครงการ และกิจกรรม การป้องกันการแก้ไขปัญหาดินเค็มที่เกษตรกรรม
ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่กระจายดินเค็มอำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา**

(ความร่วมมือภาคประชาชน: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยขอนแก่น สภานายความแห่ง
ประเทศไทย และสภาองค์กรชุมชนตำบล)

.....

1. โครงการติดตามเฝ้าระวัง และป้องกันการแพร่กระจายดินเค็ม
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมทาง
กายภาพ ได้แก่ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ความลาดชัน แหล่งน้ำผิวดิน ทิศทางการไหล
ของน้ำผิวดินธรณีวิทยา ชั้นน้ำบาดาล ทิศทางการไหลของน้ำบาดาล
 - 1.2 ศึกษาความเค็มของดิน ความเค็มของน้ำ (ผิวดิน และใต้ดิน) ทั้งแนวตั้ง และแนวนอนอย่าง
ต่อเนื่อง
 - 1.3 สร้างแหล่งน้ำผิวดินเป็นบ่อสังเกตการณ์ อย่างน้อย 3 บ่อ อย่างต่อเนื่อง
 - 1.4 สำรวจและจัดทำบ่อบาดาลและบ่อน้ำตื้นพื้นที่ใกล้เคียงสำหรับใช้เป็นบ่อสังเกตการณ์ อย่าง
ต่อเนื่อง
 - 1.5 มอบหมายนักวิชาการและประชาชนร่วมสังเกตการณ์ต่อเนื่อง
2. โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่เกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่กระจายดินเค็ม
 - 2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านโครงสร้างของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
 - 2.2 ศึกษาออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ทำเกษตร
 - 2.3 จัดหาพืชที่เหมาะสมในการเพาะปลูกตามระดับความเค็มและสภาพแวดล้อม
 - 2.4 จัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินได้แก่ วัสดุปรับปรุงดินเค็ม
ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสด เป็นต้น
3. โครงการพัฒนารูปแบบ และจัดตั้งหน่วยเรียนรู้ฟื้นฟูดินเค็มชุมชน
 - 3.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และถอดบทเรียนภูมิโนเวต และวิถีชีวิตชุมชน
 - 3.2 ศึกษาประวัติการต่อสู้และเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชน การสร้างภาคีเครือข่าย
 - 3.3 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน
 - 3.4 จัดตั้งหน่วยนิติธรรมชุมชน
 - 4.5.5 ชุมชนบ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองนครราชสีมา

บ้านลำโพง หมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ 3.558 ตร.
กม. หรือประมาณ 2,223.86 ไร่ อาณาเขตติดต่อทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านลำโพงใต้ ตำบลพุดซา บ้านมะม่วง
พัฒนา ตำบลโคกสูงทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านฝ้าย ตำบลหนองกระทุ่ม บ้านหนองออก ตำบลจอหอทิศตะวันออก
ติดต่อกับ บ้านหัวสระ บ้านมะม่วงพัฒนา ตำบลโคกสูงทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านหนองยารักษ์เหนือ ตำบลพุด
ซาตำบลพุดซา เดิมขึ้นอยู่กับปกครองตำบลพุดซา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2460 ได้แยกเป็นตำบลพุดซา มี
ทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านมะเดื่อ หมู่ 2 บ้านพุดซา หมู่ 3 บ้านพุดซาริมบึง หมู่ 4 บ้านดอนกระทิง
หมู่ 5 บ้านบุกระถิ่น หมู่ 6 บ้านกล้วย หมู่ 7 บ้านตะโก หมู่ 8 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 9 บ้านสระโพธิ์ หมู่ 10 บ้าน
ศิระช้าง หมู่ 11 บ้านเขว้า หมู่ 12 บ้านหนองยารักษ์ หมู่ 13 บ้านลำโพงหมู่ 14 บ้านน้อย หมู่ 15 บ้านละลม
เหนือ หมู่ 16 บ้านดอนพัฒนา หมู่ 17 บ้านหนองยารักษ์เหนือหมู่ 18 บ้านลำโพงใต้

สภาพทั่วไปของตำบล :มีเนื้อที่ทั้งหมด 39.64 ตร.กม. หรือประมาณ 24,662 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น
ที่ราบลุ่มและที่ดอน **อาณาเขตตำบล :**ทิศเหนือ ติดกับ ต.กำปิง อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา ทิศใต้ ติดกับ ต.

ปรุใหญ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดกับ ต.โคกสูง ต.หมื่นไวย อ.เมือง จ.นครราชสีมา ทิศตะวันตก ติดกับ ต.พลกรัง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ประชากรในเขต อบต. 7,298 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,727 หลังคาเรือน อาชีพหลัก ทำนา รับจ้าง

การเข้าร่วมอบรมโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการแก้ปัญหาและใช้ประโยชน์จากดินเค็มของจังหวัดนครราชสีมา วันที่ 27 และ 31 พฤษภาคม 2554

ภาพที่ 46 การบรรยายให้ความรู้ด้านดินเค็ม (หมอดินเค็ม)

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2555). รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้านทั่วประเทศ และรายจังหวัด ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2555. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://stat.dopa.go.th/xstat/pop55_1.html [15 มกราคม 2556].
- ณภัทร น้อยน้ำใส. 2548. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันของชุมชน : มิติกรณีลัดข้อพิพาท โดยสันติวิธี. ราชพฤกษ์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม 2548, หน้า 43 - 44.
- ประเวศ วะสี. 2550. การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรีน.
- พิทยา บวรวัฒนา. 2546. ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา. 2555. รายงานฐานข้อมูลปัญหาจังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. จังหวัดนครราชสีมา
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). 2550. สภาองค์กรชุมชน:รวมพลังสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ใน เอกสารประกอบงานมหกรรมวิถีพลังไท 2. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
- สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร. 2555. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.haii.or.th/wiki/index.php/?> สภาภูมิประเทศกลุ่มลุ่มน้ำมูล (วันสืบค้น : 31 ธันวาคม 2555)
- สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2556. แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2556 – 2559.
- วันชัย วัฒนศัพท์. 2547. ความขัดแย้ง : พลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. ขอนแก่น :โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- Grzybowski, A. and Owen, S. 1999. Southeast Asia Regional Forum and Good Governance and Conflict Management in Proceeding Southeast Asia Regional Forum on Peaceful Conflict management and Good Governance hosted by the Institute for Dispute Resolution, Khon Kaen University, Thailand Sept 17 – 20, p.151-155
- O’Leary, R. and Lisa, B.B. 2003. The Promise and Performanced of Environmental Conflict Resolution. Washington, DC: Resources for the Future Press
- Robinson West, J. 2007. Natural Resources, Conflict, and Conflict Resolution. United States Institute of Peace, Washington, DC: Resources for the Future Press
- Tyler, S.R.2006. Policy Implications of Natural Resource Conflict Management. <http://www.idrc.ca/>
- Warner, M. 2000. Conflict Management in Community-Based Natural Resources Projects: Experiences from Fiji and Papua New Guinea. Overseas Development Institute, London
- Wilmot, W.W., J.L. Hockers. (1997). Interpersonal Conflict. McGraw Hill, 5 ed.th P.6 – 8

ภาคผนวก ก.

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ.2556 – 2559 ตาม
เทคนิควิธี TOWS Matrix

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ.2556 – 2559 ตามเทคนิควิธี TOWS Matrix

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)	เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ (KPI)	ข้อมูลพื้นฐาน			ค่าเป้าหมายปี					ผลงานสะสม
			54	55	56	57	58	59	60	61	
การปฏิรูประบบวิจัยให้มีประสิทธิภาพ สู่การยอมรับมาตรฐานสากล											
	3.1 เพื่อจัดทำแผน แม่บทงานวิจัยของ มหาวิทยาลัย	3.1.1 มีแผนแม่บทพทงงานวิจัยของ มหาวิทยาลัย 3.1.2 ร้อยละความสำเร็จของการ ดำเนินงานตามแผนแม่บท				มี					มี
	3.2 เพื่อส่งเสริมให้ อาจารย์มีผลงานวิจัย มากขึ้น	3.2.1 อัตราส่วนอาจารย์ต่อ ผลงานวิจัย 3.2.2 จำนวนงานวิจัยที่มีการบูรณา การกับการเรียนการสอนและการ บริการวิชาการ 3.2.3 ร้อยละของงานวิจัยที่เพื่อ พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของ จังหวัดนครราชสีมา ด้านอาหาร ผ้า และการท่องเที่ยวต่อจำนวน งานวิจัยทั้งหมด		4:1			3:1	2:1	2:1	1:1	1:1
						5	6	6	6	6	29
				21.7		25	25	25	25	25	25

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)	เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ (KPI)	ข้อมูลพื้นฐาน			ค่าเป้าหมายปี					ผลงาน สะสม
			54	55	56	57	58	59	60	61	
	3.3 เพื่อส่งเสริมให้มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น	3.3.1 ร้อยละผลงานวิจัยที่นำไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่อจำนวนอาจารย์ประจำสายวิทยาศาสตร์		27		14	16	18	20	20	20
		3.3.2 ร้อยละผลงานวิจัยที่นำไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่อจำนวนอาจารย์ประจำสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ		0		5	6	7	8	9	10
		3.3.3 ร้อยละผลงานวิจัยที่นำไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่อจำนวนอาจารย์ประจำสายสังคมศาสตร์		9.5		9	10	10	10	10	10
		3.3.5 ร้อยละของงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์		5.88		10	15	20	20	20	20
	3.4 เพื่อสร้างเครือข่ายงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ	3.4.1 จำนวนงานวิจัยที่มีการทำร่วมกับเครือข่ายในประเทศ				5	6	6	6	6	29
		3.4.2 จำนวนงานวิจัยที่มีการทำร่วมกับเครือข่ายต่างประเทศ				3	3	3	3	3	15
	3.5 เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย	3.5.1 มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย					มี				มี
		3.5.2 มีวารสารงานวิจัยออนไลน์ (e-Journal)					มี				มี

[illegible]

กลยุทธ์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัดระดับแผนงาน/โครงการ	57	58	59	60	61	สะสม	Owner	Supporter
3.2.1.3 แสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนงานวิจัย	โครงการวิจัยและพัฒนาโคราช Contact funding จากผู้ใช้ประโยชน์	จำนวนเงินวิจัย (บาท)	10 ล้าน	12 ล้าน	14 ล้าน	16 ล้าน	18 ล้าน	70 ล้าน		
	โครงการส่งเสริมการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนภายนอก	จำนวนเงินทุนวิจัยที่ได้รับ (บาท)	10 ล้าน	12 ล้าน	14 ล้าน	16 ล้าน	18 ล้าน	70 ล้าน		
3.2.3.1 สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาต่อ ยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด นครราชสีมา ด้านอาหาร ผ้า และการท่องเที่ยว	โครงการส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด นครราชสีมา ด้านอาหาร ผ้า และการท่องเที่ยว	ร้อยละของงานวิจัยงานเพื่อพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของ จังหวัดนครราชสีมา ด้านอาหาร ผ้า และการท่องเที่ยวต่อจำนวนงานวิจัยทั้งหมด	20	20	20	20	20	20		
3.3.1.1 ส่งเสริมศักยภาพด้านการเขียนบทความวิจัย	โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่	จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่	16	18	20	20	20	94		
	โครงการประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ	จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ของอาจารย์	15	15	15	15	15	75		
		จำนวนบทความวิจัยของบุคลากรภายนอกที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่	10	10	10	10	10	50		
	โครงการสร้างแรงจูงใจ (เงินรางวัล)	จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่	10	10	10	10	10	50		
	โครงการที่วิจัยหนึ่งบทความ	จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่	30	30	30	30	30	150		
3.3.1.2 สร้างงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์	โครงการจากห้องสู่ห้างสรรพสินค้า	ร้อยละของงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ต่องานวิจัยทั้งหมด	5	10	15	20	20	20		
3.4.1.1 สร้างเครือข่ายงานวิจัยกับหน่วยงานในประเทศ	โครงการวิจัยร่วมกับเครือข่ายในประเทศ	จำนวนงานวิจัยที่มีการทำร่วมกับเครือข่ายในประเทศ	5	6	6	6	6	29		

กลยุทธ์	แผนงาน/โครงการ	ตัวชี้วัดระดับแผนงาน/โครงการ	57	58	59	60	61	สะสม	Owner	Supporter
3.4.1.2 สร้างเครือข่ายงานวิจัยกับหน่วยงานต่างประเทศ	โครงการวิจัยร่วมกับเครือข่ายต่างประเทศ	จำนวนงานวิจัยที่มีการทำร่วมกับเครือข่ายต่างประเทศ	3	3	3	3	3	15		
3.4.1.3 สร้างเครือข่ายงานวิจัยกับปราชญ์ชาวบ้าน	โครงการนักวิจัยพบปราชญ์ชาวบ้าน	จำนวนงานวิจัยที่ได้องค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน	1	1	1	1	1	5		
3.5.1 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย	โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัย	มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย		มี						
		ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ		≥ 3.51	≥ 3.8	≥ 4	≥ 4.2			
	โครงการจัดทำวารสารวิจัยออนไลน์สองภาษา (e-journal)	จำนวนบทความวิจัยที่เผยแพร่ใน e-journal		≥ 20	≥ 20	≥ 20	≥ 20	80		
		จำนวนผู้เข้าชม e-journal		> 500	> 600	> 700	> 800	2600		
		ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ e-journal		≥ 3.51	≥ 3.8	≥ 4	≥ 4.2			

ภาคผนวก ข.

แผนปฏิบัติการโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความ
ขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**แผนปฏิบัติการโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
1	การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนา ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมครั้งที่ 1/2555 - นำเสนอสถานการณ์ปัญหาป่าไม้ (ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง) - ปัญหาป่าท่ม (ลุ่มน้ำลำตะคอง)ปัญหาดินเค็ม (ลุ่มน้ำลำเชียงไกร) - พิจารณาสถานการณ์จากปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่าไม้) และความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่าไม้) - การจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - การพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานกิจกรรมและองค์ความรู้ที่ เหมาะสม (แบ่งกลุ่มระดมความคิด และนำเสนอต่อที่ประชุม) - การพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งและนิติธรรมชุมชนโดย ใช้ฐานความรู้ตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4 พฤษภาคม 2555	อาคารจุฬารามวลัยลักษณ์ชั้น 1 ห้อง 24.121มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	20	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - องค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง - องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์กลาง - องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด - คณะกรรมการนักวิชาการสายวิชาชีพ - สสค. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2	การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนา ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมครั้งที่ 2/2555 - การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูล และประเด็นปัญหาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาป่า ไม้ (ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง) สถานการณ์ปัญหาน้ำท่วม	16 พฤษภาคม 2555	อาคารจุฬารามวลัยลักษณ์ชั้น 1 ห้อง 24.121มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	20	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - องค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง - องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์กลาง

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	(ลุ่มน้ำลำตะคอง) และสถานการณ์ปัญหาดินเค็ม (ลุ่มน้ำลำเชียงไกร) - พิจารณาเสนอข้อแนะทำงานโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - แนวทางการพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินกิจกรรมและองค์ความรู้ที่เหมาะสม - แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา				- องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด - สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3	ประชุมคณะทำงานโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 3/2555 - แนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ การเลือกพื้นที่ในการปลูกป่า บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง ลุ่มน้ำลำเชียงไกร และพื้นที่ป่าห้วยหินลาด เทศบาลตำบลหินลาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา - ปรึกษาหารือโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราช - วางแผนดำเนินการศึกษาบริบทของลุ่มน้ำลำตะคอง ลุ่มน้ำลำเชียงไกร ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง และพื้นที่ป่าห้วยหินลาด โดยการศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ ศึกษาบริบทพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	25 พฤษภาคม 2555	อาคารจุฬารามณ์วิทยาลัยชั้น 1 ห้อง 24.121 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	20	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - เทศบาลตำบลหินลาด - สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	- จัดกิจกรรมร่วมกับอาสาสมัครบัณฑิตจิตอาสา ซึ่งเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในการลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชน - จัดทำฐานข้อมูลแหล่งน้ำโดยการสำรวจข้อมูลในสภาพพื้นที่จริง โดยจัดเก็บข้อมูลทางกายภาพภูมิศาสตร์ ประเด็น ดิน น้ำ ป่า				
4	การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศึกษภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 4/2555 - การศึกษาประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ผู้นำลำเชียงไกร (ปัญหาดินเค็ม) - การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชน สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่ - การจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ผู้นำลำเชียงไกร - การจัดทำฐานข้อมูลประเด็นปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดินเค็ม - เลือกพื้นที่ในการทำกิจกรรมปลูกป่าบริเวณผู้นำลำเชียงไกร	2 กรกฎาคม 2555	โรงเรียนวัดสระจรเข้ ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา	25	- โรงเรียนวัดสระจรเข้ - สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
5	การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศึกษภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 5/2555 - การศึกษาประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ผู้นำลำมูลบน-ลำพระเพลิง (ปัญหาป่าไม้) - พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชน สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในพื้นที่ - จัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ผู้นำลำมูลบน-ลำพระเพลิง	6 กรกฎาคม 2555	โรงเรียนบ้านคลองทราย ม.8 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา	20	- โรงเรียนบ้านคลองทราย - เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแผงม้า - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 นครราชสีมา - สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษา - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	- การจัดทำฐานข้อมูลปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแนวคล้อมเนินเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ - เลือกพื้นที่ในการทำกิจกรรมปลูกป่าบริเวณลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง				
6	การเสวนา โครงการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลุ่มน้ำลำเชียงไกรในการฟื้นฟูดินเค็ม และพื้นที่ป่าเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน - การเสวนาโครงการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำเชียงไกรในการฟื้นฟูดินเค็ม และพื้นที่ป่าเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน - การคัดเลือกบุคคลต้นแบบของพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ - กิจกรรมปลูกต้นไม้และปรับภูมิทัศน์โรงเรียนบ้านวังสมบูรณ์	16 สิงหาคม 2555	โรงเรียนบ้านวังสมบูรณ์ ตำบลหนองแขวง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา	40	- โรงเรียนบ้านวังสมบูรณ์ - โรงเรียนวัดสระจรเข้ - นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา - องค์การพัฒนาด็กและครอบครัวอำเภอคำขุนทด - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
7	การเสวนา โครงการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ฟูสภาพป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง - การเสวนาโครงการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ฟูสภาพป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง - การคัดเลือกบุคคลต้นแบบของพื้นที่ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิงในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ - กิจกรรมปลูกต้นไม้และปรับภูมิทัศน์บริเวณบ้านตลิ่งชัน	26 สิงหาคม 2555	บ้านตลิ่งชัน ม.11 ตำบลจรเข้หิน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา	20	- สถานีการชุมชนตำบลไทยสามัคคี - สถานีการชุมชนตำบลจรเข้หิน - สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
8	การเสวนา โครงการคืนสัตว์ เพิ่มป่า สูเขาแมงมาเพื่อความยั่งยืน - เสวนาโครงการคืนสัตว์ เพิ่มป่า สูเขาแมงมาเพื่อความยั่งยืน - เสวนา พื้นที่ปลูกป่าและแนวเขตพื้นที่รักษพันธุ์สัตว์ป่าเขาแมงมา - สรุปประเด็นปัญหาและหาแนวทางแก้ไข	29 สิงหาคม 2555	โรงเรียนบ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	20	- โรงเรียนบ้านคลองทราย - เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแมงมา - นักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 นครราชสีมา - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
9	การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนา ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 6/2555 - พิจารณาประเด็นปัญหาในการลงพื้นที่ของแต่ละพื้นที่และ หาแนวทางแก้ไข - พิจารณาฐานข้อมูลทางกายภาพของแต่ละพื้นที่ - พิจารณาพื้นที่ต้นแบบในการจัดตั้งหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 15 หน่วย ในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1. พื้นที่ลุ่มน้ำลำสนม-ลำพระเพลิง พื้นที่ต้นแบบ 5 หน่วย - บ้านคิงช้าง ตำบลจระเข้มัน อำเภอครบุรี - บ้านโคกลำราญ อำเภอวังน้ำเขียว - บ้านไทยสามัคคี ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว - บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว - บ้านหลุมดิน ตำบลหินลาด อำเภอห้วยแถลง 2. พื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง พื้นที่ต้นแบบ 5 หน่วย - บ้านหนองขอน เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา - บ้านวังหิน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา - บ้านโป่งประทุน เทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง - บ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา - บ้านนากลาง ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน 3. พื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกร พื้นที่ต้นแบบ 5 หน่วย - บ้านกุดพิมาน ตำบลกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด - บ้านสระจรเข้ ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด - บ้านเขาตอยเจดีย์ ตำบลหนองปรือ อำเภอเทพารักษ์	10 กันยายน 2555	อาคารจุฬารามวิทยาลัยลักษณ์ชั้น 1 ห้อง 24.121 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	20	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - โรงเรียนวัดสระจรเข้ - โรงเรียนการสาธารณสุขสุพรรณบุรี - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา - องค์การพัฒนาด้านเด็กและครอบครัว อำเภอด่านขุนทด - องค์การสุขภาพชุมชนตำบลปากช่อง - องค์การสุขภาพชุมชนตำบลไทยสามัคคี - องค์การสุขภาพชุมชนตำบลจระเข้มัน - คณะกรรมการนิเทศการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	- บ้านนารายณ์ ตำบลสำโรง อำเภอนิคมไทย - บ้านพุตซา ตำบลพุตซา อำเภอมืองนครราชสีมา				
10	การเสวนา โครงการพัฒนาและสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการ อนุรักษ์พื้นที่ฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำ ลำมูลบน-ลำพระเพลิง ณ บ้านคดถึงชั้น ม.11 - การเสวนาโครงการพัฒนาและสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการ อนุรักษ์พื้นที่ฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำ ลำมูลบน-ลำพระเพลิง - การเสวนาเรื่อง การพัฒนาและสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการ อนุรักษ์พื้นที่ฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ลุ่มน้ำ ลำมูลบน-ลำพระเพลิงแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชาวบ้าน - การเสวนาเรื่องการพัฒนาฟูสภาพป่าไม้เพื่อรักษาดินน้ำ และปัญหา ข้อทับบนแนวเขตที่ดินในการหาแนวทางแก้ไขลดความขัดแย้งใน ชุมชน แบบมีส่วนร่วมร่วมกับชาวบ้าน ณ บ้านคดลองทราย ม.8 - เสวนาเรื่องการฟื้นฟูสภาพป่าและแนวเขต เพื่อการอนุรักษ์กระทิง ในการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่เจ้าแม่มา มีส่วนร่วมกับชาวบ้าน	25-26 ตุลาคม 2555	วันที่ 25 ตุลาคม ณ บ้านคดถึงชั้น ม.11 ตำบลจระเข้มใต้ อำเภอก ครบุรี จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 26 ตุลาคม ณ โรงเรียน บ้านคดลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	80	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแผงม้า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 นครราชสีมา - โรงเรียนบ้านคดลองทราย - กลุ่มอนุรักษ์กระทิงเขาแผงม้า - องค์การสภาชุมชนตำบลไทยสามัคคี - ชาวบ้านตำบลไทยสามัคคี - องค์การสภาชุมชนตำบลจระเข้มใต้ - ชาวบ้านตำบลจระเข้มใต้ - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
11	การประชุมคณะทำงานโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนา ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม : การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ห้วยหินลาด - การพิจารณาโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้รุดกทาง วัฒนธรรมที่ราบสูงโคราช เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้และพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลหินลาด	3 พฤศจิกายน 2555	เทศบาลตำบลหินลาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา	20	- เทศบาลตำบลหินลาด - ชาวบ้านห้วยหิน - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	- ลงพื้นที่สำรวจพืชสมุนไพรท้องถิ่น นกประจำถิ่น ลานหินเต่า บริเวณพื้นที่ป่าห้วยหินลาด - จัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ป่าห้วยหินลาด - เลือกพื้นที่ในการพัฒนาป่าห้วยหินลาด เพื่อจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้				
12	การเสวนา โครงการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง : เขื่อนแม่มอ - การเสวนาเรื่อง การฟื้นฟูสภาพป่าและแนวเขต เพื่อการอนุรักษ์กระหังและสัตว์ป่า ในการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่เขาแม่มออย่างยั่งยืน และการสร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันกระหัง - ลงพื้นที่สร้างรั้วไฟฟ้าป้องกันกระหังร่วมกับอาสาสมัครบัณฑิตจิตอาสา กลุ่มคนรักธรรมชาติ เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแม่มอ และชาวบ้านคลองทราย	10 พฤศจิกายน 2555	โรงเรียนบ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	60	- ชาวบ้านคลองทราย - กลุ่มคนรักธรรมชาติ - เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาแม่มอ - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 นครราชสีมา - นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา - คณะกรรมการนักวิชาการสายวิชาชีพสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
13	การประชุมคณะทำงานโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้าน - ประเด็นปัญหาในการเลือกพื้นที่การพัฒนาป่าห้วยหินลาด เพื่อจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่ราบสูงโคราช เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลตำบลหินลาด โดยมีชาวบ้านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น - ลงพื้นที่สำรวจพื้นที่น้ำท่วมบริเวณเขื่อนห้วยหินลาด และพื้นที่ที่จะทำการพัฒนาป่าห้วยหินลาด เพื่อจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้	11 พฤศจิกายน 2555	เทศบาลตำบลหินลาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา	30	- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - เทศบาลตำบลหินลาด - ชาวบ้านหลุมดิน - ชาวบ้านหูล่งปะตู - คณะกรรมการนักวิชาการสายวิชาชีพสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
14	การประชุมคณะทำงานโครงการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาพัฒนา ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม : ผู้นำลำตะคอง - พิจารณาประเด็นปัญหาผลกระทบที่เกิดจากมลพิษในลักษณะคอง ที่มีผลต่อสุขภาพชุมชน - พิจารณาประเด็นปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการก่อกำลัตะคอง ของผู้ประกอบการและชาวบ้าน - พิจารณาประเด็นปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการพังทลายของแนว ตลิ่ง ทำให้ลำตะคองตื้นเขิน ทิศทางการไหลของน้ำเปลี่ยนไป และ เกิดภาวะน้ำท่วม - ลงพื้นที่สำรวจสภาพพื้นที่จริงตามประเด็นปัญหา	18 พฤศจิกายน 2555	สำนักงานเกษตร ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	30	- องค์กรสภาชุมชนตำบลปากช่อง - ผู้นำชุมชนตำบลปากช่อง - ชาวบ้านตำบลปากช่อง - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
15	การประชุมคณะทำงานโครงการหน่วยนิทรรศรสิ่งแวดล้อมชุมชน ครั้งที่ 1-2556 - กำหนดนโยบาย แนวทาง และการวางแผนการดำเนินงาน โครงการศูนย์การเรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำระบบนิเวศตามแนวพระราชดำริ และ โครงการหน่วยนิทรรศรสิ่งแวดล้อมชุมชน	1 กุมภาพันธ์ 2556	อาคารจุฬานภนวลลักษณชั้น 1 ห้อง 24.121 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	15	- คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
16	การประชุมโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราช - บรรยายโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ราบสูงโคราช - บรรยายร่างแบบแปลนการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ - สรุปการวางแผนการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ร่วมกับชาวบ้าน	12 กุมภาพันธ์ 2556	เทศบาลตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา	40	- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - เทศบาลตำบลหินดาด - ชาวบ้านหลุมดิน - ชาวบ้านหล่งปะตู - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
17	การประชุมการจัดตั้งคณะทำงานย่อยโครงการหน่วยนิทรรศม สิ่งแวดล้อมชุมชนครั้งที่ 2-2556 - บรรยายนโยบาย แนวทาง และแผนการดำเนินงาน โครงการศูนย์การเรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำระบบนิเวศตามแนวพระราชดำริ และ โครงการหน่วยนิทรรศมสิ่งแวดล้อมชุมชน - ดำเนินการคัดเลือกคณะทำงานท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ใน โครงการศูนย์การเรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำระบบนิเวศตามแนวพระราชดำริ และ โครงการหน่วยนิทรรศมสิ่งแวดล้อมชุมชน	20 กุมภาพันธ์ 2556	อาคารจุฬารามวิทยาลัยเกษมชั้น 1 ห้อง 24.121มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	40	- องค์การสภาชุมชนตำบลปากช่อง - ผู้นำชุมชนปากช่องจระเข้หินพิงเทียม หนองแขวง - องค์การสภาชุมชนตำบลพินาย - องค์การสภาชุมชนตำบลสำโรง - องค์การสภาชุมชนตำบลไทยสามัคคี - องค์การสภาชุมชนตำบลวังน้ำเขียว - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
18	การประชุมการดำเนินงานโครงการหน่วยนิทรรศมสิ่งแวดล้อมชุมชน ตำบลไทยสามัคคี - การดำเนินงานโครงการหน่วยนิทรรศมสิ่งแวดล้อมชุมชนในตำบล ไทยสามัคคีด้วยเรื่อง ปัญหาที่ดินซ้อนทับแนวเขตอุทยาน - การพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้แผนที่ทำมือ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการ วางแผน พัฒนา และเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยมีผู้นำชุมชน ปราชญ์ ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในพื้นที่ เป็นแนวทางการจัดเก็บข้อมูล เพื่อทำ โครงการกองทุนที่ดินในการพัฒนาชุมชนใหม่ที่ดินทำกิน	3 พฤษภาคม 2556	ศูนย์วิทยุตำบลไทยสามัคคี หมู่บ้านไทยสามัคคี ม.1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอรังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	14	- องค์การสภาชุมชนตำบลไทยสามัคคี - ชาวบ้านไทยสามัคคี - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
19	โครงการแผนการฟื้นฟูดินเค็ม - ลงพื้นที่เป็นตัวแทนกลไกความขัดแย้งของชุมชนที่ได้รับ ผลกระทบจากการทำนาเกลือของผู้ประกอบการ โดยมีส่วนร่วมใน การวางแผนพื้นที่ฟูสภาพพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากดินเค็มที่ใกล้กลับสู่ สภาพเดิม รวมทั้งผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการปลูกข้าวหอม มะลิและพืชเศรษฐกิจอื่นที่สามารถให้ผลผลิตได้ในพื้นที่ดินเค็ม	17 พฤษภาคม 2556	หมู่บ้านทองหลาง.6 ตำบลพิงเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา	25	- ผู้นำชุมชนตำบลพิงเทียม - ชาวบ้านตำบลพิงเทียม - สภาทนายความ - อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	ประสานงานร่วมกับ 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 นครราชสีมา สำนักงานอุตสาหกรรม พื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต 6 นครราชสีมา และสถานีพัฒนา ที่ดินจังหวัดนครราชสีมา				
20	การเสวนารื่อง การพัฒนาและสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการถอด บทเรียนและทำแผนที่ทำมือ หน่วยนิดิธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชน - การพัฒนาและสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการถอดบทเรียนและทำ แผนที่ทำมือ หน่วยนิดิธรรมสิ่งแวดล้อมชุมชน - หลักการทำแผนที่ทำมือแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนา ท้องถิ่น - ปฏิบัติทำแผนที่ทำมือแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	30 พฤษภาคม 2556	ศูนย์วิทยุตำบลไทยสามัคคี หมู่บ้านไทยสามัคคี ม.1 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา	60	- ผู้นำและชาวบ้านตำบลไทยสามัคคี - ผู้นำและชาวบ้านตำบลพังเทียม - ผู้นำและชาวบ้านตำบลปากช่อง - ผู้นำและชาวบ้านตำบลกระเทียม - ผู้นำและชาวบ้านตำบลหนองแวง - ผู้นำและชาวบ้านตำบลสระบุรี - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
21	การประชุมการถอดบทเรียนโครงการหน่วยนิดิธรรมสิ่งแวดล้อม ชุมชนนาเกลือ - การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการฟื้นฟูปัญหาการ แพร่กระจายดินเค็มจากสถานประกอบการ - ประเด็นปัญหาความต้องการการแก้ไขพื้นที่เกษตรกรรม กรณีผลกระทบจากการแพร่กระจายดินเค็ม - บทบาทภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห ผลกระทบจากการแพร่กระจายดินเค็ม - ร่างรูปแบบแผนที่พื้นที่เกษตรกรรม และนิดิธรรมชุมชน กรณีผลกระทบจากการแพร่กระจายดินเค็ม	6 มิถุนายน 2556	อาคารจุฬารามวลัยลักษณ์ชั้น 1 ห้อง 24.121 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	40	- ผู้นำชุมชนตำบลพังเทียม - ชาวบ้านตำบลพังเทียม - ผู้นำชุมชนตำบลลำโรง - ชาวบ้านตำบลลำโรง - สภานายความ - อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
22	การประชุมการดำเนินงานโครงการหน่วยนิทรรศการสิ่งแวดล้อมชุมชน ตำบลจระเข้มัน - การดำเนินงาน ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข โครงการหน่วย นิทรรศการสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ป่าต้นน้ำ และที่ดินทำกิน - การจัดทำแผนที่ทำมือ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ในการพัฒนา ท้องถิ่น - ลงพื้นที่สำรวจพื้นที่น้ำท่วมที่มีผลกระทบจากเขื่อนลำมูลบน ที่ดิน ทำกินชาวบ้านในเขตอุทยานและเส้นทางทางการทำกินของข้างป่าใน พื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน	15 มิถุนายน 2556	โรงเรียนจอมทองหมู่บ้านดลิ่งชัน ม.11 ตำบลจระเข้มัน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา	40	- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 จังหวัดนครราชสีมา - สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา - ผู้นำชุมชนตำบลจระเข้มัน - ชาวบ้านตำบลจระเข้มัน - โรงเรียนจอมทอง - นักศึกษาปริญญาโท และนักศึกษาปริญญา เอก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา - คณะกรรมการนักวิชาการสายวิชาชีพสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
23	การประชุมเสวนาเรื่อง โครงการหน่วยนิทรรศการสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่ ดินเค็มในลุ่มน้ำลำเชียงไกร - การดำเนินงาน ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข โครงการหน่วย นิทรรศการสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ดินเค็ม ตามแนวพระราชดำริ - ปฏิบัติการปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูสภาพดินเค็ม บริเวณบ้านนารายณ์ ร่วมกับอาสาสมัครบัณฑิตจิตอาสา	28 มิถุนายน 2556	โรงเรียนบ้านนารายณ์หมู่บ้าน นารายณ์ ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา	50	- องค์การสหภาพชุมชนตำบลสำโรง - องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง - ผู้นำชุมชนตำบลสำโรง - โรงเรียนบ้านนารายณ์ - นักศึกษาโปรแกรมสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา - คณะกรรมการนักวิชาการสายวิชาชีพสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
24	การประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการวิจัยผลกระทบด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน บริเวณรอบเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา - ผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน บริเวณรอบเขต อุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา	24 กรกฎาคม 2556	องค์การบริหารส่วนตำบล หนองบัวศาลา อำเภอเมือง ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	110	- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวศาลา - อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ชาวบ้าน หนองปลิง และบ้านหนองตะกุ่มปึก ม.2 - องค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง

ลำดับ ที่	กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่จัดประชุม/เสวนา	จำนวน (คน)	ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย
	- พื้นที่ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนโลหะหนักแหล่งน้ำใต้ดิน และผิวดิน - พื้นที่ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารระเหยอินทรีย์ (VOCs) ในอากาศ - อบรมเชิงปฏิบัติการตรวจวัดระบบหายใจ ด้วยเครื่องเป่าปอด				- อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ชาวบ้าน หมู่บ้านบึงทับช้าง ม.6 - สำนักงานสาธารณสุขตำบลบ้านเหลื่อม - คณะกรรมการนักวิชาการสายรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา